

مجله: ۱۸۰۸۴
اسفند ۱۴۰۰

آسیب شناسی قیمت گذاری در ایران ۱. شناسایی قوانین، مقررات و سیاست های قیمت گذاری

شماره مسلسل: ۱۸۰۸۴

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: آسیب‌شناسی قیمت‌گذاری در ایران ۱. شناسایی قوانین، مقررات و سیاست‌های قیمت‌گذاری

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات بازرگانی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: حسین هرورانی، فهیمه بهرامی

ناظران علمی: موسی شهبازی غیائی، صمد عزیزنژاد، مهدی رزم‌آهنگ

اظهار نظر کنندگان: پژمان اعلائی بروجنی، علیرضا احمدی فینی

واژه‌های کلیدی:

۱. قیمت‌گذاری

۲. قوانین

۳. مقررات

۴. سیاست‌های قیمتی

۵. مداخله

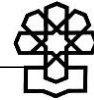

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۲/۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	خلاصه مدیریتی
۲	مقدمه
۴	۱. بررسی چارچوب قیمت گذاری در سیاست های کلی نظام
۴	۲. بررسی چارچوب قیمت گذاری در قوانین برنامه های توسعه
۴	۱-۲. قانون برنامه اول توسعه (۱۳۶۸-۱۳۷۳)
۵	۲-۲. قانون برنامه دوم توسعه (۱۳۷۴-۱۳۷۸)
۶	۲-۳. قانون برنامه سوم توسعه (۱۳۷۹-۱۳۸۳)
۷	۲-۴. قانون برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸)
۸	۲-۵. قانون برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۰-۱۳۹۴)
۱۰	۲-۶. قانون برنامه ششم توسعه (۱۳۹۶-۱۴۰۰)
۱۰	۳. بررسی چارچوب قیمت گذاری در سایر قوانین
۱۱	۳-۱. قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی
۱۲	۳-۲. قانون جلوگیری از افزایش قیمت ها
۱۴	۳-۳. قانون نظام صنفی کشور
۱۵	۳-۴. قانون اصلاح ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۱۷	۳-۵. قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
۱۸	۳-۶. قوانین مربوط به حوزه بازار سرمایه
۱۹	۳-۷. قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت
۱۹	۳-۸. قانون اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی
۲۰	۳-۹. قانون هدفمند کردن یارانه ها
۲۱	۳-۱۰. قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی
۲۳	۳-۱۱. قانون امور گمرکی
۲۳	۴. بررسی چارچوب قیمت گذاری براساس مقررات مرتبط با قیمت گذاری
۲۳	۴-۱. مصوبات مرتبط با تعیین اولویت کالاهای مشمول قیمت گذاری
۲۸	۴-۲. مصوبات شورای اقتصاد
۲۸	۴-۳. ضوابط قیمت گذاری کالاهای تولید داخل
۲۹	۴-۴. ضوابط قیمت گذاری کالاهای وارداتی
۲۹	۴-۵. دستورالعمل نرخ گذاری کالا و خدمات صنفی
۳۰	۴-۶. سایر قوانین و مقررات قیمت گذاری بخشی
۳۶	جمع بندی و نتیجه گیری
۳۹	پیوست
۶۷	منابع و مأخذ

آسیب‌شناسی قیمت‌گذاری در ایران

۱. شناسایی قوانین، مقررات و سیاست‌های قیمت‌گذاری

خلاصه مدیریتی

هدف اصلی این گزارش شناسایی قوانین، مقررات و سیاست‌های قیمت‌گذاری و سیاست‌های مؤثر بر سطح قیمت‌هاست (سیاست‌هایی که به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر نظام قیمت‌گذاری و خود قیمت‌ها تأثیر گذار بوده‌اند).^۱ تحلیل نظام قیمت‌گذاری ایران از منظر قوانینی که به‌طور مستقیم با هدف تعیین و یا تثبیت قیمت‌ها تصویب شده‌اند حاکی از نقش و تأثیر گسترده دولت در تعیین سطح و ساختار قیمت کالاها و خدمات مختلف طی سه دهه گذشته بوده است؛ به‌گونه‌ای که نظام قیمت‌گذاری کشور به‌جای اینکه ابزاری برای تحقق اهداف حمایتی و تولیدی باشد تبدیل به هدف نهایی شده است. به‌علاوه تصویب قوانین گوناگون با موضوع و رویکرد مداخله در نظام قیمت‌گذاری و البته در برخی موارد با ماهیت متضاد، در پاسخ به سیاست‌هایی بوده است که عمدتاً با هدف تثبیت قیمت و جلوگیری از نوسان و رشد قیمت‌ها اتخاذ شده‌اند. برپایه مجموعه متکثر قوانین و مقررات، رویه‌های گوناگونی در موضوع قیمت‌گذاری ایجاد شده‌اند که در این گزارش ابعاد و جزئیات این قوانین و مقررات بررسی شده است.

برخی از مهم‌ترین یافته‌های بررسی قوانین و مقررات قیمت‌گذاری طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۵۸، به شرح ذیل بوده است:

- از میان ۴۵۰ قانون و مقرره وضع شده (اعم از آیین‌نامه، بخشنامه، تصمیم‌نامه، حکومتی، رأی و ...) تعداد قوانین و مقررات معتبر، موقت، منتفی با اجرا، منسوخه و تنفیذی به‌ترتیب عبارتند از: ۲۵۰، ۱۱۱، ۷۹، ۸ و ۲.

- از حیث مراجع تصویب نیز بیشترین قوانین و مقررات وضع شده طی سال‌های فوق مربوط به شورای اقتصاد، هیئت‌وزیران و نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور به‌ترتیب با ۲۳۵، ۹۵ و ۵۹ عنوان قانون یا مقرره بوده است.

- از حیث مصوبات وضع شده به تفکیک برنامه‌های توسعه نیز بیشترین مصوبات وضع شده به‌ترتیب مربوط به برنامه‌های سوم، چهارم، اول، دوم، پنجم و ششم توسعه با ۱۰۴، ۹۵، ۹۱، ۸۳، ۴۹ و ۱۳ عنوان بوده است.

- از حیث زمان وضع قوانین و مقررات نیز بیشترین مصوبات وضع شده مربوط به سال ۱۳۶۹ با ۲۶ عنوان بوده است.

۱. این گزارش بخشی از طرح پژوهشی با عنوان «آسیب‌شناسی نهادها، روش‌ها، سیاست‌ها و قوانین قیمت‌گذاری در ایران و ارائه راهکارهایی برای بهبود» است که در این بخش، قوانین و مقررات مربوط به قیمت‌گذاری تبیین و تحلیل شده است.

• طبقه‌بندی تعداد مقررات وضع شده به تفکیک کالا نیز طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۵۸ حاکی از آن است که از میان ۱۰۲ مصوبه وضع شده در خصوص کالاهای مختلف، بیشترین فراوانی در میان مصوبات قیمت‌گذاری به ترتیب مربوط به قیمت تضمینی محصولات کشاورزی، نرخ‌گذاری کالاها و خدمات، کود و شیر به ترتیب با ۵۴، ۴۱، ۲۴ و ۱۷ مورد بوده است.

در مجموع، آسیب‌شناسی این سازوکارها و فرایندهای تقنینی در حوزه قیمت‌گذاری بیانگر این واقعیت است که هرچند جهت‌گیری کلی قوانین و مقررات ناظر بر قیمت‌گذاری، به‌ویژه پس از تصویب قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، به سمت کاهش تعداد و اقلام مشمول قیمت‌گذاری و همچنین تقویت سازوکارهایی در راستای کاهش مداخلات دستوری دولت بوده است اما تحولات این حوزه غالباً جهت‌گیری فوق را تضعیف کرده و تمایل سیاستگذاران به مداخلات زیاد و غیراصولی در بازارهای مختلف افزایش یافته است.

مهم‌ترین دلایل پابرجا ماندن تمایل سیاستگذاران به مداخله قیمتی در بازارهای مختلف

را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

- (الف) نگاه کوتاه‌مدت در تصمیمات مرتبط با نظام قیمت‌گذاری کشور،
- (ب) تمایل به استفاده از سازوکار قیمت‌گذاری به‌عنوان یک هدف،
- (ج) عدم توجه به ارتباط علت و معلولی سیاست‌های مختلف از جمله سیاست‌های پولی و ارزی و اثرگذاری آنها بر افزایش سطح قیمت‌ها،
- (د) نبود نهادهای حامی مصرف‌کننده و تلاش برای حمایت از مصرف‌کننده صرفاً از طریق کنترل قیمت که غالباً نیز ناموفق است.

نتیجه نهایی اینکه، عدم توجه به اثرات تداخل سیاست‌های مالی، ارزی و تعرفه‌ای و تأثیراتی که این سیاست‌ها می‌توانند بر سطح قیمت‌ها داشته باشند، حلقه مفقوده نظام قیمت‌گذاری کشور است. ریشه‌یابی تغییرات شدید قیمت، شرط لازم اتخاذ سیاست‌های کلان در حوزه تنظیم بازار و قیمت‌گذاری است. با انتخاب ابزار مؤثر و داشتن نگاه کلان می‌توان هزینه، دامنه و عمق مداخلات در حوزه قیمت‌گذاری را محدود کرد.

مقدمه

امروزه موضوع قیمت‌گذاری کالا و خدمات از جمله مباحثی است که جریان تولید تا مصرف کالا و خدمات را تا حدود زیادی تحت‌الشعاع خود قرار داده و بسیاری از مؤلفه‌های مهم و تأثیرگذار در روابط اقتصادی جامعه هم متأثر از این فرایند شده است.

به اعتقاد برخی از اقتصاددانان، دخالت دولت در سازوکار بازار و قیمت‌گذاری، باعث اختلال در قیمت‌ها شده و به تبع آن قیمت‌ها به هدایت مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران قادر نخواهند بود. در مقابل، بعضی دیگر معتقد به سیاست‌های قیمت‌گذاری توسط دولت‌ها جهت حمایت از اقشار آسیب‌پذیر جامعه هستند و آن را لازمه ثبات و آرامش روانی برای جلوگیری از لجام‌گسیختگی بازار می‌دانند و دو نوع از قیمت‌گذاری شامل قیمت‌گذاری راهبردی، با هدف حمایت از خودکفایی در کالاهای اساسی، و قیمت‌گذاری حمایتی، با هدف حفظ رفاه مصرف‌کننده یا تولیدکننده را لازم می‌دانند. البته میزان و نحوه دخالت دولت‌ها در قیمت‌گذاری بسته به شرایط اقتصادی هر کشور، میزان توسعه یا عدم توسعه‌یافتگی زیرساخت‌های اقتصادی، بینش سیاسی حاکم و مؤلفه‌های دیگر، متفاوت است. با این حال حتی در صورت پذیرش دخالت دولت به واسطه شکست بازار، میزان، نحوه دخالت و چگونگی ایفای نقش دولت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. دخالت دولت در قیمت‌گذاری و یا تأثیرگذاری بر قیمت‌ها به سه صورت کلی متصور است:

الف) تنظیم‌گری برخی از بازارها: اثرگذاری بر نیروهای طرف عرضه و تقاضا در بازار به منظور

تعیین قیمت موردنظر توسط بازار،

ب) سیاست‌گذاری اقتصادی: سیاست‌های دولت و مجموعه حاکمیت که امکان سیاست‌گذاری دارند

و می‌تواند قیمت کالاها و خدمات را متأثر کند.

ج) سیاست قیمت‌گذاری: تعیین مستقیم قیمت و یا تعیین ضوابط قیمت‌گذاری و اجرای ضوابط

موردنظر سیاست‌گذاری می‌تواند دارای آثار مستقیم و غیرمستقیم بر قیمت کالاها و خدمات باشد. این در حالی است که عدم سیاست‌گذاری نیز خود می‌تواند آثاری بر قیمت کالاها و خدمات داشته باشد و به نوعی شاخص‌های کلیدی اقتصاد را تحت تأثیر قرار دهد.

اهمیت شناسایی سیاست‌ها، قوانین و مقررات حوزه قیمت‌گذاری کشور نیز به جهت تأثیرگذاری آنها

بر مدیریت منابع اعم از نیروی کار، سرمایه و سایر منابع طبیعی است.

در این گزارش چهار موضوع کلی مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. در بخش اول و دوم، به ترتیب

چارچوب قیمت‌گذاری در سیاست‌های کلی نظام و در قوانین برنامه‌های توسعه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در بخش سوم، توضیح داده می‌شود که در سایر قوانین کشور، چه مفادی در مورد موضوع قیمت‌گذاری

مورد تصویب قرار گرفته است و در نهایت در بخش چهارم، به بررسی مقررات مرتبط با قیمت‌گذاری پرداخته

خواهد شد و در انتها جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ارائه خواهد شد.

۱. بررسی چارچوب قیمت‌گذاری در سیاست‌های کلی نظام

اصلاح قیمت‌گذاری و شفاف‌سازی آن از جمله مواردی است که در سال‌های اخیر در اسناد بالادستی کشور همواره مورد تأکید قرار گرفته است و بهبود شاخص‌های رفاهی جامعه از طریق اصلاح نظام قیمت‌گذاری کالاها و خدمات را مدنظر قرار داده است.

در بند «۲۳» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی که در سال ۱۳۹۲ از سوی رهبر انقلاب ابلاغ شد، بر «لزوم شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار» تأکید شده است. این مهم در بند «۷» سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف^۱ در سال ۱۳۸۹ نیز اشاره شده است، بدین ترتیب که مصرف انرژی با اعمال مجموعه‌ای متعادل از اقدامات قیمتی و غیرقیمتی به منظور کاهش مستمر «شاخص شدت انرژی» کشور به حداقل دوسوم میزان کنونی تا پایان برنامه پنجم توسعه و به حداقل یک‌دوم میزان کنونی تا پایان برنامه ششم توسعه برسد.

موضوع قیمت‌گذاری در سیاست‌های کلی برنامه‌های پنج‌ساله توسعه نیز دنبال شده است که در ادامه مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۲. بررسی چارچوب قیمت‌گذاری در قوانین برنامه‌های توسعه

در این بخش چارچوب قیمت‌گذاری در برنامه‌های توسعه تبیین و تحلیل می‌شود.

۲-۱. قانون برنامه اول توسعه (۱۳۷۳-۱۳۶۸)

قانون برنامه اول توسعه در تاریخ ۱۳۶۸/۱۱/۱۱ توسط مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید که براساس آن دولت موظف به اجرای برنامه تعدیل اقتصادی شد و از جمله مهم‌ترین مؤلفه‌های آن اصلاح سیستم قیمت و قیمت‌گذاری بود. در سیاست‌های کلی این برنامه مقرر شده در مورد کالاها کشاورزی، صنعتی و خدماتی که قیمت‌گذاری آنها ضروری تشخیص داده شود، قیمت‌گذاری با در نظر گرفتن هزینه‌های متوسط تولید و سود متعارف و در مجموع با در نظر گرفتن منافع تولیدکننده برعهده دولت گذاشته شده است.^۲ به دلیل فقدان شرایط رقابت و نامناسب بودن زیرساخت‌های اقتصادی کشور در آن برهه زمانی

۱-۷. صرفه‌جویی در مصرف انرژی با اعمال مجموعه‌ای متعادل از اقدامات قیمتی و غیرقیمتی به منظور کاهش مستمر «شاخص شدت انرژی» کشور به حداقل دوسوم میزان کنونی تا پایان برنامه پنجم توسعه و به حداقل یک‌دوم میزان کنونی تا پایان برنامه ششم.

۲. بند «۵» سیاست‌های کلی برنامه اول توسعه: تغییر سیاست نرخ‌گذاری کالاها و خدمات، به نحوی که به تدریج قیمت‌های تعادلی برای منابع اقتصادی به وجود آمده و در این راستا:

۱-۵. در مورد کالاها عمومی نظیر آب، برق و گاز، گاز مایع، نفت سفید، بنزین، گازوئیل، نفت کوره، روغن موتور، مخابرات و پست، اصل کلی حرکت در جهت تأمین تدریجی هزینه‌های قابل قبول سرمایه‌های جدید و جاری شرکت‌های تولیدکننده این کالاها در طول برنامه خواهد بود.

شاخص کلی در این مورد برابری قیمت کالاها یا خدمات موردنظر با هزینه‌های نهایی تولید آن است. با این حال برای حمایت از اقشار کم‌درآمد و توسعه بخش کشاورزی، نرخ‌های مختلف اعمال خواهد شد. برای جلوگیری از اسراف در مصرف کالاها عمومی یادشده برای مصرف بالاتر از حداقل موردنیاز، قیمت‌ها به‌طور تصاعدي افزایش خواهد یافت.

(به دلیل پشت سر گذاشتن دوران انقلاب و جنگ تحمیلی) و مجموعه‌ای از عوامل دیگر، اجرای برنامه تعدیل اقتصادی، موجب ایجاد اختلال در نظام تأمین و توزیع کشور شد. به گونه‌ای که با اجرای برنامه تعدیل اقتصادی قیمت کالاها و خدمات در کشور به طور فزاینده افزایش یافت، به طوری که میانگین نرخ تورم در ۱۳۷۴-۱۳۷۲ به طور متوسط ۳۰ درصد بوده است. اجرای این برنامه تبعات دیگری را نیز به دنبال داشت که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به کاهش شدید ارزش پول ملی و به دنبال آن افزایش نرخ ارز در کشور اشاره کرد.^۱ مجموعه این اتفاقات موجب بروز تردیدهای جدی در مورد موفقیت برنامه تعدیل اقتصادی شد. این امر چرخشی جدی در سیاست‌های دولت را به دنبال داشت به گونه‌ای که از سیاست‌های تعدیل اقتصادی به سمت سیاست تثبیت قیمت‌ها گام برداشته شد. سیاست قیمت‌گذاری در این دوره به صورت تضمینی و تثبیتی بود. دولت از یک سو برای افزایش تولید داخل و در راستای سیاست نیل به خودکفایی در محصولات اساسی، سیاست قیمت تضمینی^۲ را در مورد محصولات کشاورزی اجرا کرد و از سوی دیگر به تثبیت قیمت‌ها برای حمایت از مصرف‌کنندگان اقدام می‌کرد. در این دوره روش سهمیه‌بندی کالاها به همراه قیمت تثبیتی، کاربردی عام یافت. مهم‌ترین مرجع تصمیم‌گیری در مورد کالاهای مشمول طرح تضمین و تثبیت قیمت‌ها نیز در این دوره شورای اقتصاد بود که سیاست‌های قیمتی اتخاذ شده توسط این شورا در قسمت‌های بعدی به طور تفصیلی مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۲. قانون برنامه دوم توسعه (۱۳۷۸-۱۳۷۴)

در برنامه دوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰ مجلس شورای اسلامی به منظور کنترل تورم در سطح ۱۲/۵ درصد، قیمت‌گذاری را به عنوان یکی از سیاست‌های کلی برنامه دنبال کرد. علاوه بر سیاست مذکور، سیاست‌هایی نظیر افزایش بهره‌وری، حفظ محیط زیست و استفاده بهینه از منابع

۲-۵- در مورد کالاهای کشاورزی، دامی، صنعتی و خدماتی که قیمت‌گذاری آنها ضروری تشخیص داده شود، قیمت توسط دولت و با توجه به هزینه‌های متوسط تولید و سود متعارف تعیین خواهد شد. در تعیین قیمت به خصوص قیمت کالاهای کشاورزی و بخش‌های مهم منافع تولیدکنندگان ملحوظ خواهد شد.

جزء «۵» از بند «۸» سیاست‌های کلی برنامه اول توسعه: سیاست قیمت‌گذاری کالاهای وارداتی به نحوی تنظیم می‌گردد که ضمن حفظ استانداردهای موردنظر در مورد کیفیت کالاها، در مواردی که قیمت کالاهای وارداتی کمتر از قیمت تولیدات داخلی باشد، با توجه به سیاست حمایتی دولت از محصولات کشاورزی و تولیدات صنعتی داخلی، قیمت در سطح قیمت‌های تعیین شده توسط دولت تثبیت و مابه‌التفاوت دریافت می‌گردد.

بند «۴۲» از بخش چهارم برنامه اول توسعه: «تجدیدنظر در روش قیمت‌گذاری محصولات تولیدی، وارداتی و صادراتی به نحوی که از تولید و صادرات حمایت گردد.»

۱. مصطفی‌پور و سخای (۱۳۹۰)، نگاهی به سیاست‌های ارزی کشور و چارچوب مناسب تعیین نرخ ارز، مجله اقتصادی سال یازدهم، دوره جدید خرداد و تیر ۱۳۹۰ شماره ۳ و ۴.

۲. ماده واحده- به منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان، دولت موظف است همه‌ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی (گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه و ش، دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات) را تضمین نموده و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آنها از طریق واحدهای ذی‌ربط اقدام نماید.

تبصره «۱»- وزارت کشاورزی موظف است همه‌ساله قیمت خرید تضمینی محصولات فوق‌الذکر را با رعایت هزینه‌های واقعی تولید و در یک واحد بهره‌برداري متعارف و حفظ رابطه مبادله در داخل و خارج بخش کشاورزی تعیین و حداکثر تا آخر تیرماه به هیئت دولت تقدیم نماید.

تبصره «۲»- دولت موظف است قیمت‌های مصوبه مزبور را قبل از آغاز هر سال زراعی (آخر شهریورماه) از طریق رسانه‌های عمومی اعلان نماید.

تبصره «۳»- دولت موظف است ضرر و زیان احتمالی موضوع این قانون را از منابع مالی خود تأمین نماید. قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ بیست‌ویکم شهریورماه یک‌هزار و سیصد و شصت‌وهشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۸/۶/۲۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

طبیعی کشور و رشد و توسعه پایدار اقتصادی از طریق محوریت بخش کشاورزی نیز از طریق برنامه‌ها و استراتژی‌های قیمت‌گذاری در برنامه مذکور دنبال شد. شایان ذکر است مهم‌ترین اهداف برنامه دوم توسعه که در سایه سیاست‌های قیمت‌گذاری دنبال می‌شد، موضوع افزایش بهره‌وری و اصلاح الگوی مصرف به‌ویژه در حوزه کالاها و خدمات عمومی بوده است. تبصره‌هایی از ماده‌واحد قانون برنامه دوم توسعه که به سیاست قیمت‌گذاری مربوط بوده است، به شرح ذیل است:

۱. جبران هزینه‌های سرمایه‌گذاری از طریق محاسبه نرخ استهلاک (تبصره «۶» ماده‌واحد)،
 ۲. اصلاح الگوی مصرف درخصوص کالاها و خدمات عمومی و همچنین حمایت از مصرف‌کنندگان کم‌مصرف و اعمال نرخ‌های تصاعدی برای مصرف‌کنندگان با مصرف بالاتر از الگو (بند «ب» و «ج» تبصره «۱۶» و بندهای «الف»، «ب» و «ج» تبصره «۱۹»)،
 ۳. هماهنگی در حمایت از تولیدکننده، مصرف‌کننده و صادرات در قیمت‌گذاری (بخش‌های ۱، ۲ و ۳) از تبصره «۲۱» از طریق شفاف‌سازی سود و حقوق گمرکی، ساماندهی برای نظارت بر قیمت‌ها و ایجاد زمینه‌ای برای رقابت‌پذیری کالاهای داخل در برابر کالاهای وارداتی).
- همچنین در بند «۸» از بخش سوم سیاست‌های کلی قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۰۹/۲۰ مقرر شد مسئولیت قیمت‌گذاری، هماهنگی و نظارت بر امر قیمت‌ها برعهده شورای اقتصاد باشد. در برنامه دوم توسعه به‌منظور کنترل تورم، علاوه بر سیاست‌های قیمت‌گذاری، سیاست‌های پولی خاصی مورد توجه قرار گرفت که به‌طور غیرمستقیم قیمت کالاها و خدمات را تحت تأثیر قرار داد. ازجمله این سیاست‌ها می‌توان به انتشار اوراق مشارکت و سرمایه‌گذاری، منطقی کردن نرخ‌های سود در سطح نظام بانکی، جلب مشارکت هرچه بیشتر بخش خصوصی و تعاونی در ارائه خدمات بانکی، توسعه و تقویت فعالیت مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی و ... اشاره کرد.

۲-۳. قانون برنامه سوم توسعه (۱۳۸۳-۱۳۷۹)

این قانون در تاریخ ۱۳۷۹/۰۱/۱۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در این قانون سیاست کنترل قیمت‌ها توسط دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی در پیش گرفته شد،^۱ به‌نحوی که افزایش قیمت کالاها و

۱. مواد و بندهای مرتبط عبارتند از:

ماده (۵)- افزایش قیمت کالاها و خدمات توسط دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی سالیانه بیش از ده درصد (۱۰٪) مجاز نیست و با ملحوظ داشتن افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها قیمت‌گذاری کالا و خدمات شرکت‌های دولتی به استثنای آن دسته از اقلامی که در مورد آنها حکم قانونی خاص در این قانون یا قوانین بودجه سنواتی وجود دارد، در چارچوب ضوابط اعلام شده از سوی هیئت وزیران خواهد بود و چنانچه دولت به هر دلیل فروش کالا یا خدمات هریک از شرکت‌های دولتی را به قیمتی کمتر از قیمت تعیین شده به شرح فوق تکلیف کند، مابه‌التفاوت قیمت محاسبه شده و قیمت تکلیف شده از محل اعتبارات و منابع دولت به شرکت ذی‌نفع پرداخت می‌گردد.

ماده (۲۲)- به دولت اجازه داده می‌شود بدون الزام به رعایت قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۲ و اصلاحیه آن، براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارتخانه‌های صنایع، بازرگانی و کشاورزی تصویب می‌کند، مقررات مربوط به استانداردهای تولیدی - قیمت‌گذاری، فروش، توزیع و صادرات و واردات قند و شکر را تعیین کند.

بند «الف» ماده (۴۶)- سیاست پرداخت یارانه کالاهای اساسی شامل گندم، برنج، روغن نباتی، قند و شکر، پنیر، دارو شیرخشک در برنامه سوم با حفظ کالابریگ از نظر تعداد، مقدار وزنی و قیمت آن مطابق با برنامه دوم ادامه خواهد یافت.

خدمات سالیانه بیش از ده درصد (۱۰٪) غیرمجاز در نظر گرفته شد. همچنین پرداخت مابه‌التفاوت از محل اعتبارات و منابع دولت به شرکت ذی‌نفع در صورت پایین‌تر بودن قیمت تکلیف شده از قیمت محاسبه شده نیز پیش‌بینی شده است تا بدین ترتیب ضرر و زیان ناشی از تعیین قیمت کف برای شرکت‌ها را پوشش دهد و با ایجاد بار مالی برای دولت، حمایت بیشتری از مصرف‌کننده صورت گیرد.

همچنین قانونگذار در برنامه سوم توسعه بر پرداخت یارانه نهاده‌های کشاورزی مانند کود، سم و بذر بدون توجه به ارتقای بهره‌وری تأکید داشته است. در این برنامه همچنین بر لزوم تعیین قیمت‌های تضمینی مطابق با قیمت‌های جهانی تأکید شده است.

۲-۴. قانون برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸)

قانون برنامه چهارم توسعه در تاریخ ۱۳۸۳/۰۶/۱۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. با توجه به روند تقسیم‌بندی و گروه‌بندی کالاها و با توجه به ضریب اهمیت آنها در سبد اقتصادی جامعه و نظام اقتصادی کشور، در بطن برنامه‌های توسعه کشور و در جهت عادی‌سازی و روان‌سازی قیمت‌گذاری کالا، تدابیری اندیشیده شد؛ لذا براساس قانون برنامه چهارم و پنجم رویکرد دولت به سمت‌وسوی رقابتی شدن قیمت‌گذاری کالا و خدمات سیر کرد. موضوعی که علاوه بر قوانین ذکر شده صحت و درستی آن را در سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی نیز می‌توان جستجو کرد. چنانکه در بند «ج» ماده (۳۹) برنامه چهارم اشاره شده است که قیمت‌گذاری، به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی محدود می‌شود. در آن قانون مقرر شده است «فهرست و ضوابط تعیین قیمت این‌گونه کالاها و خدمات براساس قواعد اقتصادی، ظرف ۶ ماه پس از تصویب قانون با پیشنهاد کارگروهی متشکل از وزارت بازرگانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های ذی‌ربط و تصویب هیئت وزیران تعیین می‌شود و همچنین چنانچه دولت به هر دلیل فروش کالا یا خدمات فوق‌الذکر را به قیمتی کمتر از قیمت تعیین شده تکلیف کند، مابه‌التفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده می‌باید هم‌زمان تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا پرداخت گردد و یا از محل بدهی دستگاه ذی‌ربط به دولت تهاتر شود». هرچند باید توجه داشت که بخشی از مداخلات قیمتی، همچنان براساس مواد و تبصره‌های مطروح در همین قانون صورت می‌پذیرد.^۱

ماده (۴۷) - یارانه نهاده‌های کشاورزی مانند کود، سم و بذر در طی سال‌های برنامه حفظ و ادامه می‌یابد و دولت وظیفه دارد قیمت تضمینی کالاهای اساسی را به‌نحوی تعیین کند که در پایان سال سوم برنامه، قیمت خرید داخلی آنها با هزینه خرید این کالاها از خارج برابری کند.

ماده (۱۰۷) - به دولت اجازه داده می‌شود، به‌منظور اجرای سیاست‌های صرفه‌جویی و هدایت مصرف‌کنندگان آب کشاورزی برای بهره‌برداری بهینه، آب را در انهار و شبکه‌های آبیاری و ایستگاه‌های پمپاژ و چاه‌های عمیق و نیمه‌عمیق براساس الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی براساس قانون تثبیت نرخ آب‌بهای زراعی قیمت‌گذاری و تحویل دهد.

ماده (۱۱۹) - به دولت اجازه داده می‌شود براساس پیشنهاد وزارت نفت و وزارت نیرو قیمت فروش داخلی حامل‌های انرژی (برق، گاز طبیعی، نفت‌سفید، بنزین، نفت گاز و نفت کوره) را در لویح بودجه سنواتی به مجلس ارائه نماید.

۱. بند «الف» ماده (۳) - قیمت‌گذاری نفت کوره، نفت گاز و بنزین بر مبنای قیمت‌های عمده‌فروشی خلیج فارس تبصره «۱» ماده (۳) - عرضه سهمیه‌ای نفت گاز برای تأمین آب بخش کشاورزی با قیمت نفت سفید یارانه‌ای"

۵-۲. قانون برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۴-۱۳۹۰)

این قانون مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است که در آن کاهش تدریجی دخالت دولت در روند قیمت‌گذاری کالاها و خدمات در دستور کار قرار گرفته و دامنه قیمت‌گذاری کالاها و خدمات توسط دولت محدود شد. گواه این امر بند «د» ماده (۱۰۱) و ماده‌های (۱۰۲) و (۱۱۰) قانون برنامه پنجم توسعه^۱ است که نقش دولت در فرایند قیمت‌گذاری کالا و خدمات به جز در چند قلم کالای خاص، تنها در نقش نظارت محدود می‌شود. براساس این مفاد قانونی به دولت اختیار داده شده که قیمت‌گذاری کالاها و خدمات را به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود کند. همچنین براساس تبصره «۱» بند «د» ماده (۱۰۱) برنامه پنجم توسعه کشور، دولت موظف است به منظور تنظیم مناسب بازار، افزایش سطح رقابت، ارتقای بهره‌وری شبکه توزیع و شفاف‌سازی فرایند توزیع کالا و خدمات، ضوابط تعیین کالاهای اساسی، انحصاری و خدمات عمومی و نیز فهرست و ضوابط تعیین قیمت این کالاها و خدمات را ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون، با پیشنهاد کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت بازرگانی، معاونت و وزارتخانه‌های ذی‌ربط به تصویب شورای اقتصاد برساند. با توجه به این ماده قانونی، دولت مکلف به تعیین حوزه کالاهای اساسی شد. شایان ذکر است که وظیفه اجرای بند «د» ماده (۱۰۱) قانون توسعه پنجم به سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان واگذار شده است. در دستورالعمل تبصره «۱» ماده (۱۰۱) قانون برنامه پنجم توسعه، موضوع مصوبه شماره ۴۸۰۰۷۱/۱۶۹۶۵ مورخ ۱۳۹۱/۲/۳^۲ کالاهای اساسی دارای سه ویژگی عنوان شده‌اند:

۱. افزایش تقاضا به نسبت کمتر از درآمد (در صورت افزایش درآمد مصرف‌کنندگان)،

۲. سهم قابل توجه در بودجه خانوار،

۳. نبود جانشین‌های کافی برای این کالاها.

۱. بند «د» ماده (۱۰۱) قانون برنامه پنجم به شرح زیر:

ماده (۱۰۱)- به منظور تنظیم مناسب بازار، افزایش سطح رقابت، ارتقاء بهره‌وری شبکه توزیع و شفاف‌سازی فرایند توزیع کالا و خدمات، دولت می‌تواند:

با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی قیمت‌گذاری را به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود نماید.

تبصره «۱»- دولت مکلف است ضوابط تعیین کالاهای اساسی، انحصاری و خدمات عمومی و نیز فهرست و ضوابط تعیین قیمت این کالاها و خدمات را ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون، با پیشنهاد کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت بازرگانی، معاونت و وزارتخانه‌های ذی‌ربط به تصویب شورای اقتصاد برساند.

ماده (۱۰۲)- وزارت بازرگانی مجاز است در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی، امور اجرایی تنظیم بازار اعم از تأمین، ذخیره‌سازی، توزیع، بازرسی و قیمت‌گذاری کالاها و خدمات را به تشکلهای صنفی تولیدی، توزیعی و خدماتی، اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها و همچنین تشکلهای مردم‌نهاد حمایت از مصرف‌کننده واگذار نماید.

ماده (۱۱۰)- در راستای بند «۹» سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف به منظور اصلاح الگوی مصرف نان شامل اصلاح ساختار تولید، بهبود فرایند، توسعه تولید انواع نان‌های باکیفیت، بهداشتی و متناسب با ذائقه و فرهنگ مردم، حفظ ذخیره استراتژیک گندم، تنظیم مبادلات تجاری گندم و آرد با هدف تنظیم بازار داخلی و استفاده از نیروی انسانی آموزش‌دیده در فرایند تولید نان و در فضای رقابتی و انجام امور از طریق بخش غیردولتی اعم از خصوصی و تعاونی، سیاست‌گذاری اهداف و نظارت برعهده شورای اقتصاد است و وزارت بازرگانی به‌عنوان دستگاه متولی تنظیم بازار نان تعیین می‌شود که براساس مصوبات شورای مذکور انجام‌وظیفه می‌نماید. رسیدگی به تخلفات و جرائم و تعزیرات مربوط به گندم، آرد و نان فقط مربوط به موارد یارانه‌ای است و مطابق فصل هشتم قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ عمل می‌شود و قوانین عام و خاص مغایر لغو می‌گردد. در دیگر موارد مربوط نیز تنها قانون اخیرالذکر حاکم است.

۲. مصوبه شورای اقتصاد درخصوص دستورالعمل تبصره «۱» بند «د» قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران به شماره ۴۸۰۰۷/۱۶۹۶۵ سال ۱۳۹۱.

در این دستورالعمل، کالاهای اساسی مشمول قیمت‌گذاری شامل انواع دارو، واکسن و شیرخشک، آرد و انواع نان در نظر گرفته شده‌اند. کالاها و خدمات عمومی نیز که با هدف تأمین رفاه عمومی عرضه شده و مورد استفاده عموم مردم قرار می‌گیرند نیز مشمول نظارت ازسوی نهادهای تنظیم‌کننده و نظارتی در نظر گرفته شده‌اند. این خدمات شامل خدمات پایه سلامت، خدمات حمل‌ونقل عمومی مسافری درون‌شهری، خدمات حمل‌ونقل عمومی مسافری برون‌شهری با اتوبوس عادی، خدمات فناوری اطلاعات، خدمات آموزش رسمی در مدارس و دانشگاه‌ها می‌باشند. درخصوص کالاهای انحصاری نیز این کالاها شامل انواع خودرو سواری، دخانیات، انواع سوخت (شامل بنزین، نفت گاز، نفت کوره، گاز طبیعی، نفت سفید، گاز مایع و سوخت هواپیما) آب، برق، گاز طبیعی، خدمات جمع‌آوری و دفع زباله، خدمات پستی خدمات تلفن ثابت و همراه می‌باشند.

براساس ماده (۷) دستورالعمل فوق‌الذکر متولی تعیین قیمت برای انواع کالاها به شرح ذیل

تعیین شده است:

الف) گاز طبیعی، برق، انواع سوخت، آب، کارکرد خدمات جمع‌آوری و دفع فاضلاب براساس ضوابط تصریح شده در قانون هدفمندی یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸،

ب) آرد و نان: در چارچوب ماده (۱۱۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه،

ج) قیمت سایر کالاها و خدمات موضوع مواد (۲)، (۴) و (۶) حسب مورد براساس هزینه تمام شده واردات و یا هزینه تمام شده تولید و تأمین آنها با رعایت بازده (شامل استهلاک سرمایه ثابت، هزینه مواد مصرفی و هزینه‌های نگهداری و بهره‌برداری) به علاوه نرخ سود منصفانه با پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و سایر اشخاص حقوقی که حسب قوانین و مقررات مربوط مجاز به پیشنهاد قیمت می‌باشند، پس از تأیید سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به تصویب مراجع قانونی ذی‌ربط می‌رسد.

در ماده (۱۱) مصوبه مذکور تصریح شده است کالاهای مشمول قیمت‌گذاری که در فهرست

اقدام مورد معامله در بورس قرار می‌گیرند از زمان شروع معامله در بورس، از شمول قیمت‌گذاری

موضوع این مصوبه خارج و تعیین قیمت براساس مقررات مربوط به بورس خواهد بود.

علاوه بر موارد فوق، در بند «ه» ماده (۳۸) قانون برنامه، شورای عالی بیمه سلامت مکلف شده است هرساله قبل از شروع سال جدید نسبت به بازنگری ارزش نسبی و تعیین تعرفه خدمات سلامت برای همه ارائه‌دهندگان خدمات بهداشت، درمان و تشخیص در کشور اعم از دولتی و غیردولتی و خصوصی با رعایت اصل تعادل منابع و مصارف و قیمت واقعی در جهت تقویت رفتارهای مناسب بهداشتی، درمانی و مبانی محاسباتی واحد و یکسان در شرایط رقابتی و براساس بند «۸» ماده (۱) و مواد (۸) و (۹) قانون بیمه همگانی خدمات درمانی اقدام و مراتب را پس از تأیید معاونت جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

۲-۶. قانون برنامه ششم توسعه (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

قانون برنامه ششم توسعه مصوب مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی، آخرین برنامه توسعه تدوین شده توسعه اقتصادی کشور تاکنون است. با عنایت به تأکیدی که در برخی مواد قانون برنامه ششم توسعه در خصوص تسهیل قوانین و شفاف‌سازی محیط کسب‌وکار و همچنین رعایت حقوق مالکیت شده است،^۱ می‌توان استنباط کرد که رویکرد کلی برنامه ششم توسعه اقتصادی به کاهش مداخله در حوزه قیمت‌گذاری کالا و خدمات بوده است. البته این رویکرد به‌طور صریح‌تری در بند «الف» ماده (۳۹) دنبال شده است.

براساس بند «الف» ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه به‌منظور افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمند کردن یارانه‌ها در جهت افزایش تولید و ... به دولت اجازه داده می‌شود که قیمت آب و حامل‌های انرژی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای را با حفظ مزیت نسبی و رقابتی برای صنایع و تولیدات، به تدریج تا پایان سال ۱۴۰۰ با توجه به قانون هدفمند کردن یارانه‌ها اصلاح و از منابع حاصل به‌صورت هدفمند برای افزایش تولید، اشتغال و ... در چارچوب بودجه‌های سالانه اقدام لازم را به‌عمل آورد.^۲ بر این اساس تا پایان برنامه ششم توسعه، وظیفه تعیین قیمت حامل‌های انرژی و کالاهای یارانه‌ای برعهده دولت گذاشته شده است.

۳. بررسی چارچوب قیمت‌گذاری در سایر قوانین

در اینجا برخی از قوانین که طی سال‌های ۱۳۶۸ الی ۱۴۰۰ جهت تنظیم نظام قیمت‌گذاری در بازارهای مختلف به تصویب رسیده‌اند معرفی می‌شود:^۳

۱. بند «الف» ماده (۲۲) - دولت مکلف است با اقدام قانونی در جهت اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌ها، محیط کسب‌وکار را به‌گونه‌ای امن، سالم، سهل و شفاف سازد تا در پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه، رتبه ایران در دو شاخص رقابت‌پذیری بین‌المللی و شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در میان کشورهای منطقه سند چشم‌انداز به رتبه سوم ارتقاء یابد. شایان ذکر است یکی از فاکتورهای کلیدی در شاخص‌های رقابت‌پذیری بین‌المللی و همچنین حقوق مالکیت، حذف مقررات‌گذاری در حوزه‌های درآمدی و یا عملیاتی بنگاه‌ها می‌باشد. بدیهی است مقررات‌گذاری قیمتی از جمله مقررات تأثیرگذار (از جنبه منفی) بر حوزه درآمد، سرمایه‌گذاری و همچنین بهره‌وری بنگاه‌ها می‌باشد.

۲. الف) به‌منظور ارتقای عدالت اجتماعی، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمند کردن یارانه‌ها در جهت افزایش تولید و توسعه نقش مردم در اقتصاد، به دولت اجازه داده می‌شود که قیمت آب و حامل‌های انرژی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای را با رعایت ملاحظات اجتماعی و اقتصادی و حفظ مزیت نسبی و رقابتی برای صنایع و تولیدات، به تدریج تا پایان سال ۱۴۰۰ با توجه به مواد (۱)، (۲) و (۳) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ اصلاح و از منابع حاصل به‌صورت هدفمند برای افزایش تولید، اشتغال، حمایت از صادرات غیرنفتی، بهره‌وری، کاهش شدت انرژی، کاهش آلودگی هوا و ارتقای شاخص‌های عدالت اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی از خانوارهای نیازمند و تأمین هزینه‌های عملیاتی و سرمایه‌گذاری شرکت‌های ذی‌ربط در چارچوب بودجه‌های سالانه اقدام لازم را به‌عمل آورد.

۳. گفتنی است در این بخش، قوانین مؤثر بر عوامل تعیین‌کننده قیمت در سطوح خرد و کلان نیز به‌طور خلاصه مورد اشاره قرار گرفته‌اند.

۱-۳. قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی

«قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی» در تاریخ ۱۳۶۸/۰۶/۲۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در تاریخ ۱۳۸۴/۳/۳۰ تبصره‌های «۶» و «۷»^۱ به آن اضافه شد. باید توجه داشت یکی از الگوهای قیمت‌گذاری در کالاهای کشاورزی قیمت‌گذاری تضمینی است. براساس ماده‌واحد قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی (مصوب سال ۱۳۶۸) با اصلاحات و الحاقات بعدی آن و نیز ماده (۲۰) قانون نظام جامع دامپروری کشور، دولت موظف است خرید محصولات اساسی کشاورزی (گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه و ش، دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات، کشمش، خرما، برگه، مرکبات، سیب، انار، انجیر، محصولات دامی، پیله ابریشم، گوشت مرغ، گوشت قرمز، تخم‌مرغ خوراکی و نطفه‌دار) و شیر) را تضمین و قیمت آنها را همه‌ساله اعلام کند.

نکته قابل توجه در خصوص قانون مذکور ذکر اهدافی نظیر حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضرر و زیان کشاورزان، ایجاد تعادل در هزینه‌های تولید و درآمد کشاورزان^۲ و همچنین نیل به خودکفایی در محصولات اساسی کشاورزی است که با توجه به نحوه محاسبه قیمت و چگونگی اعمال قیمت مذکور در سطح پهنه‌های متنوع اقلیمی کشور می‌توان چنین استنباط کرد که دستیابی به اهداف مدنظر قانون با چالش‌های جدی همراه باشد. نحوه قیمت‌گذاری این کالاها چندان شفاف نیست و نحوه تعیین قیمت خرید تضمینی براساس هزینه‌های تولید تعیین نمی‌شود و به‌صورت یک قیمت واحد برای محصولات مذکور در کل کشور اعلام و اعمال می‌شود. علاوه بر این، عدم توجه به قیمت‌های جهانی در لحاظ کردن آن در قیمت تضمینی این محصولات و تأکید بر تعیین قیمت براساس نرخ تورم کشور، عرضه این محصولات به دولت را با چالش‌های جدی مواجه کرده و در برخی مواقع تعیین قیمت بسیار پایین‌تر از قیمت‌های جهانی توسط دولت برای خرید از کشاورزان طی سال‌های اخیر منجر به قاچاق معکوس نیز شده است. البته بر اساس آخرین اصلاح صورت گرفته در «قانون اصلاح قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی» مصوب سال ۱۳۹۹ سعی شده این امر تا حدودی برطرف گردد و تعیین قیمت تضمینی محصولات اساسی کشاورزی با در نظر گرفتن معیارهایی از قبیل هزینه‌های واقعی تولید و سود متعارف؛ آخرین نرخ تورم اعلامی مرکز آمار ایران؛ هزینه تمام شده محصول مشابه وارداتی نظیر هزینه خرید در مبدأ، هزینه‌های حمل‌ونقل، تعرفه‌های وارداتی، هزینه‌های حمل داخلی کشور و سایر هزینه‌های مترتب بر واردات محصول مشابه تعیین

۱. تبصره «۶» دولت موظف است قیمت خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی موضوع این قانون در هر سال زراعی را به‌گونه‌ای تأمین نماید که میزان افزایش آن هیچ‌گاه از نرخ تورم اعلام شده از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از همان سال کمتر نباشد. (شایان ذکر است این تبصره در حال حاضر حذف شده است)

تبصره «۷» مفاد تبصره «۶» در خصوص قیمت‌های سال زراعی ۱۳۸۴-۱۳۸۳ لازم‌الاجرا می‌باشد. (شایان ذکر است این تبصره اصلاح شده است)

۲. در الحاق تبصره‌های «۶» و «۷» به ماده‌واحد مذکور در تاریخ ۱۳۸۴/۰۳/۳۰ که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، ایجاد تعادل در هزینه‌ها و درآمد کشاورزان به اهداف قبلی ماده‌واحد اضافه گردید.

می‌شود. در حالی که براساس قانون مصوب سال ۱۳۶۸ قیمت خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی^۱ با رعایت هزینه‌های واقعی تولید و در یک واحد بهره‌برداری متعارف و حفظ رابطه مبادله در داخل و خارج برای بخش کشاورزی تعیین می‌شد.

شاید بتوان گفت مهم‌ترین نکته این قانون اصلاحی، تشکیل «شورای قیمت‌گذاری و اصلاح سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی» و محول کردن تعیین قیمت تضمینی محصولات اساسی کشاورزی به این شورا به جای «شورای اقتصاد» بوده است.

۲-۳. قانون جلوگیری از افزایش قیمت‌ها

«قانون جلوگیری از افزایش قیمت‌ها تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» در تاریخ ۱۳۸۲/۰۴/۲۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که بیان می‌دارد:

«ماده واحده - در اجرای سیاست‌های کنترل تورم و به‌منظور گسترش رفاه عمومی و جلوگیری از افزایش قیمت کالاها و خدمات دولتی با تأکید بر رعایت احکام و اصول برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران از تاریخ تصویب این قانون کلیه افزایش نرخ خدمات و کالاهای دولتی خارج از ضوابط برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران لغو می‌گردد. کمیته‌ای به ریاست رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و عضویت وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر صنعت، معدن و تجارت موظف است حداکثر ظرف مدت دو هفته نسبت به اجرا مفاد این بند اقدام کند».

شایان ذکر است تصویب این قانون با رویکرد جلوگیری از تأثیر روانی تورم، ناشی از افزایش قیمت خدمات دولتی نظیر تعرفه‌های آب، برق، سوخت و انرژی بوده است. آنچه مسلم است بخشی از هزینه‌های تمام شده کالاها و خدمات مصرفی که در اختیار خانوارها قرار می‌گیرد، مربوط به خدمات دولتی بوده و از این رو استنباط سیاستگذار در حوزه قیمت‌گذاری مبتنی بر این درک بوده است که با تثبیت قیمت خدمات دولتی و یا جلوگیری از افزایش قیمت آنها می‌توان بخشی از تورم ناشی از افزایش قیمت خدمات مذکور را هم به لحاظ روانی و هم به لحاظ تأثیر بر هزینه تمام شده کالا خنثی کرد. البته اجرای این قانون هزینه‌هایی را نیز به دنبال داشت که برای اثبات این ادعا می‌توان به مصوبه شماره (۵۵۴۶۱) ت ۲۹۹۳۹ ه) هیئت وزیران اشاره کرد. متن این مصوبه به شرح زیر است:

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۷ بنا به پیشنهاد شماره ۱،۱۸۸۱۰ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۴ وزارت بازرگانی و به استناد ماده واحده قانون «جلوگیری از افزایش قیمت‌ها تا پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۸۲ تصویب نمود:

۱. گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه و ش، دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات.

کسری ردیف‌های ۵۰۳۰۱۹ و ۵۰۳۰۲۱ قانون بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور به میزان تعیین شده در مصوبه شماره ۳۴،۱۴۸۲۷۳ مورخ ۱۳۸۲/۸/۷ شورای اقتصاد از محل کاهش ۱۰ درصد از اعتبارات هزینه‌ای مجلس، نهاد ریاست‌جمهوری و ستاد قوه قضائیه و همچنین کاهش حداکثر ۵ درصد از اعتبارات هزینه‌ای هریک از دستگاه‌های اجرایی کشور از بودجه عمومی استفاده می‌نماید، تأمین گردد. صرف‌نظر از اجرا یا عدم اجرای مصوبه مذکور به‌راحتی می‌توان استنباط کرد که تثبیت و یا جلوگیری از افزایش قیمت خدمات مانعی در جهت افزایش هزینه‌های تولید خدمات مذکور نبوده و دولت برای جبران و پوشش هزینه‌های مذکور ناچار به جابه‌جایی ردیف‌های بودجه بوده است. شایان ذکر است فارغ از قانون جلوگیری از افزایش قیمت‌ها، بررسی تاریخی اقدام قانونی، جهت تثبیت قیمت‌ها حاکی از آن است که سیاست تثبیت قیمت‌ها در چند دوره گذشته تاکنون به کرات اتخاذ شده که اهم آنها به شرح زیر است:

الف) اولین بار بعد از انقلاب این سیاست در سال ۱۳۷۵ و پس از وقوع تورم ۴۹/۴ درصدی سال ۱۳۷۴، براساس تبصره‌های «۱۶» تا «۲۰» قانون برنامه دوم توسعه، سیاست تثبیت قیمت در اقتصاد انجام شد. علل اصلی این تورم کم‌سابقه فرار رسیدن سررسید بازپرداخت بدهی‌های خارجی و کاهش ارزش پول ملی در مقابل ارزهای خارجی و سیاست‌های پولی و مالی انبساطی بود.

ب) سال ۱۳۷۹ و در قالب ماده (۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، افزایش قیمت کالاها و خدمات توسط دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی در سقف ده درصد (۱۰٪) سالیانه محدود شد. همچنین مقرر شد چنانچه دولت به هر دلیل فروش کالا یا خدمات هریک از شرکت‌های دولتی را به قیمتی کمتر از قیمت تعیین شده به شرح فوق تکلیف کند، مابه‌التفاوت قیمت محاسبه شده و قیمت تکلیف شده از محل اعتبارات و منابع دولت به شرکت ذی‌نفع پرداخت گردد.

ج) سومین مرتبه که جلوتر اشاره شده است این سیاست در سال ۱۳۸۳ و با ابلاغ ماده‌واحد، تحت عنوان قانون اصلاح ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی^۱ به‌صورت زیر ابلاغ شد: منوط کردن هرگونه افزایش در قیمت فروش بنزین، نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره و سایر فراورده‌های نفتی، گاز، برق و آب. همچنین نرخ خدمات فاضلاب، ارتباطات تلفن، مرسولات پستی و برخی اقلام دریافتی مرتبط از جمله حق اشتراک، حق انشعاب، عوارض و ... برای سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۸۹ به لویح سالانه دولت (حاوی توجیه اقتصادی و اجتماعی لازم). به این مفهوم که مقرر شد دولت در لویح

۱. ماده‌واحد- ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۶ به شرح زیر اصلاح شد:

ماده (۳)- قیمت فروش بنزین، نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره و سایر فراورده‌های نفتی، گاز، برق و آب، همچنین نرخ خدمات فاضلاب، ارتباطات تلفن و مرسولات پستی در سال اول برنامه چهارم، قیمت‌های پایان شهریور ۱۳۸۳ خواهد بود. برای سال‌های بعدی برنامه چهارم، تغییر در قیمت کالاها و خدمات مزبور طی لویحی که حداکثر تا اول شهریور هر سال تقدیم می‌شود، پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد. پیشنهاد هر قیمتی می‌باید همراه با توجیه اقتصادی، اجتماعی باشد. تبصره «۱»- سایر دریافتی‌های مرتبط از جمله حق اشتراک، حق انشعاب، دیماند، عوارض و ... مشمول این حکم می‌باشند.

بودجه نسبت به تعیین قیمت کالاها و خدمات فوق‌الذکر اقدام نماید که نوعی سیاست کنترل قیمت و تنظیم بازار به‌شمار می‌رود.

د) سیاست تثبیت قیمت، برای مرتبه چهارم در سال ۱۳۹۲ به‌موجب بند «ت» مصوبه شماره ۱۷۳۴۹۶/ت/۵۰۲۰۴ ن مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۱۹ هیئت وزیران به‌صورت ذیل اتخاذ شد:

«هماهنگی و نظارت بر تعیین تعرفه، قیمت‌گذاری، بازرسی کالاها و خدمات و هماهنگی مراکز تصمیم‌گیری امور مذکور و تحلیل بررسی آثار مستقیم و غیرمستقیم هدفمند کردن یارانه‌ها بر قیمت سایر کالاها و خدمات به‌ویژه کالاهای اساسی، حساس و ضروری و پایش مستمر آن از طریق سازمان‌های ذی‌ربط و اتخاذ راهکارهای مناسب برای جلوگیری یا برخورد با موانع احتمالی اجرای مطلوب قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، جزء اهم وظایف کارگروه تنظیم بازار است».

ه) پنجمین مرتبه سیاست مزبور در سال ۱۳۹۷ و پس از بروز نوسانات قیمت ارز از طریق ابلاغ بندهای «۲» و «۳» ابلاغیه شماره ۷۰۱۱۸ مورخ ۱۳۹۷/۰۵/۲۹ «شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا» به‌صورت زیر اتخاذ شد:

«۲»- کلیه عرضه‌کنندگان کالاهایی که ضرورت اطلاع‌رسانی آنها توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام می‌شود، اعم از تولیدکنندگان، واردکنندگان و توزیع‌کنندگان، موظفند طبق مقررات این وزارت، نسبت به تطبیق قیمت با ضوابط قیمت‌گذاری مصوب «هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌ها» و ثبت آنها به‌صورت خوداظهاری در سامانه فراگیر الکترونیکی اقدام نمایند و قیمت را به‌صورت برجسب و قابل نظارت، بر کالاها نصب نمایند.

«۳»- هرگونه تصمیم‌گیری در مورد نرخ و ضوابط قیمت‌گذاری و تعیین سهمیه مقداری کالا و خدمات که به‌موجب قوانین و مقررات مختلف در اختیار دستگاه‌ها و شوراهای مختلف قرار گرفته، باید به تأیید ستاد تنظیم بازار برسد».

بدین ترتیب و براساس ابلاغیه فوق، ۳۶ مرجع قانونی در کشور (حتی بورس کالایی و شورای رقابت) که اقدام به قیمت‌گذاری روی کالاها و خدمات می‌کردند، زیر نظر ستاد تنظیم بازار قرار گرفتند و ستاد تنظیم بازار براساس این مصوبه وظیفه قیمت‌گذاری و تنظیم بازار را برعهده گرفت. یکی از وظایف اصلی این ستاد تعیین و تثبیت قیمت کالاهای اساسی مبتنی بر شرایط اقتصادی حاکم بر اقتصاد کشور بوده است. با وجود گذشت بیش از ۲۵ سال از مصوبات فوق بررسی‌ها حاکی از ناکارآمدی و شکست سیاست تثبیت قیمت و تنظیم بازار دارد.

۳-۳. قانون نظام صنفی کشور

اهمیت و ضرورت نظام‌مند کردن فعالیت‌های اصناف، موجب تصویب اولین قانون نظام صنفی در تاریخ ۱۳۵۰/۳/۱۶ مشتمل بر ۶۵ ماده و ۳۰ تبصره توسط مجلس شورای ملی شد. دامنه اختیارات این قانون

در حوزه نظام قیمت‌گذاری، هم تکلیف به رعایت دستورالعمل‌های قیمت‌گذاری و هم اطلاع‌رسانی قیمت از طریق ارائه فاکتور بود و به موجب این قانون، افراد صنفی موظف شده‌اند کالا و خدمات را مطابق ارزش آن به مشتریان ارائه دهند. رویکرد حذف واسطه‌ها از طریق به‌کارگیری دستورالعمل‌های مربوط به سود عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، بیان اشکال گوناگون تخلف در حوزه اطلاع‌رسانی قیمت و یا فروش در قیمت‌های غیرمتعارف و جرائم مربوط به هر یک در اصلاحات بعدی قانون از جمله تغییراتی بوده است که قانون نظام صنفی در اصلاحات مذکور با آن مواجه شده است. گفتنی است قانون نظام صنفی در سال‌های ۱۳۵۱، ۱۳۵۹، ۱۳۶۸، ۱۳۸۲ و در نهایت در سال ۱۳۹۲ مورد اصلاح و بازنگری قرار گرفت.

بررسی سیر تاریخی مواد قانون نظام صنفی در حوزه قیمت‌گذاری حاکی از آن است که طی سال‌های اصلاح و تدوین این قانون رویکرد کلی قیمت‌گذاری از بخش خصوصی به سمت قیمت‌گذاری توسط هیئت عالی نظارت که غالباً ترکیب دولتی دارد گرایش یافته است به‌گونه‌ای که طبق ماده (۱۱) قانون نظام صنفی مصوب سال ۱۳۵۰ قیمت‌گذاری به اتحادیه‌ها و اتاق اصناف سپرده شده بود و طبق ماده (۵۱)^۲ و بند «ط» ماده (۵۵) قانون اصلاح قانون نظام صنفی^۳ مصوب سال ۱۳۹۲ این امر به هیئت عالی نظارت سپرده شده است که متشکل از ۶ وزیر است.^۴

۴-۳. قانون اصلاح ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

طرح این قانون جهت اصلاح ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ارائه شد و در اسفندماه ۱۳۸۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. قانون مورد بحث^۵ با

۱. ماده (۱۱) - وظایف افراد صنفی:

۱. افراد صنفی مکلفند مقررات صنفی همچنین قوانین و مقررات مربوط به کار و بیمه‌های اجتماعی و دستورالعمل‌های مربوط به نرخ‌ها و قیمت‌ها و امور بهداشتی و ایمنی و حفاظت فنی و زیبایی و دستوراتی را که طبق قوانین و مقررات از طرف اتاق اصناف و اتحادیه مربوط داده می‌شود رعایت و اجرا کند.
۲. کمیسیون نظارت مکلف است نرخ کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری را که هیئت عالی نظارت قیمت‌گذاری آنها را لازم تشخیص می‌دهد براساس دستورالعمل قیمت‌گذاری آن هیئت برای مدت معین تعیین کند و به اتاق اصناف ذی‌ربط اعلام دارد. نرخ کالاها و خدماتی که از طرف مجلس شورای اسلامی، دولت یا شورای اقتصاد تعیین می‌شود، برای کمیسیون لازم‌الرعایه است.
اتاق اصناف شهرستان مکلف است مراتب را از طریق رسانه‌های گروهی برای اطلاع عموم آگهی و از طریق اتحادیه‌ها به افراد و واحدهای صنفی اعلام کند. کلیه افراد و واحدهای صنفی ملزم به رعایت نرخ‌های تعیین شده از طرف کمیسیون نظارت هستند.
۳. ماده (۵۵) - وظایف و اختیارات هیئت عالی نظارت به شرح زیر است:

ط- تهیه و تصویب دستورالعمل‌های لازم در رابطه با نحوه نرخ‌گذاری کالاها و خدمات واحدهای صنفی.

ع. ماده (۵۳) - هیئت عالی نظارت با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

الف) وزیر صنعت، معدن و تجارت (رئیس هیئت)

ب) وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی

پ) وزیر کشور

ت) وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

ث) وزیر دادگستری

ج) وزیر امور اقتصادی و دارایی

چ) رئیس شورای عالی استان‌ها

خ) فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

د) هیئت‌رئیس اتاق اصناف ایران

ذ) رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران

ر) دبیرکل اتاق تعاون ایران

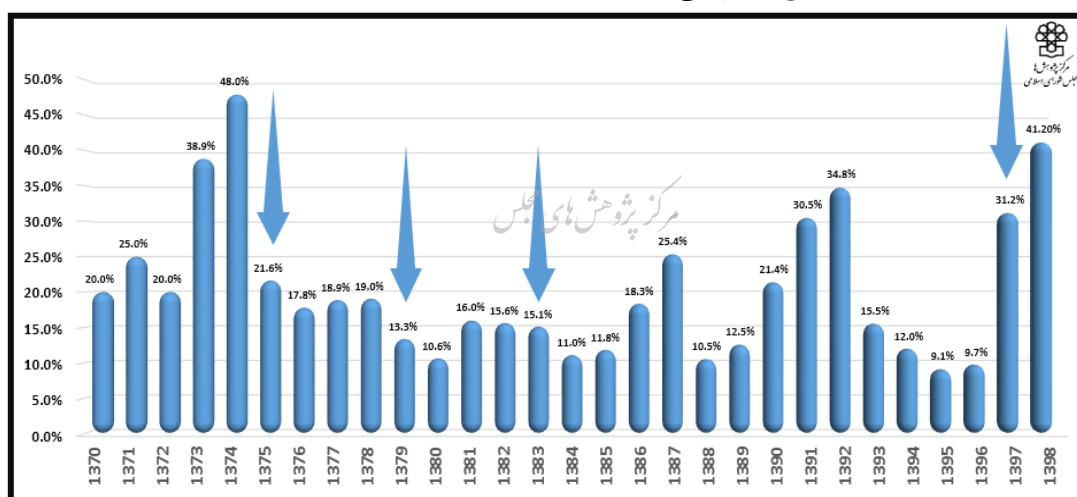
ز) نماینده بسیج اصناف کشور

ژ) دو نفر از نمایندگان عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس به‌عنوان عضو ناظر بدون حق رأی

۵. ماده واحده - ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۶ به شرح زیر اصلاح شد:

هدف تثبیت قیمت‌ها تصویب شد. به‌طور کلی بررسی‌ها حاکی از آن است که در اقتصاد ایران هر زمان که اقتصاد با تکان‌های درونی و بیرونی (تغییر نرخ ارز، تشدید فشار تحریم‌ها، اتخاذ سیاست‌های ناکارآمد اقتصادی و ...) مواجه شده است، اغلب، برنامه تثبیت قیمت‌ها نیز به اجرا درآمده است و در بیشتر موارد نیز سیاست‌های فوق موفق نبوده‌اند؛ چراکه به‌رغم اصرار بر تثبیت قیمت‌ها تورم همچنان جهشی بوده است. به‌عبارت‌دیگر، تبلور این مسئله در تورم قوانین و مقررات در بحث قیمت‌گذاری و تنظیم بازار نمود یافته و به‌نوعی باعث اخلال در نظام اقتصادی کشور شده است. بنابراین به‌نظر می‌رسد اضافه کردن قوانینی از این دست به‌تنهایی باعث تنظیم بازار و کنترل قیمت‌ها نمی‌شود بلکه حتی ممکن است اتخاذ سیاست‌هایی از این دست به عدم عرضه کالا، احتکار و ... و در نتیجه ادامه جهش قیمت‌ها منجر شود.

نمودار ۱. روند تغییرات نرخ تورم طی دوره ۱۳۷۰-۱۳۹۸ و دوره‌های اجرای برنامه‌های تثبیت قیمت

مأخذ: مرکز آمار ایران.

مطابق با نمودار ۱ و با وجود اجرای برنامه‌های تثبیت قیمت در سال‌های ۱۳۷۵، ۱۳۷۹، ۱۳۸۳ و ۱۳۹۷ همچنان تورم دورقمی بر اقتصاد کشور حاکم بوده است. با این توصیف، طرح تثبیت قیمت‌ها عملاً نتوانسته است تأثیر ماندگاری و بلند مدت بر کنترل تورم برجای گذارد. نتایج تبعی عدم موفقیت اجرای این سیاست‌ها را می‌توان در کمبود کالا در سطح عرضه با نرخ مصوب، افزایش احتکار، تعطیلی بسیاری از بنگاه‌ها به‌واسطه عدم دسترسی به مواد اولیه و مواردی از این دست پیدا کرد که به‌وفور طی سال‌های اخیر رخ داده است و نمونه آخر آن نیز مربوط به گوشت مرغ بود که به‌رغم تأمین و تخصیص ارز برای واردات، نهاده‌های دامی با نرخ ترجیحی ۴۲,۰۰۰ ریالی و تعیین قیمت دستوری مصوب جهت تثبیت قیمت مرغ،

ماده (۳)- قیمت فروش بنزین، نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره و سایر فراورده‌های نفتی، گاز، برق و آب، همچنین نرخ خدمات فاضلاب، ارتباطات تلفن و مرسولات پستی در سال اول برنامه چهارم، قیمت‌های پایان شهریور ۱۳۸۳ خواهد بود. برای سال‌های بعدی برنامه چهارم، تغییر در قیمت کالاها و خدمات مزبور طی لویجی که حداکثر تا اول شهریور هر سال تقدیم می‌شود، پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد. پیشنهاد هر قیمتی می‌باید همراه با توجیه اقتصادی، اجتماعی باشد. تبصره «۱»- سایر دریافتی‌های مرتبط از جمله حق اشتراک، حق انشعاب، دیماند، عوارض و ... مشمول این حکم می‌باشند.

بازار این کالای اساسی به‌خصوص در شب عید سال ۱۳۹۹ دچار نابسامانی شدید شد. شایان ذکر است به‌رغم برگزاری جلسات مکرر توسط مجلس، دولت و ... تا زمانی که قیمت افزایش نیافت، بازار به تعادل نرسید. همین مطلب عیناً در بازار گندم در سال ۱۳۹۹ رخ داد و به‌دلیل پایین بودن نرخ مصوب خرید تضمینی گندم در این سال، بسیاری از کشاورزان حاضر به عرضه تولیدات خود به دولت با نرخ مصوب به دولت نشدند و این کاهش عرضه به فشار تقاضا منجر شده و باعث افزایش قیمت گندم در بازار داخلی شد.

۵-۳. قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت

«قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» در تاریخ ۱۳۸۴/۰۸/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که از جمله مواد قابل توجه آن در خصوص قیمت‌گذاری می‌توان به موارد زیر اشاره داشت:

«ماده (۱۴) - به‌منظور استفاده از ظرفیت خالی کارخانه‌های آرد کشور و اشتغال بیشتر، به اشخاص (اعم از حقیقی و حقوقی) اجازه داده می‌شود پس از تأیید وزارت جهاد کشاورزی نسبت به خرید گندم با قیمت آزاد یا واردات گندم از خارج اقدام و پس از آرد کردن در کارخانه‌های یاد شده آرد حاصل را در داخل توزیع و یا صادر نمایند».

«ماده (۶۳) - بهای برق، گاز و آب کلیه واحدهای تولیدکننده محصولات بخش کشاورزی اعم از زراعی، باغبانی، دامی و آبزیان طبق تعرفه‌های کشاورزی محاسبه و منظور خواهد شد».

همچنین، مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری در «قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» مصوب ۱۳۹۳، به شرح ذیل است:

• بند «۴» ماده (۱) - «تبصره بند «ب» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها به شرح زیر اصلاح می‌شود: وزارت نفت مکلف است قیمت خوراک گاز و خوراک مایع تحویلی به واحدهای صنعتی، پالایشی و پتروشیمی‌ها را با رعایت معیارهای زیر تعیین کند».

• جزء «۳» بند «۴» ماده (۱) - «در خرید محصولات پتروشیمی توسط یا به دستور دولت، قیمت بورس مبنای عمل است و یارانه موردنظر دولت برای مصرف‌کنندگان داخلی در اختیار دستگاه ذی‌ربط قرار می‌گیرد».

• ماده (۲۱) - «به‌منظور تنظیم مناسب بازار، افزایش سطح رقابت، ارتقای بهره‌وری شبکه توزیع و شفاف‌سازی فرایند توزیع کالا و خدمات، دولت مکلف است با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، قیمت‌گذاری را به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود کند».

تبصره - «دستورالعمل نحوه تعیین کالاهای اساسی، انحصاری و خدمات عمومی و فهرست و قیمت این کالاها و خدمات به پیشنهاد کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت،

جهاد کشاورزی، امور اقتصادی و دارایی، نیرو، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و حسب مورد وزارتخانه ذی‌ربط به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد.

• ماده (۳۶) - «قیمت خرید محصولات کشاورزی مشمول قانون خرید تضمینی با در نظر گرفتن قیمت تمام شده اعم از هزینه‌های تولید هر محصول و سود متعارف و معقول همه‌ساله توسط شورای اقتصاد^۱ تعیین و برای اجرا ابلاغ می‌شود».

در توضیح باید اشاره کرد که بررسی مفاد مواد حاکی از آن است که به تدریج و رفته‌رفته از ابتدای انقلاب تاکنون علاوه بر گسترش دامنه شمول قیمت‌گذاری کالاها و خدمات شاهد تعدد مراجع قیمت‌گذار هستیم.

۳-۶. قوانین مربوط به حوزه بازار سرمایه

نوعی دیگر از رویه مرتبط با قیمت‌گذاری، تنظیم ساختار بازار است که در این روش، عرضه کالا در بورس الزام شده و مقرر می‌شود کشف قیمت از طریق بازار بورس صورت گیرد. در این راستا «قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران» در تاریخ ۱۳۸۴/۰۹/۱ در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. مقررات و شرایط حضور کالاها در بورس در بخش سوم ماده (۹) دستورالعمل «پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران» بیان شده است. انواع بورس‌های کالایی در کشور را می‌توان در قالب سه دسته طبقه‌بندی کرد: بورس محصولات کشاورزی، بورس پتروشیمی و بورس کالاهای صنعتی و معدنی.

براساس ماده (۱۸) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید^۲ و در راستای تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، دولت مکلف شده کالاهای پذیرفته شده در بورس به جز اقلام دارویی را از نظام قیمت‌گذاری خارج کند. با این‌وجود کالاهایی همچون شکر، برنج و گندم که خود مشمول قیمت‌گذاری می‌باشند در بورس عرضه می‌شوند. به عبارت دیگر با وجود عرضه در بورس و طبق ماده (۱۸) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید دولت نباید کالاهای فوق را قیمت‌گذاری کند در حالی که این قیمت‌گذاری صورت می‌گیرد. این در حالی است که رویه فعلی با اصل قیمت‌گذاری برخی از محصولات و ارائه کالاهای با قیمت تثبیتی در بورس همچون شکر در تعارض است. از سوی دیگر به دلیل ناکارآمدی ماده (۳۳)^۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۰۴/۲۳ شاهد بروز برخی ناهماهنگی‌ها در اجرای این ماده هستیم. به بیان دیگر در برخی موارد که قیمت کشف

۱. البته به موجب به‌موجب «قانون اصلاح قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی»، مصوب ۱۳۹۹/۹/۱۲ شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی جایگزین شورای اقتصاد شده است.

۲. ماده (۱۸). دولت مکلف است کالای پذیرفته شده در بورس را از نظام قیمت‌گذاری خارج نماید. تبصره. دارو از شمول این ماده مستثنی است.

۳. ماده (۳۳). از تاریخ تصویب این قانون، علاوه بر اجراء قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی، در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار می‌شود. تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی عرضه نمایند. در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، ماه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌گردد. وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام نماید. این‌نامه اجرایی این ماده حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

شده در بورس کالا نسبت به قیمت تضمینی تعیین شده توسط دولت پیشی گرفته است شاهد ابطال معاملات توسط دولت بوده ایم.

باین حال دخالت دولت و سیاست قیمت‌گذاری برخی محصولات در بورس پس از تصویب ماده (۱۸) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، موجب شد تا مفهوم بازار بورس که محلی برای تعیین قیمت از طریق میزان عرضه و تقاضا باشد از بین رفته و بورس به محلی جهت توزیع غیرعادلانه این قبیل محصولات تبدیل شد. این موضوع به دور شدن قیمت‌ها از قیمت‌های واقعی منجر می‌شود. مداخلات عمده در سازوکار عرضه و تقاضا در بازار بورس موجب شده ریسک ورود به این بازار و سرمایه‌گذاری بالاتر از حد معمول باشد. تبعات سیاست‌های قیمت‌گذاری دولتی در بورس موجب شده، بورس کارکرد اصلی خود را (کشف قیمت براساس میزان عرضه و تقاضا و ایجاد تعادل در بازار) را از دست دهد.

۳-۷. قانون توسعه حمل‌ونقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت

این قانون در جهت اجرای اصل یکصد و بیست و سوم (۱۲۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در تاریخ ۱۳۸۶/۹/۱۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. هرچند کلیت این قانون بیشتر به بهینه‌سازی و اصلاح ساختاری در خطوط انتقال اعم از ریلی و جاده‌ای یا بهینه‌سازی ناوگان حمل‌ونقل تأکید دارد و از طریق بهینه‌سازی ابزارهای مذکور به دنبال بهینه‌سازی کیفیت و مدیریت خدمات حمل‌ونقل از یک سو و بهینه‌سازی مصرف سوخت از سوی دیگر است، با این وجود در بخشی از ماده (۱) قانون مذکور دستیابی به اهداف قانون را اصلاح قیمت‌ها عنوان می‌کند. همچنین در بخش‌هایی از ماده (۲) قانون مذکور (تبصره «۲» و «۳»^۱ در خصوص تعیین اجزای مربوط به قیمت کالا بحث‌هایی به میان آمده است.

۳-۸. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی

سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی در آخرین سال اجرای قانون برنامه چهارم توسعه و در تاریخ ۱۳۸۷/۳/۲۵ به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسید و به اجرا درآمد. فصل نهم این قانون با عنوان تسهیل رقابت و منع انحصار، فعالیت‌های اقتصادی را به سه گروه تقسیم کرده و فعالیت‌های انحصاری را در دسته سوم قرار داده است که شامل موارد زیر می‌باشند (ماده (۲) فصل دوم):

۱. شبکه‌های مادر مخابراتی و امور واگذاری بسامد (فرکانس)؛
۲. شبکه‌های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی؛
۳. تولیدات محرمانه یا ضروری نظامی، انتظامی و امنیتی به تشخیص فرماندهی کل نیروهای مسلح؛
۴. شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های استخراج و تولید نفت خام و گاز؛

۱. تبصره «۲» و «۳» ماده (۲) قانون به تخفیف در حقوق ورودی و سود بازرگانی واردات خودروها و قطعات خودروی موردنظر این قانون اشاره دارد که درحقیقت یکی از اجزای تعیین‌کننده در دستورالعمل قیمت‌گذاری کالاهای وارداتی محسوب می‌گردد.

۵. معادن نفت و گاز؛

۶. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک ملی ایران، بانک سپه، بانک صنعت و معدن، بانک توسعه صادرات، بانک کشاورزی، بانک مسکن و بانک توسعه تعاون؛

۷. بیمه مرکزی و شرکت بیمه ایران؛

۸. شبکه‌های اصلی انتقال برق؛

۹. سازمان هواپیمایی کشوری و سازمان بندرها و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران؛

۱۰. سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی؛

۱۱. رادیو و تلویزیون.

گرچه این قانون با اهدافی همچون تعیین قیمت توسط مرجع تخصصی برای فعالیت‌های انحصاری تعیین و تصویب شده است، اما حلقه مفقوده اجرای این قانون، توجه محدود به حوزه بهره‌وری و قیمت تمام شده است. در هیچ کدام از آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون، میزان بهره‌وری به‌عنوان ملاکی برای تعیین قیمت لحاظ نشده است و عموماً با تعیین و واگذاری مرجعیت نرخ‌گذاری‌ها به این نهادها، تنها نهاد قیمت‌گذاری دستوری کالاها و خدمات جابه‌جا شده است. برای مثال، در قیمت‌گذاری محصولات صنعت خودرو کشور به هیچ عنوان به بحث کارایی و بهره‌وری توجه نشده و چه‌بسا هزینه‌های سربار مازاد نیرو کار و یا استفاده از تکنولوژی‌های منسوخ شده در آنالیز قیمت به‌عنوان یکی از اجزای قیمتی، به هزینه تمام شده اضافه می‌شود و مراجع قیمت‌گذاری پذیرفته‌اند. در واقع فرایند قیمت‌گذاری نادرست، باعث عدم اثربخشی قانون فوق شده است و چه‌بسا با اعلام سیگنال‌های نادرست از طریق اتخاذ تدابیر نادرست و عدم اصلاح رویه‌ها، انحصارگرایی، بیشتر تقویت شده تا جلوگیری از ایجاد انحصار.

۹-۳. قانون هدفمند کردن یارانه‌ها

قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. «عادلانگی کردن نظام توزیع یارانه‌ها»، «افزایش کارایی»، «بالاتر بودن آثار رفاهی پرداخت نقدی نسبت به یارانه باز»، «کاهش هزینه‌های دولت»، «شفافیت یارانه نقدی»، «رفع زمینه قاچاق سوخت» و «کاهش آلودگی منافع زیست‌محیطی» از مهم‌ترین اهداف اجرای این قانون در کشور بود. محورهای مرتبط با قیمت‌گذاری در قانون مذکور عبارتند از: کالاها و خدمات مشمول اصلاح قیمت (مواد (۱)، (۳) و (۴))، نحوه اصلاح قیمت‌ها (مواد (۱)، (۳) و (۴)) و مدیریت نوسان قیمت‌ها (ماده (۲)). همچنین کالاهای مشمول قیمت‌گذاری در قانون اشاره شده شامل موارد زیر است:

۱. حامل‌های انرژی (نفت سفید، بنزین، گازوئیل، نفت کوره، گاز مایع، گاز طبیعی و برق)؛^۱

۱. بند «الف» و بند «ب» از ماده (۱)

۲. آب و فاضلاب؛^۱

۳. حمل و نقل عمومی؛

۴. پست؛

۵. کالاهای اساسی (گندم، برنج، روغن، شیر، شکر).^۲

دولت از سال ۱۳۸۸ و براساس قانون هدفمندسازی یارانه‌ها، مصادیق این دسته از کالاها را که مشمول سیاست‌های تنظیم سطح قیمت بود، تعیین کرد. ماده (۴) قانون هدفمندی یارانه‌ها مصادیق این کالاها را که مشمول هدفمندسازی یارانه‌ها می‌گردد، تعیین کرد که بدین شرح است: گندم، برنج، روغن، شیر، شکر، خدمات پستی، خدمات هواپیمایی، خدمات ریلی (مسافری)، فرآورده‌های نفتی، برق، گاز، آب. با آغاز اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها انتظار می‌رفت نظام قیمت‌گذاری متفاوتی نسبت به نظام قیمت‌گذاری پیشین حاکم شود،^۳ به طوری که بنگاه‌های تولیدی، خود، به صورت درون‌گرا در مسیر کاهش قیمت‌ها و حفظ رقابت حرکت کنند و اهداف ارتقای بهره‌وری و توان رقابت‌پذیری محصولات کشور را محقق سازند؛ اما سیاست‌های تثبیت قیمتی به خصوص در مورد کالاهای اساسی، موجب شد تا فشار افزایش هزینه‌های تولید تنها به دوش تولیدکننده قرار گیرد و در واقع توان رقابت‌پذیری تولیدات این کالاها به میزان چشمگیری کاهش یابد. رشد قیمت‌های تمام شده در این کالاها در کنار سیاست‌های تثبیت قیمتی موجب شده تا انگیزه سرمایه‌گذاری کاسته شود و از این رو زمینه بهبود بهره‌وری با مانع و چالش مواجه شود. از آنجاکه بهبود بهره‌وری از طریق تأمین اعتبار لازم برای بنگاه‌های تولید (از محل درآمدهای حاصل از اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها)^۴ یکی از اهداف مدنظر قانون بوده است، تأخیر و یا عدم تأمین اعتبار موردنظر از محل درآمدهای حاصل از اجرای قانون مذکور، رسیدن به اهدافی نظیر بهبود بهره‌وری، توسعه صادرات غیرنفتی، حمایت از بنگاه‌های تولیدی کشاورزی و صنعتی را با چالش همراه ساخت.

۱۰-۳. قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی

قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در تاریخ ۱۳۸۹/۳/۲۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. مهم‌ترین مواد مرتبط با قیمت‌گذاری در این قانون به شرح ذیل می‌باشد:

ماده (۶) - دولت مکلف است وظایف تصدی‌گری خود در خصوص اقدامات اجرایی خریدهای تضمینی، تهیه و توزیع کلیه نهاده‌های تولید، اقدامات اجرایی خرید، انبارداری و توزیع اقلام موردنیاز تنظیم بازار،

۱. ماده (۳)

۲. ماده (۴)

۳. اساساً مبنای قرار دادن درصدی از قیمت‌های بین‌المللی به عنوان پایه قیمت‌گذاری به‌ویژه در خصوص حامل‌های انرژی و همچنین توجه به تأثیر بازدهی بنگاه‌ها در محاسبه قیمت مطابق آنچه در ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و تبصره‌های آن آورده شده، نشانه‌هایی از اصلاح و به‌روزرسانی شیوه قیمت‌گذاری محسوب می‌گردد. از سوی دیگر با هدفمند نمودن یارانه‌ها که بخشی از آن به صورت تغییر در سیاست‌های قیمت‌گذاری محسوب می‌گردد، وجه دیگری از شکل‌گیری قیمت و تنظیم قیمت مدنظر بوده است که بنا بود بازار در نظام قیمت‌گذاری نقش پررنگ‌تری داشته باشد.

۴. ماده (۸) قانون و بندهای متعدد آن بر تخصیص میزان ۳۰ درصد از عایدی اجرای قانون هدفمندی برای بهبود فناوری، بهره‌وری و جبران زیان بنگاه‌های تولیدی که به تبع اثر خود را بر قیمت تمام شده کالاها و خدمات می‌گذارد، اشاره دارد.

اداره کشتارگاه‌ها، آزمایشگاه‌های گیاهی و دامی (به‌جز آزمایشگاه‌های مرجع به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی و تصویب هیئت وزیران)، انبارها، سیلوها، سردخانه‌ها، صنایع تبدیلی و تکمیلی، امور اجرایی آموزشی، ترویجی و بیمه‌گری را متناسب با وظایف و اختیارات هر تشکل، به تشکل‌های موضوع مواد (۲) و (۵) این قانون، مطابق با قوانین و مقررات مربوط واگذار نماید.

تبصره «۴»- به‌منظور حمایت از بهره‌برداران و مصرف‌کنندگان و شفافیت قیمت‌ها و ایجاد تعادل در بازار محصولات و تولیدات کشاورزی، خریدوفروش نهاده‌ها و محصولات تولیدی، در صورتی که از اقلام قابل معامله در بورس کالا باشد، باید از طریق شرکت در بورس کالا انجام شود.

تبصره «۶»- خریدهای تضمینی در محصولات غیراساسی منوط به پذیرش شرایط الگوی کشت از طرف کشاورزان و تولیدکنندگان می‌باشد. الگوی کشت هر منطقه براساس مزیت‌های نسبی، ارزش افزوده، شرایط اقتصادی، شرایط آب و هوایی و حد بهینه آن در کشور، حداکثر تا ۶ ماه پس از تصویب این قانون، توسط وزارت جهاد کشاورزی برای هر منطقه تعیین و جهت اجرا ابلاغ می‌شود.

ماده (۳۳)- از تاریخ تصویب این قانون، علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی، در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار می‌شود. تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی عرضه نمایند. در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌گردد.

وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام نماید.

آنچه بدیهی است دادن اختیارات به تشکل‌ها و نهادهای تخصصی برای تنظیم بازار نهاده‌ها و محصولات مربوطه یعنی گام برداشتن در جهت کاهش مداخلات دولت می‌باشد؛ همان‌گونه که در ماده (۶) این قانون به آن اشاره شده است. اما آنچه در عمل در حال حاضر اتفاق می‌افتد حکایت از عدم انتقال مبنای تصمیم‌گیری در حوزه تنظیم بازار نهاده‌ها و محصولات به تشکل‌های مربوطه می‌باشد و کارگروه تنظیم بازار به‌عنوان یک نهاد حاکمیتی و دولتی همچنان زمامدار این حوزه است. از مهم‌ترین دلایل این عدم انتقال و به‌تبع عدم اجرای ماده (۶) قانون مذکور به شرایط خاص کشور ناشی از وجود تحریم‌های بین‌المللی از یک‌طرف و از سوی دیگر ضعف زیرساخت‌های مربوط به توسعه و تقویت نهاده‌ها و تشکل‌های تخصصی اشاره می‌شود. از این‌رو می‌توان استنباط کرد فراهم نبودن بستر و زیرساخت‌های لازم جهت اجرای مواد قانون از جمله ماده (۶) می‌تواند مسیر دستیابی به اهداف تعیین شده را با چالش مواجه سازد.

۱۱-۳. قانون امور گمرکی

براساس قانون امور گمرکی مصوب سال ۱۳۹۰، ارزش گمرکی کالاهای ورودی (وارداتی) و صدور (صادراتی) براساس ماده (۱۴) و (۱۶) این قانون معین می‌شود.

براساس ماده (۱۴) این قانون، ارزش گمرکی کالای ورودی در همه موارد عبارت است از ارزش بهای خرید کالا در مبدأ به اضافه هزینه بیمه و حمل و نقل (سیف) به اضافه سایر هزینه‌هایی که به آن کالا تا ورود به اولین دفتر گمرکی تعلق می‌گیرد که از روی سیاهه خرید یا سایر اسناد تسلیمی صاحب کالا تعیین می‌شود و براساس برابری نرخ ارز اعلام شده توسط بانک مرکزی در روز اظهار است. شایان ذکر است موارد فوق از این حیث که با تغییر حقوق ورودی، هزینه واردات کالاها اعم از واسطه‌ای، سرمایه‌ای و مصرفی را تغییر می‌دهد به نوعی قیمت‌گذاری محسوب می‌شود. به عبارت دیگر موضوع حقوق ورودی یکی از اجزای هزینه در محاسبه قیمت تمام شده کالاهای وارداتی و داخلی (مواد واسطه‌ای و اولیه) محسوب می‌شود و هرگونه تغییر در نحوه محاسبه یا نحوه ورود آن می‌تواند بر قیمت تمام شده کالاها و خدمات موردنظر و حتی کالاهای جانشین و مکمل آنها تأثیرگذار باشد.

۴. بررسی چارچوب قیمت‌گذاری براساس مقررات مرتبط با قیمت‌گذاری

در این بخش، چارچوب مقررات مرتبط با قیمت‌گذاری بحث و تحلیل می‌شود.

۱-۴. مصوبات مرتبط با تعیین اولویت کالاهای مشمول قیمت‌گذاری

بررسی مصوبات مختلف طی سال‌های بعد از انقلاب نشان می‌دهد از سال ۱۳۷۳ به بعد، به منظور کنترل بیشتر بر سطح قیمت‌ها همواره اولویت‌هایی برای قیمت‌گذاری کالاها و خدمات طی دوره‌های مختلف تعیین شده است که عمدتاً این اولویت‌بندی کالاها و خدمات به سبب اهمیت و نقش آنها در سبد اقتصادی خانوارها صورت می‌گرفته و از مواردی است که امروزه نیز از سوی دولت، شورای اقتصاد، ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها و ستاد تنظیم بازار دنبال می‌شود؛ موضوعی که اگرچه مناسب و مطلوب تلقی می‌شود ولی در مواردی به خصوص در بخش قیمت‌گذاری خدمات و برخی کالاهای اولویت دوم و سوم مانند حمل و نقل درون شهری، خدمات تعمیرگاهی (که تابع شرایط و مقتضیات متفاوتی در کشور است و تجویز یک نسخه برای آنها مناسب و مطلوب تلقی نمی‌شود) می‌تواند چالش‌هایی را ایجاد کند. در این باره، انواعی از مصوبات ابلاغ شد که مهم‌ترین موارد مربوط به سه دهه اخیر به شرح زیر است:

الف) محدودیت‌هایی که برای واردات کالاها در سال‌های ۱۳۷۳ به بعد به وجود آمد دولت را بر آن داشت که از طریق ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار کنترل بیشتری را بر قیمت‌ها اعمال کند. براساس این تصمیم و به استناد تصویب‌نامه مورخ ۱۳۷۳/۷/۲۳ هیئت وزیران، ۱۷ قلم کالا به عنوان کالاهای مشمول

مرحله اول توسط ستاد اقتصادی قیمت‌گذاری و وزارتخانه‌های بازرگانی و دادگستری تعیین و مقرر شد دستگاه‌های فوق، برابر آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های بازرسی و نظارت، بر نحوه توزیع و قیمت اقلام مذکور نظارت و با متخلفان برخورد کنند.^۱ این رویه در سال‌های بعد نیز ادامه یافت.

ب) در مهرماه ۱۳۷۸ (آخرین سال برنامه دوم توسعه) و درحالی‌که قیمت‌ها روند کاهشی را در سال‌های ۱۳۷۶ و ۱۳۷۷ تجربه کرده بودند، ستاد اقتصادی با تصویب‌نامه شماره ۴۰۰۵۹ ت ۵۲۱۹۹۶ مورخ ۱۳۷۸/۰۷/۱۰ تصمیم به کاهش اولویت‌های قیمت‌گذاری از ۳ گروه به دو گروه درخصوص نظام قیمت‌گذاری کالا و خدمات سبد حمایتی کرد ولی عملاً اجرای این سیاست چندان موفقیت‌آمیز نبود. پس از مصوبه سال ۱۳۷۸، به استناد تصویب‌نامه شماره ۶۹۵۴ ت/۲۴۵۰۵ هـ مورخ ۱۳۸۰/۲/۲۲ محتوای دو گروه اولویت‌بندی سال ۱۳۷۸ تغییر یافت. گروه اول: کالاها و خدمات اساسی، حساس و ضروری و گروه دوم: سایر کالاها و خدمات. براساس مفاد مندرج در این مقرر، قیمت کالاها و خدمات گروه اول بعد از کارشناسی‌های لازم توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان توسط شورای اقتصاد تعیین می‌شد. کالاها و خدمات گروه دوم در چارچوب دستورالعمل سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان رأساً واردکنندگان یا واحدهای تولیدی قیمت‌گذاری می‌کردند. براساس ماده (۵) مصوبه فوق‌الذکر اصول و مبنای محاسبه و قیمت‌گذاری کالاها برعهده سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان بوده که این مهم توسط «ضوابط قیمت‌گذاری کالاهای تولید داخل» در هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌های سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مشخص می‌شود.

ج) دستورالعمل قیمت‌گذاری کالاها و خدمات صنفی (۱۳۹۱) مصوب هیئت عالی نظارت. براساس

این دستورالعمل، نرخ‌گذاری کالا و خدمات مورد عرضه در واحدهای صنفی در قالب سه گروه تعیین تکلیف شد. جزئیات ناظر بر این نرخ‌گذاری در ردیف ۴ جدول ۱ ارائه شده است.

د) پس از آن در مصوبه سال ۱۳۹۳ در ابلاغیه شماره ۵۰۴۲۹/ت/م/۹۳/۲۳۳ مورخ ۱۳۹۳/۰۱/۱۶ هیئت وزیران، فهرست کالاها و خدمات مشمول قیمت‌گذاری مورد بازنگری قرار گرفتند.^۲ براساس این مصوبه بر کالاهای اولویت اول مجموعه اقدامات تنظیم بازار شامل نحوه تعیین قیمت، تأمین (تولید داخل و واردات)، تعیین تعرفه، موجودی، قیمت، توزیع، نظارت، بازرسی بر آنها و سایر عوامل مؤثر در ثبات بازار اعمال می‌شود. همچنین کالاهای اولویت دوم مشمول رصد و پایش مداوم روند تأمین، توزیع موجودی و قیمت بازار جهت مدیریت و برنامه‌ریزی و جلوگیری از کاهش روند مستمر عرضه در سطح بازار شده‌اند.

۱. رازینی رحمانی، ابراهیم علی و دیگران (۱۳۸۱)، سیاست‌های حمایتی و پیامدهای آن در ایران.
۲. درخصوص نوع کالاهایی که در این گروه‌بندی قرار گرفته‌اند در فصل شناسایی کالا و خدمات مشمول قیمت‌گذاری به تفصیل صحبت خواهد شد.

۳. مصوبه شماره ۵۰۴۲۹/ت/م/۹۳/۲۳۳ مورخ ۱۳۹۳/۰۱/۱۶: کالاهای اولویت اول: گوشت قرمز، گندم، آرد، نان، برنج، روغن نباتی، شکر، کره، جو، ذرت، کنجاله سویا، گوشت مرغ، شیر خشک صنعتی، شیر خام، کود اوره، کود فسفات و پتاس. کالاهای اولویت دوم: پنیر، ماست، تخم‌مرغ، واکسن دامی، کاغذ چاپ و تحریر، روغن موتور، LAB، دوده، لاستیک، پلی‌اتیلن، شمش فولادی، انواع ورق، میلگرد، تیرآهن، مس کاتد، شمش آلومینیوم و سرب، سیمان خاکستری، کاشی، شیشه جام، خودرو سبک، تراکتور و کمباین، یخچال و فریزر، ماشین لباسشویی.

هـ) بخشنامه شماره ۴۵۵۴۵/۴۶۵۷ مورخ ۱۳۹۴/۲۲/۰۱ مبنی بر ضرورت اخذ مجوز از کارگروه تخصصی تنظیم بازار در خصوص افزایش قیمت‌ها از طریق کلیه مراجع دولتی و غیردولتی قیمت‌گذاری.

و) مصوبه هجدهمین جلسه کارگروه هدفمندسازی یارانه‌ها شماره ۴۸۰۲۱ مورخ ۱۳۹۴/۴/۱۶ به استناد بخشنامه ۴۵۵۴۵ و تبصره «۲» ماده واحده قانون تعزیرات حکومتی مبنی بر تعیین نظام قیمت‌گذاری کشور به صورت زیر:

- تعیین فهرست کالاها و خدمات اولویت اول و شرایط قیمت‌گذاری آن به صورت افزایش قیمت تا سقف ۶ درصد با مجوز سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و بالاتر از آن با مجوز کارگروه تنظیم بازار. به عبارت دیگر افزایش قیمت‌ها تا سقف ۶ درصد با تصویب سازمان حمایت و بیش از آن، پس از تأیید سازمان مذکور (هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌ها) مستلزم اخذ مصوبه از کارگروه تنظیم بازار می‌باشد. علاوه بر این براساس بخشنامه معاون اول محترم رئیس‌جمهور در سال ۱۳۹۴ مبنی بر ایجاد وحدت رویه در نظام قیمت‌گذاری و جلوگیری از افزایش قیمت‌ها، استفاده از وظایف دستگاه‌های دولتی، غیردولتی و خصوصی در حیطه قیمت‌گذاری منوط به هماهنگی با کارگروه تنظیم بازار شد. باید توجه داشت به دلیل این بخشنامه قیمت‌گذاری از همه نهادهای تخصصی و درگیر در این حوزه سلب و به کارگروه تنظیم بازار سپرده شد.

- تعیین فهرست کالاها و خدمات اولویت دوم: مشمول رصد، پایش و نظارت مستمر روند تأمین، توزیع، موجودی و قیمت بازار توسط دستگاه‌های مسئول تنظیم بازار (وزارتخانه‌های صنعت، کشاورزی، بهداشت، آموزش و تعاون (بهریستی) و هم‌زمان سازمان حمایت مصرف‌کننده و تولیدکننده.

- کالاها و خدمات صنفی: قیمت‌گذاری طبق دستورالعمل نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی (۱۳۹۱).

- سایر کالاها و خدمات: قیمت‌گذاری تابع شرایط عرضه و تقاضا و با رعایت ضوابط قیمت‌گذاری کالاهای تولید داخل (۱۳۸۹) و رأساً توسط واحدهای تولیدی، توزیعی و خدماتی.

ز) ابلاغ مصوبه ۱۱۴ هیئت عالی نظارت (۱۳۹۶)^۱ مبنی بر خروج کالاها و خدمات صنفی گروه اول و دوم از دامنه نرخ‌گذاری به استثنای پنج خدمت خاص.^۲ با ابلاغ این مصوبه جریان نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی تسهیل گردید و تا حدودی فضای رقابتی بر سازوکارهای بازاری حاکم گردید.

ح) بازگشت مجدد کالاها و خدمات صنفی گروه اول و دوم به دامنه نرخ‌گذاری با ابلاغ مصوبه ۱۱۶ هیئت عالی نظارت (۱۳۹۶).^۳ با ابلاغ این مصوبه، کمیسیون‌های نظارت استان‌ها و

۱. گروه‌های کالایی و خدماتی حذف شده از اولویت قیمت‌گذاری گروه اول و دوم دستورالعمل به استثنای پنج مورد (۱). خدمات مشاوران املاک، ۲. توقفگاه، ۳. نان حجیم و صنعتی، ۴. خدمات نمایشگاه‌های خودرو، ۵. خدمات آموزشگاه رانندگی) به گروه سوم اضافه شده و مطابق دستورالعمل نرخ‌گذاری کالا و خدمات صنفی مصوب ۱۳۹۱/۶/۲۷ کمیسیون عالی نظارت، قیمت کالا و خدمات صنفی در این گروه توسط واحدهای صنفی با رعایت مقررات ذکر شده در دستورالعمل تعیین می‌شود و مسئولیت عدم رعایت مقررات مربوطه برعهده واحد صنفی بوده و اتحادیه‌های صنفی مجاز به اعلام قیمت نیستند.

۲. این پنج خدمت عبارت بودند از: خدمات مشاوران املاک، توقفگاه‌ها، نان حجیم، نیمه حجیم و صنعتی، خدمات نمایشگاه‌های اتومبیل، خدمات آموزشگاه‌های رانندگی.

۳. با توجه به بند «ج» و «د» مصوبات هجدهمین جلسه ستاد هدفمندی یارانه‌ها (مورخ ۱۳۹۴/۴/۶) و تصمیم مورخ ۱۳۹۶/۴/۱۴ دبیرخانه کارگروه تنظیم بازار مبنی بر اینکه تعیین نرخ کالا و خدمات صنفی اولویت‌دار کمافی‌السابق در اختیار هیئت عالی نظارت می‌باشد. لذا تا زمان تصمیم‌گیری شورای اقتصاد نرخ‌گذاری کالا و خدمات صنفی گروه اول و دوم (اولویت یک و دو) به‌غیراز: ۱.

شهرستان‌ها مجدداً مکلف شدند تا نسبت به نرخ‌گذاری کالا و خدمات گروه اول اقدام و در سایر موارد نیز اقدام قانونی لازم را انجام دهند.

(ط) ابلاغیه وزارت صنعت، معدن و تجارت شماره ۶۰/۱۵۱۷۸۰ مورخ ۱۳۹۷/۶/۱۰ در خصوص بازتنظیم نظام قیمت‌گذاری. در این ابلاغیه دامنه کالاهای مشمول تنظیم قیمت گسترش یافت؛ مفاد این ابلاغیه در جدول ۱ بیان شده است:

جدول ۱. نظام قیمت‌گذاری کالاها و خدمات برحسب گروه‌های مختلف کالایی در کشور

ردیف	گروه کالایی	اقلام کالایی زیرمجموعه	روش تعیین قیمت
۱	کالاهای اساسی	۲۵ ردیف کالای پیوست موضوع تبصره «۱» ماده (۱) تصویب‌نامه شماره ۵۵۶۳۳/ت/۶۳۷۹۳ هـ مورخ ۱۳۹۷/۰۵/۱۶ هیئت وزیران درخصوص ساماندهی و مدیریت بازار ارز و سایر مواردی که بنا بر اقتضا با تصویب کارگروه تنظیم بازار به فهرست اضافه شود.	پیشنهاد قیمت توسط «سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان» و تصویب کارگروه تنظیم بازار و توزیع در شبکه منتخب با قیمت تثبیتی - تصویب و نظارت از زمان ترخیص کالا تا عرضه در شبکه خرده‌فروشی
۲	خدمات مشمول نرخ‌گذاری دولتی	خدماتی که حسب قانون، تعیین نرخ آنها به کمیسیون، شورا یا یکی از دستگاه‌های اجرایی دولت محول شده است. ^۱	با پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و سایر اشخاص حقوقی که حسب قوانین و مقررات مربوطه مجاز به پیشنهاد قیمت هستند، پس از بررسی کارشناسی توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مستلزم اخذ مصوبه از کارگروه تنظیم بازار است.
۳	کالاهای بورسی	کلیه کالاهای پذیرش شده در بورس کالا	تعیین قیمت براساس سازوکار بورس و دستورالعمل‌های صادره کارگروه تنظیم بازار
۴	کالاهای و خدمات صنفی	اولویت اول	پیشنهاد نرخ توسط اتحادیه صنف ذی‌ربط به کمیسیون نظارت و بررسی کارشناسی در کمیته نرخ‌گذاری با مسئولیت سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها و تصویب در کمیسیون نظارت شهرستان
	اولویت دوم	برخی انواع خدمات پرمصرف مانند «خدمات کامپیوتری»، «خدمات عکاسان (عکس‌های پرسنلی)»، «خدمات تعمیرکاران لوازم برقی»، «خدمات تعمیرکاران لوازم صوتی و تصویری و ...	پیشنهاد نرخ صنف به اتحادیه و هماهنگی بین اتحادیه با انجمن حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در قالب تفاهم‌نامه مشترک و در نهایت تأیید و نظارت رئیس کمیسیون نظارت شهرستان

خدمات مشاورین املاک؛ ۲. توقفگاه؛ ۳. نان حجیم، نیمه‌حجیم و صنعتی؛ ۴. خدمات نمایشگاه‌های اتومبیل؛ ۵. خدمات آموزشگاه‌های رانندگی، براساس فرایند تعیین شده برای گروه سوم دستورالعمل نرخ‌گذاری مصوب ۱۳۹۱/۶/۲۷ کمیسیون هیئت عالی نظارت انجام پذیرد.

۱. حمل‌ونقل مسافر درون و برون‌شهری، خدمات آموزش رسمی در مدارس و دانشگاه، خدمات آب و فاضلاب، برق و گاز از جمله حق انشعاب و خدمات نصب، تمامی خدمات پایه ارتباطی و فناوری اطلاعات (تلفن ثابت، همراه و خدمات اینترنت)، کلیه خدمات دفاتر اسناد رسمی، تعرفه مهدهای کودک، تعرفه اماکن ورزشی، تعرفه خدمات پلیس + ۱۰، تعویض پلاک انواع خودرو و خدمات دفاتر پیشخوان دولت، بیمه شخص ثالث، خدمات آموزش رسمی مدارس و دانشگاه‌ها، خدمات پستی، خدمات تشخیصی و درمانی.

ردیف	گروه کالایی	اقلام کالایی زیرمجموعه	روش تعیین قیمت
	اولویت سوم	همه کالاها و خدمات صنفی منهای اقلام مندرج در گروه اول و دوم	تعیین نرخ توسط واحد صنفی با رعایت ضوابط اعلامی و دستورالعمل‌های مربوطه از جمله درصدهای سود عمده‌فروشی و خرده‌فروشی و سود پخش کالا
۵	سایر کالاها و خدمات	کالاها و خدمات مصرح در بند «ج» ابلاغیه	تعیین قیمت توسط واحدهای تولیدی، خدماتی و بازرگانی با رعایت ضوابط قیمت‌گذاری سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان (مصوبه هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌ها، ۱۳۸۹) و درصدهای سود عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، پخش و دستورالعمل‌های مربوطه

مأخذ: ردیف ۴: دستورالعمل قیمت‌گذاری کالاها و خدمات صنفی (۱۳۹۱).

سایر ردیف‌ها: ابلاغیه وزارت صنعت، معدن و تجارت شماره ۶۰/۱۵۱۷۸۰ مورخ ۱۳۹۷/۶/۱۰

طبق جدول ۱ نرخ‌گذاری به‌جز در رابطه با کالاها و خدمات صنفی که مسئول تصویب آنها کمیسیون نظارت است، در سایر موارد قیمت‌ها از طریق کارگروه تنظیم بازار مصوب می‌شود. این امر به‌معنای ایجاد تمرکز در فرایند قیمت‌گذاری در اقتصاد است. درنهایت، در کنار مصوبه فوق، مصوبه دیگری از طریق بند «۳» ابلاغیه «شورای عالی هماهنگی اقتصادی» به شماره ۷۰۱۱۸ مورخ ۱۳۹۷/۰۵/۲۹ ابلاغ شد.^۱ طی بند مذکور چنین مصرح شد که دستگاه‌ها و شوراها مسئول تعیین نرخ و ضوابط قیمت‌گذاری و یا سهمیه مقداری کالا و خدمات، ملزم به اخذ تأیید کارگروه تنظیم بازار هستند.

در نتیجه صدور این ابلاغیه، زمینه تمرکز بخشی به نهاد تنظیم قیمت در اقتصاد ایران با انتقال ۳۶ مرجع قانونی قیمت‌گذاری ذیل کارگروه تنظیم بازار ایجاد شد.^۲

نهایتاً نظام قیمت‌گذاری در خردادماه ۱۳۹۹ طبق مصوبه جلسه ۹۳ کارگروه تنظیم بازار مورد بازنگری قرار گرفت و در آن، ضمن تقسیم‌بندی کالاها و خدمات به ۴ دسته به‌صورت: اولویت اول، اولویت دوم، کالاها و خدمات صنفی و سایر کالاها و خدمات، شرایط قیمت‌گذاری به‌صورت زیر تعیین شد:

- کالاها و خدمات اولویت اول: پیشنهاد قیمت توسط بالاترین مقام دستگاه‌های اجرایی مربوطه به سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به‌منظور اخذ مصوبه از کارگروه تنظیم بازار.

- کالاها و خدمات اولویت دوم: محاسبه قیمت یا درصد تغییرات قیمت کالا و خدمات توسط انجمن‌ها، تشکل‌ها، تولیدکنندگان، واردکنندگان کالا و ارائه‌دهندگان خدمات مذکور براساس ضوابط عمومی نرخ‌گذاری و دستورالعمل‌های صادره در این خصوص، و اعلام آن به سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به‌منظور انطباق با میزان تغییرات عوامل مؤثر در بهای تمام شده براساس فرایندی که سازمان مذکور تنظیم می‌کند.

۱. هرگونه تصمیم‌گیری در مورد نرخ و ضوابط قیمت‌گذاری و تعیین سهمیه مقداری کالا و خدمات که به‌موجب قوانین و مقررات مختلف در اختیار دستگاه‌های مختلف قرار گرفته، منوط به تأیید ستاد تنظیم بازار است.

۲. برای مثال، تا پیش از آن، نرخ آب، برق و گاز را شورای اقتصاد و یا هزینه برگزاری کنکورهای سراسری را سازمان سنجش و با هزینه‌های مرتبط با اصناف مختلف کشور را اتحادیه‌های مربوطه تعیین می‌کردند. با ابلاغ مصوبه شورای هماهنگی اقتصاد کشور ۲۶ مرجع قانونی در کشور که اقدام به قیمت‌گذاری بر روی کالاها و خدمات می‌کردند، زیر نظر ستاد تنظیم بازار قرار گرفتند.

- **کالاها و خدمات صنفی:** قیمت‌گذاری طبق دستورالعمل نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی (۱۳۹۱).

- **سایر کالاها و خدمات:** تعیین توسط واحدهای تولیدی، وارداتی و خدماتی در چارچوب ضوابط

قیمت‌گذاری هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌ها.

در مصوبه فوق، اگرچه صراحتی برای کالاهای بورسی وجود ندارد، ولی همچنان این گروه‌های کالایی

مشمول تعیین قیمت پایه از طریق کارگروه تنظیم بازار هستند.

درواقع، همچنان نظام دستوری قیمت‌گذاری در گستره وسیعی از کالاها در کشور وجود دارد. اگرچه

این مسئله در حال حاضر به دلیل شرایط خاص تحریمی ایجاد شده، اما باید در میان مدت تمهیدی اندیشیده

شود که با ایجاد زیرساخت‌های یکپارچه اطلاعاتی و افزایش شفافیت و تقارن اطلاعات برای عموم از طریق

زیرساخت‌های برشمرده شده، دامنه کالاهای مشمول تنظیم قیمت کاسته شود و یا اینکه ستاد تنظیم

بازار به طور کامل منحل شود، زیرا عملکرد این ستاد با توجه به دامنه اختیارات وسیعی که دارد، بسیار

ضعیف ارزیابی می‌شود.

۴-۲. مصوبات شورای اقتصاد

نگاهی به مصوبات شورای اقتصاد طی دوره ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۶ نشان می‌دهد این شورا همواره در تعیین سطح

قیمت‌ها (قیمت‌های تضمینی و قیمت کالاهای اساسی) و تنظیم ساختار قیمت (اتخاذ تصمیم درخصوص

مبنای قیمت‌گذاری فرآورده‌های نفتی و ...)، میزان یارانه و مابه‌التفاوت کالاها و خدمات اساسی و نهاده‌های

کشاورزی تصمیم‌گیر بوده و مقررات قیمت‌گذاری را عمدتاً این شورا مصوب می‌کند.

شورای اقتصاد بسته به شرایط مختلف اقتصادی کشور به تشدید مداخلات خود در سطح بازار اقدام

می‌کند. افزایش هزینه‌های تولید و افزایش قیمت‌های جهانی و در نتیجه افزایش قیمت تمام شده کالاهای

مشمول قیمت‌گذاری، افزایش نرخ ارز، تنگناهای داخلی و کمبود عرضه، ممنوعیت‌های فصلی واردات برخی

اقلام از مهم‌ترین دلایل ورود شورای اقتصاد در بازار کالاها و خدمات بوده است.

۴-۳. ضوابط قیمت‌گذاری کالاهای تولید داخل

قیمت سایر کالاها به جز کالاهای اساسی، عمومی و انحصاری براساس ضوابط قیمت‌گذاری کالاهای تولید

داخل، توسط سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان تعیین می‌شود. این ضوابط در سال‌های

۱۳۷۹، ۱۳۸۲ و آخرین بار در سال ۱۳۸۸ مورد بازنگری قرار گرفته و در سال ۱۳۸۹ ابلاغ شده است.

۴-۴. ضوابط قیمت‌گذاری کالاهای وارداتی

براساس ضوابط اعلام شده در مورد قیمت‌گذاری کالاهای وارداتی^۱ که به تصویب هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌ها رسیده است میزان سود انواع این کالا ۱۵ درصد در نظر گرفته شده است. مطابق با این ابلاغیه که مربوط به سال ۱۳۸۹ است^۲ میزان سود کالاهای پزشکی، دندانپزشکی و آزمایشگاهی ۱۸ درصد، داروهای دامی یا واکسن دامی ۱۷ درصد، قطعات یدکی خودرو ۱۸ درصد، آهن‌آلات ۱۲ درصد و سایر کالاهای وارداتی ۱۵ درصد تعیین شده است. در خصوص افت، شکستگی و ضایعات کالاهای وارداتی نیز عنوان شده، در صورت پرداخت نشدن این هزینه‌ها در قالب بیمه کالا، این امکان ایجاد شده که حداکثر تا دو درصد ارزش قیمت خرید کالا و کرایه حمل خارجی به قیمت نهایی اضافه شود. از سوی دیگر، کالاهای وارداتی که باید از طرف واردکننده تضمین شوند یا احتیاج به سرویس‌ها و خدمات پس از فروش دارند به شرط دارا بودن امکانات سرویس و تأیید وزارتخانه مربوطه، حداکثر ۳ درصد به‌عنوان هزینه تضمین و خدمات پس از فروش به سود واردکننده اضافه می‌شود. همچنین درصد سود و هزینه‌های عمده‌فروشی و خرده‌فروشی کالاهای تولیدی و وارداتی یکسان است اما در محاسبه قیمت تمام شده کالاهای وارداتی، برخی هزینه‌ها با در نظر گرفتن سود در محاسبات منظور می‌شوند و برخی نیز بدون سود محاسبه خواهند شد.

از جمله هزینه‌هایی که با احتساب سود در محاسبه قیمت کالا منظور می‌شود قیمت خرید کالا در مبدأ، کرایه حمل خارجی و حق بیمه است و هزینه‌هایی که بدون احتساب سود در محاسبه قیمت فروش کالا در نظر گرفته می‌شوند حقوق و عوارض گمرکی، هزینه‌های حمل داخلی، هزینه بازرسی داخلی کالا، هزینه مالی، هزینه‌های انبارداری گمرکی و حق توقف کانتینر است. همچنین هزینه‌هایی مانند سردخانه، آزمایش و استاندارد، کارمزد دریافتی وزارت بهداشت، قبوض دریافتی راه‌آهن تحت عنوان ایرسوتر، اوراق وزارت راه و شهرسازی و هزینه تعرفه خدمات بهداشتی سازمان دامپزشکی کشور نیز بدون احتساب سود در محاسبه قیمت فروش کالا منظور می‌شوند.

۴-۵. دستورالعمل نرخ‌گذاری کالا و خدمات صنفی

در سال ۱۳۸۵ دستورالعملی حاوی جدول درصد ضرایب سود و هزینه‌های عمده‌فروشی و خرده‌فروشی کالاها با عنوان دستورالعمل نرخ‌گذاری کالا و خدمات صنفی تصویب شد. براساس دستورالعمل مذکور، کلیه کالاهای تولید داخل (اعم از کالاهای قرار گرفته در گروه پایش و نظارت و سایر کالاهای غیرمشمول قیمت‌گذاری) به چهار دسته کالاهای مصرفی کم‌دوام، کالاهای مصرفی بادوام، کالاهای واسطه‌ای و کالاهای سرمایه‌ای تقسیم‌بندی شدند. براساس این لیست و میزان درصد سود خرده‌فروشی و عمده‌فروشی می‌توان

۱. هر کالایی که وارد کشور می‌شود براساس نیاز و تشخیص نهاد متولی (کارگروه تنظیم بازار و سازمان حمایت تولیدکننده و مصرف‌کننده) مطابق با این دستورالعمل مورد ارزیابی و قیمت‌گذاری قرار می‌گیرد.
۲. ضوابط قیمت‌گذاری کالای وارداتی (ابلاغی مورخ ۱۳۸۹/۰۶/۳۰ وزیر بازرگانی و رئیس مجمع عمومی سازمان حمایت) تصویب شده در جلسات مورخ ۲۶ و ۱۹ و ۱۳۸۹/۰۵/۱۲ و ۱۳۸۹/۰۶/۱۶ هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌ها.

استنباط کرد که نحوه تعیین سود در جهتی بوده است که سرمایه‌گذاران را به سمت تولید کالاهای مصرفی و واسطه‌ای و نه کالاهای سرمایه‌ای سوق می‌دهد.

براساس دستورالعمل نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی ابلاغ شده طی نامه شماره ۶۰/۱۶۸۷۳۹ مورخ ۱۳۹۱/۰۷/۰۱ مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران، کالاها و خدمات صنفی به سه گروه تقسیم می‌شوند:

۱. کالاها و خدمات صنفی با اولویت اول،

۲. کالاها و خدمات صنفی با اولویت دوم،

۳. کالاها و خدمات صنفی با اولویت سوم.

براساس این دستورالعمل، کالاها و خدماتی، صنفی هستند که مورد توجه و تقاضای خاص مصرف‌کنندگان می‌باشند و در سبد هزینه خانوار سهم زیادی دارند و مصرف‌کنندگان در هر شرایطی ناگزیر به تهیه و مصرف آن هستند. نرخ‌گذاری کالاها و خدمات مذکور در سراسر کشور الزامی خواهد بود. کمیسیون‌های نظارت می‌بایست نرخ کالاها و خدمات اولویت‌دار را براساس دستورالعمل‌های تهیه شده توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مورد بررسی، محاسبه و تصویب قرار دهند.

۴-۶. سایر قوانین و مقررات قیمت‌گذاری بخشی

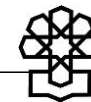
با توجه به اینکه حوزه شمول قیمت‌گذاری کالا و خدمات بسیار گسترده است، قانونگذار به دلیل تخصصی بودن هر حوزه، کارشناسی قیمت و در برخی موارد تعیین قیمت را به واسطه قوانین مختلف به حوزه تخصصی خود واگذار کرده است که در جدول ۲ به آنها اشاره شده است.

جدول ۲. سایر قوانین و مقررات مرتبط با قیمت‌گذاری

ردیف	قانون یا مقرره مربوط	مشخصات
۱	تصویب‌نامه درخصوص تدوین، تنظیم، ابلاغ و نظارت بر قیمت دارو، واکسن، شیر خشک و تجهیزات و ملزومات پزشکی مصوب ۱۳۹۳/۳/۳	تدوین، تنظیم، ابلاغ و نظارت بر قیمت دارو، واکسن، شیر خشک و تجهیزات و ملزومات پزشکی برعهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است
۲	شرح وظایف وزارت نیرو	<p>(ب) بخش آب و فاضلاب:</p> <p>۳. تدوین و تنظیم پیش‌نویس قوانین و لوایح پیشنهادی مربوط به تعرفه‌های آب‌بها و فاضلاب و حق اشتراک آب و فاضلاب به‌صورت سالیانه به دولت و مجلس و اجرای آنها</p> <p>(ج) بخش برق:</p> <p>۲. بررسی و تدوین پیشنهادهای لازم در زمینه راهبردها، سیاست‌ها، برنامه‌ها، قوانین و آیین‌نامه‌های صنعت برق و تعرفه‌های بهای مصرف و اشتراک برق به‌طور سالیانه جهت ارائه به دولت و مجلس و اجرای آنها</p>
۳	بند «ج» ماده (۵) قانون تشکیلات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مصوب ۱۳۸۲/۹/۱۹	<p>ماده (۵) - کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات با استفاده از امکانات و نیروی انسانی سازمان موضوع ماده (۷) این قانون با اختیارات و وظایف ذیل تشکیل می‌گردد:</p> <p>... (ج) تعیین سیاست نرخ‌گذاری بر کلیه خدمات در بخش‌های مختلف ارتباطات و فناوری اطلاعات و تصویب جداول تعرفه‌ها و نرخ‌های کلیه خدمات ارتباطی در چارچوب قوانین و مقررات کشور.</p>
۴	بند «۴» اساسنامه سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی مصوب ۱۳۸۸/۱۱/۲۱	<p>ماده (۶) - وظایف و اختیارات سازمان به شرح ذیل می‌باشد:</p> <p>... ۴. تدوین و تنظیم مقررات، آیین‌نامه‌ها، جداول‌های تعرفه و نرخ‌های کلیه خدمات در بخش‌های مختلف ارتباطات و فناوری اطلاعات، تعیین کف یا سقف آنها به‌منظور حصول اطمینان از رقابت سالم و تداوم ارائه خدمات و رشد کیفی آنها برای تصویب توسط کمیسیون در چارچوب قوانین و مقررات.</p>
۵	بند «۲۷» ماده (۷۱) قانون تشکیلات وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور مصوب ۱۳۷۵/۳/۱	<p>ماده (۷۱) - وظایف شورای اسلامی شهر به شرح زیر است:</p> <p>۲۷- تصویب نرخ کرایه وسایط نقلیه درون‌شهری</p>

	مشخصات	قانون یا مقررہ مربوط	ردیف
	<p>ماده (۱) - شرکت‌ها و مؤسسات مسافربری موظف به اجرای دقیق نرخ کارشناسی شده مصوب وزارت راه و ترابری اعلام شده از سوی سازمان حمل‌ونقل و پایانه‌های کشور که من بعد سازمان نامیده می‌شود می‌باشند.</p> <p>تبصره «۱» - مبلغ کمیسیون و کلیه عوارض قانونی متعلقه باید بر مبنای نرخ پایه محاسبه و اخذ گردد.</p> <p>تبصره «۲» - سرویس‌های ویژه با رعایت مفاد شرایط و ضوابط عمومی تأسیس و فعالیت شرکت‌های حمل‌ونقل مسافر از شمول نرخ مستثنی می‌باشند. مشخصات سرویس‌های مذکور و شرایط و ضوابط نحوه ارائه خدمات آنها توسط سازمان ابلاغ خواهد شد.</p>	<p>تبصره «۲» ماده (۱) ضوابط حمل‌ونقل مسافر موضوع ماده (۹) آیین‌نامه حمل بار و مسافر مصوب ۱۳۷۸/۸/۵</p>	۶
	<p>شرکت‌ها و مؤسسات مجاز حمل‌ونقل کالا می‌توانند جهت حمل محمولات از نرخ توافقی با صاحبان کالا حسب قرارداد منعقدہ استفاده نمایند.</p>	<p>بند «۷» مصوبه ۱۳۷۴/۱۰/۱۲ شورای عالی هماهنگی ترابری کشور</p>	۷
	<p>ماده (۹) - نرخ حمل‌ونقل ریلی بار متناسب با حمل‌ونقل جاده‌ای به صورت توافقی فی‌مابین صاحبان کالا و شرکت‌های حمل‌ونقل ریلی تعیین و اجرا خواهد شد. بهای بلیط مسافری توسط شرکت‌های حمل‌ونقل ریلی در هر مسیر و بر حسب نوع و درجه واگن، قطار و خدماتی که ارائه می‌شود تعیین و پس از تأیید هیئت‌مدیره راه‌آهن به مرحله اجرا درمی‌آید.</p>	<p>ماده (۹) قانون دسترسی آزاد به شبکه حمل‌ونقل ریلی</p>	۸
	<p>ماده (۶) - وظایف شورای عالی هواپیمایی کشوری به‌قرار زیر است:</p> <p>ج) تصویب نرخ حمل‌ونقل هوایی مسافر و بار که باید به میزان عادلانه تعیین گردد.</p>	<p>بند «ج» تبصره «۱» ماده (۶) قانون هواپیمایی کشور مصوب ۱۳۲۸/۴/۲۸</p>	۹
	<p>ماده (۱۴) - به منظور حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی، دولت موظف است در حدود بودجه سنواتی اقدامات زیر را انجام دهد:</p> <p>الف) قیمت تضمینی خرید محصولات کشاورزی از قبیل گندم، برنج، شکر، خرما، ذرت، پنبه و سایر محصولات تضمینی را با موافقت وزیر جهاد کشاورزی تعیین نماید.</p> <p>ب) با خرید به موقع تولیدات داخلی موضوع بند (الف) این ماده و جلوگیری از توزیع بی‌موقع محصولات وارداتی کشاورزی و تنظیم بازار، در حمایت از تولیدکنندگان داخلی بخش کشاورزی اقدام نماید.</p>	<p>بند «الف» ماده (۱۴) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۰۶</p>	۱۰

ردیف	قانون یا مقرره مربوط	مشخصات
۱۱	ماده (۲) اجرایی آیین نامه اجرایی قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۲/۱۱/۳۰	<p>ماده (۲) - به منظور حمایت از تولید و ساماندهی تجارت، قیمت گذاری و اعمال نظارت و تنظیم بازار داخلی محصولات و کالاهای کشاورزی موضوع قانون تمرکز، وزارت جهاد کشاورزی موظف است برنامه‌ریزی و اقدامات لازم را با اولویت استفاده از ظرفیت و توان بخش غیردولتی، به ویژه نظام صنفی کشاورزی به عمل آورد.</p>
۱۲	مواد (۳۳) و (۳۴) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶	<p>ماده (۳۳) - وزارت نیرو موظف است نرخ آب را برای مصارف شهری و کشاورزی و صنعتی و سایر مصارف با توجه به نحوه استحصال و مصرف برای هر یک از مصارف در تمام کشور به شرح زیر تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد وصول نماید.</p> <p>الف) در مواردی که استحصال آب به وسیله دولت انجام پذیرفته و به صورت تنظیم شده در اختیار مصرف‌کننده قرار گیرد، نرخ آب با در نظر گرفتن هزینه‌های جاری از قبیل:</p> <p>مدیریت، نگهداری، تعمیر، بهره‌برداری و هزینه استهلاک تأسیسات و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه تعیین و از مصرف‌کننده وصول می‌شود.</p> <p>ب) در مواردی که استحصال آب به وسیله دولت انجام نمی‌پذیرد دولت می‌تواند به ازاء نظارت و خدماتی که انجام می‌دهد با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه در صورت لزوم عوارضی را تعیین و از مصرف‌کننده وصول نماید.</p> <p>ماده (۳۴) - آب‌بران موظف به پرداخت بهای آب مصرفی و یا عوارض آن بر اساس بندهای الف و ب مذکور در ماده (۳۳) این قانون می‌باشند و الا آب مصرف‌کننده‌ای که حاضر به پرداخت آب بها نگردیده است پس از مهلت معقولی که از طرف دولت به مصرف‌کننده داده خواهد شد قطع می‌گردد و چنانچه مصرف‌کننده از پرداخت بدهیهای معوقه خود بابت آب بها و یا عوارض استنکاف نماید دولت صورت بدهی مصرف‌کننده را جهت صدور اجرائیه به اداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم‌الاجرا نسبت به صدور ورقه اجرائیه و وصول مطالبات از بدهکار اقدام کند.</p> <p>تبصره - مهلت معقول برای قطع آب و شرایط اجازه استفاده مجدد از آب و سایر موضوعات مربوطه طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به وسیله وزارت نیرو پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران برسد.</p>

ردیف	قانون یا مقررہ مربوط	مشخصات
۱۳	ماده واحدہ قانون حمایت از تولید دام داخلی مصوب ۱۳۶۹/۸/۱۳	<p>مادہ واحدہ - دولت موظف است در راستای تأمین اہداف برنامه پنجسالہ توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و بہ منظور حمایت از تولیدکنندگان داخلی نسبت بہ کاهش تدریجی واردات گوشت و خرید دام داخلی با قیمت‌های تضمینی و احیاء مراتع و تأمین علوفہ مورد نیاز اقدام کند، بدین منظور ۱۰٪ از ۱۷۰ ہزار تن واردات گوشت سال ۱۳۶۹ کسر گردیدہ و ۵۰٪ ارزش مربوطہ با پیشنهاد وزارت کشاورزی صرف خرید علوفہ، دارو و تجهیزات دامپزشکی و توسعه مجتمع‌های کشتارگاہی و ۵۰٪ باقیمانده ارزش را با نرخ رقابتی بہ واحدهای صنعتی واگذار و درآمد ریالی حاصلہ را حداکثر ظرف مدت یک ماہ جهت خرید دام داخلی (عشایر، روستایی، سایر دامداران) در اختیار سازمان گوشت کشور قرار دہد تا با همکاری وزارتین جہاد سازندگی و کشاورزی نسبت بہ خرید دام داخلی در محل اقدام گردد.</p> <p>تبصرہ «۱» - دولت موظف است ہمہ سالہ خرید گوشت و محصولات دامی تولیدکنندگان داخلی را تضمین نمودہ و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام نماید.</p> <p>تبصرہ «۲» - دولت در پایان ہر سال و در ہنگام ارائه بودجہ سال بعد بہ مجلس شورای اسلامی میزان و قیمت خرید تضمینی دام و گوشت را از دامداران سراسر کشور پیش‌بینی و جهت تصویب بہ مجلس شورای اسلامی ارائه خواہد داد. این سیاست می‌باید بہ گونه‌ای باشد کہ تا پایان برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران واردات گوشت از خارج از کشور قطع شود.</p> <p>ضرر و زیان احتمالی ناشی از اجرای این قانون در سال جاری از محل صرفہ جویی ارزی (معادل ریالی آن بہ قیمت رقابتی) و در سالہای بعد از محل افزایش قیمت علوفہ وارداتی تأمین شود.</p> <p>تبصرہ «۳» - این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است.</p>

مأخذ: یافته‌های تحقیق بہ استناد قوانین و مقررات.

شایان ذکر است در بخش پیوست به کلیه قوانین و مقررات موجود از حیث وضعیت تنقیحی، مراجع تصویب، فراوانی کالاهای قیمت‌گذاری شده طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۵۸، طی سال‌های اجرای برنامه‌های توسعه و سایر قوانین و مقررات و ... با جزئیات اشاره شده است.^۱ برخی از مهم‌ترین یافته‌ها در ارتباط با جداول مورد بحث عبارتند از:

- از میان ۴۵۰ قانون و مقررہ وضع شده (اعم از آیین‌نامه، بخشنامه، تصمیم‌نامه، حکومتی، رأی و ...) تعداد قوانین و مقررات معتبر، موقت، منتفی با اجرا، منسوخه و تنفیذی به ترتیب عبارتند از: ۲۵۰، ۱۱۱، ۷۹، ۸ و ۲.

- از حیث مراجع تصویب نیز بیشترین قوانین و مقررات وضع شده طی سال‌های فوق مربوط به شورای اقتصاد، هیئت‌وزیران و نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور به ترتیب با ۲۳۵، ۹۵ و ۵۹ عنوان قانون یا مقررہ بوده است.

- از حیث مصوبات وضع شده به تفکیک برنامه‌های توسعه نیز بیشترین مصوبات وضع شده به ترتیب مربوط به برنامه‌های سوم، چهارم، اول، دوم، پنجم و ششم توسعه با ۱۰۴، ۹۵، ۹۱، ۸۳، ۴۹ و ۱۳ عنوان بوده است.

- از حیث زمان وضع قوانین و مقررات نیز بیشترین مصوبات وضع شده مربوط به سال ۱۳۶۹ با ۲۶ عنوان بوده است.

- طی سال‌های فوق بالغ بر ۱۸ مرجع شامل: دیوان عدالت اداری، رئیس‌جمهور، رئیس قوه قضائیه، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، شورای اقتصاد، شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران، شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی، شورای عالی اقتصاد، مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور، نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور در کارگروه کنترل بازار، نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور در ستاد اقتصادی دولت، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزرای عضو شورای اقتصاد، وزرای عضو کمیسیون اقتصادی هیئت دولت، وزرای عضو کارگروه کنترل بازار و هیئت‌وزیران اقدام به وضع قانون یا مقررہ کرده‌اند که بیشترین مصوبه توسط شورای اقتصاد (۲۳۵ مصوبه) و هیئت وزیران با ۹۵ مصوبه بوده است.

- طبقه‌بندی تعداد مقررات وضع شده به تفکیک کالا طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۵۸ حاکی از آن است که از میان ۱۰۲ مصوبه وضع شده در خصوص کالاهای مختلف، بیشترین فراوانی در میان مصوبات قیمت‌گذاری به ترتیب مربوط به قیمت تضمینی محصولات کشاورزی، نرخ‌گذاری کالاها و خدمات، کود و شیر به ترتیب با ۵۴، ۴۱، ۲۴ و ۱۷ مورد بوده است.

۱. کلیه مصوبات فوق از سامانه ملی قوانین و مقررات به نشانی وبگاه ذیل استخراج شده است:

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

این گزارش با هدف شناسایی قوانین مرتبط با قیمت‌گذاری، قوانین مؤثر بر قیمت و همچنین سیاست‌هایی که به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر نظام قیمت‌گذاری و البته قیمت‌ها تأثیرگذار بوده، تهیه شده است. مهم‌ترین نکات مستخرج از گزارش عبارتند از:

الف) تحلیل نظام قیمت‌گذاری ایران از منظر قوانینی که به‌طور مستقیم با هدف تعیین و یا تثبیت قیمت‌ها تصویب شده‌اند، حاکی از نقش و تأثیر گسترده دولت در تعیین سطح و ساختار قیمت کالاها و خدمات مختلف طی سه دهه گذشته بوده است؛ به‌گونه‌ای که نظام قیمت‌گذاری کشور به‌جای اینکه ابزاری برای تحقق اهداف راهبردی، حمایتی و رفاهی باشد تبدیل به هدف نهایی شده است. از این‌رو دخالت در نظام قیمت‌گذاری به اصلی جداناپذیر از سیاست‌ها، قوانین و مقررات تنظیمی در اکثر حوزه‌های فعالیت‌های اقتصادی مبدل شده است.

ب) تصویب قوانین گوناگون با موضوع و رویکرد مداخله در نظام قیمت‌گذاری و البته در برخی موارد با ماهیت متضاد، در پاسخ به سیاست‌هایی بوده است که عمدتاً با هدف تثبیت قیمت و جلوگیری از نوسان و رشد قیمت‌ها اتخاذ شده‌اند. برپایه مجموعه متکثر قوانین و مقررات، رویه‌های گوناگونی در موضوع قیمت‌گذاری ایجاد شده‌اند. در جدول زیر به‌صورت خلاصه، می‌توان ابعاد و جزئیات نظام قیمت‌گذاری کشور را مشاهده کرد.

جدول ۳. نظام قیمت‌گذاری کالاها و خدمات بر حسب گروه‌های مختلف کالایی در کشور

ردیف	گروه کالایی	اقلام کالایی زیرمجموعه	روش تعیین قیمت
۱	کالاهای اساسی	۲۵ ردیف کالای پیوست موضوع تبصره «۱» ماده (۱) تصویب‌نامه شماره ۵۵۶۳۳ هـ مورخ ۶۳۷۹۳/۵/۱۶ هیئت وزیران درخصوص ساماندهی و مدیریت بازار ارز و سایر مواردی که بنا بر اقتضا با تصویب کارگروه تنظیم بازار به فهرست اضافه شود.	پیشنهاد قیمت توسط «سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان» و تصویب کارگروه تنظیم بازار و توزیع در شبکه منتخب با قیمت تثبیتی - تصویبی و نظارت از زمان ترخیص کالا تا عرضه در شبکه خرده‌فروشی
۲	خدمات مشمول نرخ‌گذاری دولتی	خدماتی که حسب قانون تعیین نرخ آنها به کمیسیون، شورا یا یکی از دستگاه‌های اجرایی دولت محول شده است. ^۱	با پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و سایر اشخاص حقوقی که حسب قوانین و مقررات مربوط مجاز به پیشنهاد قیمت هستند، پس از بررسی کارشناسی توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مستلزم اخذ مصوبه از کارگروه تنظیم بازار است.

۱. حمل‌ونقل مسافر درون و برون‌شهری، خدمات آموزش رسمی در مدارس و دانشگاه، خدمات آب و فاضلاب، برق و گاز از جمله حق انشعاب و خدمات نصب، تمامی خدمات پایه ارتباطی و فناوری اطلاعات (تلفن ثابت، همراه و خدمات اینترنت)، کلیه خدمات دفاتر اسناد رسمی، تعرفه مهدهای کودک، تعرفه اماکن ورزشی، تعرفه خدمات پلیس + ۱۰، تعویض پلاک انواع خودرو و خدمات دفاتر پیشخوان دولت، بیمه شخص ثالث، خدمات آموزش رسمی مدارس و دانشگاه‌ها، خدمات پستی، خدمات تشخیصی و درمانی.

ردیف	گروه کالایی	اقدام کالایی زیرمجموعه	روش تعیین قیمت
۳	کالاهای بورسی	کلیه کالاهای پذیرش شده در بورس کالا	تعیین قیمت براساس سازوکار بورس و دستورالعمل‌های صادره کارگروه تنظیم بازار
۴	اولویت اول	انواع شیرینی پرمصرف، زولبیا و بامیه و سایر انواع شیرینی با تشخیص کمیسیون نظارت، برخی از انواع خدمات ضروری	پیشنهاد نرخ توسط اتحادیه صنف ذی‌ربط به کمیسیون نظارت و بررسی کارشناسی در کمیته نرخ‌گذاری با مسئولیت سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها و تصویب در کمیسیون نظارت شهرستان
	اولویت دوم	برخی انواع خدمات پرمصرف مانند «خدمات کامپیوتری»، «خدمات عکاسان (عکس‌های پرسنلی)»، «خدمات تعمیرکاران لوازم برقی»، «خدمات تعمیرکاران لوازم صوتی و تصویری و ...»	پیشنهاد نرخ صنف به اتحادیه و هماهنگی بین اتحادیه با انجمن حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در قالب تفاهم‌نامه مشترک و در نهایت تأیید و نظارت رئیس کمیسیون نظارت شهرستان
	اولویت سوم	همه کالاها و خدمات صنفی منهای اقلام مندرج در گروه اول و دوم	تعیین نرخ توسط واحد صنفی با رعایت ضوابط و دستورالعمل‌های مربوطه از جمله درصدهای سود عمده‌فروشی و خرده‌فروشی و سود پخش کالا
۵	سایر کالاها و خدمات	کالاها و خدمات مصرح در بند «ج» ابلاغیه	تعیین قیمت توسط واحدهای تولیدی، خدماتی و بازرگانی با رعایت ضوابط قیمت‌گذاری سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان (مصوبه هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌ها، ۱۳۸۹) و درصدهای سود عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، پخش و دستورالعمل‌های مربوطه

مأخذ: ردیف ۴: دستورالعمل قیمت‌گذاری کالاها و خدمات صنفی (۱۳۹۱).

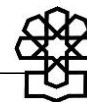
سایر ردیف‌ها: ابلاغیه وزارت صنعت، معدن و تجارت شماره ۶۰/۱۵۱۷۸۰ مورخ ۱۳۹۷/۶/۱۰.

ج) هرچند روند قانونگذاری و مقررات ناظر بر قیمت‌گذاری به‌ویژه پس از اجرایی شدن قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی، به سمت کاهش اقلام مشمول قیمت‌گذاری و تقویت سازوکارهای موردنظر برای حرکت به سمت مکانیزم‌های غیردستوری بوده است اما تحولات تقنینی و اجرایی بعدی در این حوزه، غالباً روند فوق را تضعیف کرده است.

د) بسیاری از مقررات و مصوبات مرتبط با قیمت‌گذاری، با هدف مهار نوسانات قیمت در کوتاه‌مدت (که بخش وسیعی از آن طبیعی است) شکل گرفته‌اند و در نتیجه به دلیل شرایط خاص تحریمی و مسائلی از این دست، ساختارهای غلط و غیربهبینه در اقتصاد ایران نهادینه شده‌اند.

ه) تشکیل نهادها و دستگاه‌های متعدد پیرامون موضوع تعیین و کنترل قیمت، مداخلات گسترده و پیاپی و در برخی موارد تعارض در تصمیم‌گیری‌ها توسط نهادهای متولی، نشان می‌دهد که در حاضر، قیمت‌گذاری، خود به یک هدف تبدیل شده است.

و) عدم توجه به تأثیرات تداخل سیاست‌های مالی، ارزی و تعرفه‌ای و تأثیراتی که این سیاست‌ها می‌توانند بر سطح قیمت‌ها داشته باشند، حلقه مفقوده نظام قیمت‌گذاری کشور است. ریشه‌یابی تغییرات شدید قیمت، شرط لازم اتخاذ سیاست‌های کلان در حوزه تنظیم بازار و قیمت‌گذاری است. با انتخاب ابزار مؤثر و داشتن نگاه کلان می‌توان، هزینه، دامنه و عمق مداخلات در حوزه قیمت‌گذاری را محدود کرد.

مواد قانونی مرتبط با مداخلات قیمت‌گذاری کالا و خدمات در برنامه‌های پنج‌ساله توسعه، اسناد و قوانین بالادستی و سایر قوانین و مقررات.

جدول ۴. مواد مرتبط با مداخله قیمت‌گذاری کالا و خدمات در برنامه‌های پنج‌ساله توسعه

مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات	عنوان	 برنامه‌های توسعه کشور
<ul style="list-style-type: none"> • تبصره «۱۸»- معافیت مواد اولیه، قطعات و تجهیزات و اقلام لوکس موردنیاز برای تولید کالاهای صادراتی از مقررات مربوط به اخذ گواهی عدم ساخت و بررسی قیمت توسط مراکز تهیه و توزیع ذی‌ربط. • تبصره «۲۷»- معافیت مواد اولیه، قطعات، ابزار، ماشین‌آلات و تجهیزات موردنیاز واحدهای تحت نظارت وزارتخانه‌های تولیدی و طرح‌های ملی از بررسی قیمت با تأیید وزیر مربوطه. • تبصره «۴۱»- دولت مکلف است به‌منظور حمایت از تولیدات داخلی و بالا بردن کیفیت آن، افزایش و یا کاهش سود بازرگانی را در کمیسیون‌هایی به مسئولیت وزارتخانه‌های صنعتی ذی‌ربط و عضویت نمایندگان وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و بازرگانی بررسی و حداکثر ظرف مدت دو ماه جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید. • تبصره «۴۲»- نرخ ارز برای واردات قطعات، ماشین‌آلات، تجهیزات و یا کالاهای قابل ساخت در داخل نباید از نرخ ارز تخصیصی جهت تولید داخلی همان اقلام ارزان‌تر باشد. 	برنامه توسعه اول (۱۳۶۸-۱۳۷۲)	برنامه‌های توسعه کشور
<ul style="list-style-type: none"> • بند «الف» تبصره «۱۶»- سیاست پرداخت سوپسید به کالاهای اساسی شامل گندم، برنج، روغن نباتی، قند و شکر و پنیر را بر مبنای اعتبار ارزی در سال ۱۳۷۲ پرداخت نماید. • بند «ب» تبصره «۱۶»- قیمت فراورده‌های نفتی افزایش یافته و آثار آن را به‌نحو مقتضی جبران نماید. • بند «ب» تبصره «۱۶»- اعمال نرخ تصاعدی بر تعرفه‌های مصرف آب و برق و گاز. • تبصره «۱۷»- سوپسید پرداختی به کالاهای اساسی را با حفظ کوپن. • تبصره «۱۹»- نرخ‌گذاری و تعرفه‌گذاری اشکال مختلف انرژی اعم از نفت، برق، گاز • بند «ج» تبصره «۱۹»- تصویب حق انشعاب حق امتیاز و هزینه نصب مشترکین توسط شورای اقتصاد. • بند «د» تبصره «۱۹»- تعیین نرخ تعرفه توسط شرکت‌های پست و مخابرات جهت تأمین منابع موردنیاز برای سرمایه‌گذاری و سپس تعیین قیمت‌گذاری توسط شورای اقتصاد. • تبصره «۲۱»- ساماندهی قیمت‌گذاری برای به‌وجود آوردن امکان کنترل و نظارت. • بند «ب» تبصره «۲۱»- تنظیم نرخ‌های تعرفه حقوق گمرکی توسط مجلس شورای اسلامی. • بند «ب» تبصره «۲۱»- تنظیم سود بازرگانی توسط دولت. • بند «ب» تبصره «۲۱»- در خصوص تولید داخلی کشاورزی، قیمت تمام شده محصولات وارداتی از قیمت تضمینی محصولات مشابه داخلی کمتر نباشد. 	برنامه توسعه دوم (۱۳۷۴-۱۳۷۸)	برنامه‌های توسعه کشور
<ul style="list-style-type: none"> • ماده (۵)- مجاز نبودن افزایش قیمت کالاها و خدمات توسط دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی سالیانه بیش از ده درصد (۱۰٪)- در چارچوب ضوابط اعلام شده از سوی هیئت وزیران. 	برنامه توسعه سوم (۱۳۷۹-۱۳۸۳)	برنامه‌های توسعه کشور

مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات	عنوان	 مجلس شورای اسلامی
<ul style="list-style-type: none"> • ماده (۳۲) - تعیین مقررات مربوط به استانداردهای تولیدی - قیمت‌گذاری، فروش، توزیع و صادرات و واردات قند و شکر به پیشنهاد وزارتخانه‌های صنایع، بازرگانی و کشاورزی. • ماده (۴۶) - سیاست پرداخت یارانه کالاهای اساسی شامل گندم، برنج، روغن نباتی، قند و شکر، پنیر، دارو و شیر خشک در برنامه سوم با حفظ کالابریگ از نظر تعداد، مقدار وزنی و قیمت آن مطابق با برنامه دوم. • ماده (۴۷) - حفظ و ادامه یارانه نهاده‌های کشاورزی مانند کود، سم و بذر در طی سال‌های برنامه. • ماده (۴۷) - تعیین قیمت تضمینی کالاهای اساسی به‌نحوی که در پایان سال سوم، قیمت خرید داخلی آنها با هزینه خرید این کالاها از خارج برابری کند. • ماده (۱۰۷) - تثبیت نرخ آب‌بهای زراعی قیمت‌گذاری به‌منظور اجرای سیاست‌های صرفه‌جویی و هدایت مصرف‌کنندگان آب کشاورزی برای بهره‌برداری بهینه. • ماده (۱۱۹) - پیشنهاد قیمت فروش داخلی حامل‌های انرژی (برق، گاز طبیعی، نفت سفید، بنزین، نفت گاز و نفت کوره) را در لوایح بودجه سنواتی به مجلس. • بند «ج» ماده (۱۲۲) - دولت به‌منظور ترغیب نیروگاه‌های خارج از مدیریت و نظارت وزارت نیرو قیمت‌های تضمینی خرید برق را تعیین و اعلام کند. • بند «ب» ماده (۱۳۲) - حداکثر معادل پنجاه (۵۰) ریال برای هر تن - کیلومتر حمل‌ونقل کالا در داخل کشور از شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی با تأیید وزیر راه‌اندازی از طریق دفاتر مرزی. 		
<ul style="list-style-type: none"> • بند «الف» ماده (۳) - قیمت‌گذاری نفت کوره، نفت گاز و بنزین بر مبنای قیمت‌های عمده‌فروشی خلیج فارس. • تبصره «۱» ماده (۳) - عرضه سهمیه‌ای نفت گاز برای تأمین آب بخش کشاورزی با قیمت نفت سفید یارانه‌ای. • بند «ب» ماده (۳) - تعیین قیمت توسط دولت برای گاز طبیعی برای صنایع بر مبنای کمترین سطح قیمت آن در صنایع کشورهای همجوار. • تبصره «۲» ماده (۳) - عرضه نفت سفید و گاز مایع برای مصارف تجاری و صنعتی به قیمت بدون یارانه. • ماده (۳) اصلاحیه: قیمت فروش بنزین، نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره و سایر فراورده‌های نفتی، گاز، برق و آب همچنین نرخ خدمات فاضلاب، ارتباطات تلفن و مرسولات پستی در سال اول برنامه چهارم، قیمت‌های پایان شهریور ۱۳۸۳ خواهد بود. • تبصره ماده (۳) اصلاحیه ۱: سایر دریافتی‌های مرتبط از جمله حق اشتراک، حق انشعاب دیماند، عوارض و ... مشمول این حکم می‌باشند. • بند «الف» ماده (۱۵) - ایجاد و گسترش بازارهای تخصصی (بورس کالا) توسط شورای بورس. • ماده (۱۷) - فرهنگ صحیح و منطقی مصرف آب و اصلاح تعرفه‌ها برای مشترکین پرمصرف. • بند «ز» ماده (۳۳) - حذف کلیه موانع غیرتعرفه‌ای و غیرفنی با رعایت موازین شرعی و وضع نرخ‌های معادل تعرفه‌ای با زمان‌بندی معین و در قالب پیش‌آگهی حداکثر تا پایان سال اول برنامه. • بند «ب» ماده (۳۸) - موقوف‌الاجرا شدن قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۳/۱/۲۹ و اصلاحیه بعدی آن در طول برنامه چهارم. 	<p style="text-align: center;">برنامه توسعه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸)</p>	<p style="text-align: center;">برنامه‌های توسعه کشور</p>

مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات	عنوان	 برنامه‌های توسعه کشور
<ul style="list-style-type: none"> • بند «ج» ماده (۳۹) - قیمت‌گذاری، به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی محدود می‌گردد. • بند «الف» ماده (۴۱) - کنترل نوسانات شدید نرخ ارز در تداوم سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز، به‌صورت نرخ شناور مدیریت شده و با استفاده از سازوکار عرضه و تقاضا. • بند «ب» ماده (۴۱) - تنظیم تعرفه‌های واردات نهاده‌های تولید کالا (ماشین‌آلات و مواد اولیه). • بند «د» ماده (۶۹) - حذف تعرفه واردات چوب و تشدید مبارزه با قاچاق چوب. • ماده (۲۶) - تعیین نرخ فروش (اعم از اشتراک و نرخ نهاده‌ها) در جهت منطقی نمودن هزینه برق، گاز، تلفن، آب و فاضلاب و نیز متناسب نمودن نرخ‌های ترجیحی در جهت حمایت از تولید و پیشنهاد به شورای اقتصاد. • بند «الف» ماده (۳۸) - دولت لایحه تسهیل شرایط رقابتی و ضدانحصار را به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند. 		
<ul style="list-style-type: none"> • ماده (۷۲) - بیمه مرکزی ایران از طریق شرکت‌های تجاری بیمه امکان ارائه خدمات بیمه‌ای مربوط به نوسانات قیمت‌ها و نوسانات نرخ ارز را فراهم نماید. • بند «د» ماده (۸۱) - مدیریت نظام ارزی کشور به‌صورت شناور. • ماده (۹۲) - تعیین نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های یک‌ساله متناسب با میانگین نرخ تورم سال قبل و پیش‌بینی سال مورد عمل و همچنین متناسب‌سازی نرخ سود تسهیلات با نرخ سود سپرده‌ها و سود مورد انتظار بانک‌ها توسط شورای پول و اعتبار. • بند «و» ماده (۹۹) - کالاهایی که در بورس‌های کالایی به‌عنوان بازار متشکل، سازمان‌یافته و تحت نظارت پذیرفته شده و مورد دادوستد قرار می‌گیرد طبق قوانین و مقررات حاکم بر آن بورس‌ها عرضه شده و مورد معامله قرار می‌گیرد. عرضه، معامله، تسویه و تحویل نهایی کالاهای مذکور مشمول قوانین و مقررات مربوط به بازارهای غیر متشکل کالایی نیست. • بند «د» ماده (۱۰۱) - قیمت‌گذاری را به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود می‌نماید و در تبصره «۱» بند مذکور شورای اقتصاد را مسئول تصویب فهرست و ضوابط تعیین قیمت کالاهای مذکور معرفی می‌نماید. در تبصره «۲» نیز اعلام می‌دارد که چنانچه قیمت فروش کالا یا خدمات کمتر از قیمت عادلانه روز تکلیف شود، مابه‌التفاوت قیمت عادلانه روز و تکلیفی باید هم‌زمان تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا پرداخت شود و یا از محل بدهی دستگاه ذی‌ربط به دولت تهاتر گردد. • ماده (۱۰۲) - وزارت بازرگانی مجاز است در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، امور اجرائی تنظیم بازار اعم از تأمین، ذخیره‌سازی، توزیع، بازرسی و قیمت‌گذاری کالاها و خدمات را به تشکلهای صنفی تولیدی، توزیعی و خدماتی، اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها و همچنین تشکلهای مردم‌نهاد حمایت از مصرف‌کننده واگذار نماید. • ماده (۱۰۳) - برقراری موانع غیرتعرفه‌ای و غیرفنی برای واردات (به‌جز کالاهای کشاورزی) در طول سال‌های برنامه به‌جز در مواردی که رعایت موازین شرع اقتضاء می‌کند ممنوع است. • ماده (۱۱۰) - در راستای بند «۹» سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف به‌منظور اصلاح الگوی مصرف نان شامل اصلاح ساختار تولید، بهبود فرایند، توسعه تولید انواع نان‌های باکیفیت، بهداشتی و متناسب با ذائقه و فرهنگ مردم، حفظ ذخیره استراتژیک گندم، تنظیم مبادلات تجاری گندم و آرد با هدف تنظیم بازار داخلی و استفاده از نیروی انسانی آموزش‌دیده در فرایند تولید نان و در فضای رقابتی و انجام امور از طریق بخش 	برنامه توسعه پنجم (۱۳۹۰-۱۳۹۴)	برنامه‌های توسعه کشور

مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات	عنوان
<p>غیردولتی اعم از خصوصی و تعاونی، سیاستگذاری اهداف و نظارت برعهده شورای اقتصاد است و وزارت بازرگانی به‌عنوان دستگاه متولی تنظیم بازار نان تعیین می‌شود که براساس مصوبات شورای مذکور انجام‌وظیفه می‌نماید. رسیدگی به تخلفات و جرائم و تعزیرات مربوط به گندم، آرد و نان فقط مربوط به موارد یارانه‌ای است و مطابق فصل هشتم قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ عمل می‌شود و قوانین عام و خاص مغایر لغو می‌گردد. در دیگر موارد مربوط نیز تنها قانون اخیرالذکر حاکم است.</p> <p>• بند «ب» از ماده (۱۳۳) - به شرکت‌های توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو اجازه داده می‌شود نسبت به انعقاد قراردادهای بلندمدت خرید تضمینی برق تولیدی از منابع انرژی‌های نو و انرژی‌های پاک با اولویت خرید از بخش‌های خصوصی و تعاونی اقدام نمایند. قیمت خرید برق این نیروگاه‌ها علاوه بر هزینه‌های تبدیل انرژی در بازار رقابتی شبکه سراسری بازار برق، با لحاظ متوسط سالانه ارزش وارداتی یا صادراتی سوخت مصرف نشده، بازدهی، عدم انتشار آلاینده‌ها و سایر موارد به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد.</p> <p>• بند «ز» از ماده (۱۳۳) - چنانچه بخش خصوصی با سرمایه خود تلفات انرژی برق را در شبکه انتقال و توزیع کاهش دهد، وزارت نیرو موظف است نسبت به خرید انرژی بازیافت شده با قیمت و شرایط در دوره زمانی که به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد اقدام و یا مجوز صادرات به همان میزان را صادر نماید.</p> <p>• ماده (۱۴۲) - به‌منظور تقویت بازارهای محلی و منطقه‌ای و توجه به ارزش آب: الف) به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود خرید آب استحصالی و پساب تصفیه شده از سرمایه‌گذاران اعم از داخلی و خارجی، آب مازاد ناشی از صرفه‌جویی حقابه‌داران در بخش‌های مصرف و همچنین هزینه‌های انتقال آب توسط بخش غیردولتی را با قیمت توافقی یا با پرداخت یارانه براساس دستورالعمل مصوب شورای اقتصاد، تضمین نماید.</p> <p>• ماده (۱۴۵) - به‌منظور اقتصادی و رقابتی نمودن تولید و افزایش صادرات محصولات کشاورزی، ساماندهی مدیریت منابع، حفاظت از منابع پایه و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی:</p> <p>الف) حمایت از تولید محصولات کشاورزی در قالب جبران بخشی از یارانه سود و کارمزد تسهیلات بانکی، کمک‌های بلاعوض، پرداخت یارانه و سایر مشوق‌ها با اولویت رعایت الگوی کشت بهینه ملی - منطقه‌ای براساس آیین‌نامه‌ای است که به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p> <p>ب) دولت مکلف است به‌منظور حمایت از تولیدات داخلی، برای واردات کلیه کالاها و محصولات بخش کشاورزی تعرفه مؤثر وضع نماید به‌گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد.</p> <p>تبصره «۱» - واردات نهاده‌های تولید بخش کشاورزی از قبیل بذر، نهال، کود و سم با هماهنگی و اخذ مجوز وزارت جهاد کشاورزی از اعمال تعرفه مؤثر مستثنی می‌باشد.</p> <p>تبصره «۲» - مسئولیت انتخاب ابزار تعرفه‌ای، تعیین سهمیه مقداری، زمان ورود و مقدار تعرفه برای کالاهای کشاورزی و فراورده‌های غذایی با وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود.</p> <p>• بند "ب" ماده (۱۶۱) - متنوع‌سازی نرخ خدمات حمل‌ونقل هوایی بار و مسافر تا پایان سال اول.</p> <p>• بند "ب" ماده (۱۶۱) - آزادسازی کامل نرخ حمل‌ونقل هوایی، خدمات فرودگاهی و شبکه پروازی از ابتدای سال سوم.</p> <p>• ماده (۱۶۳) - تعیین میزان وصول عوارض هر تن - کیلومتر حمل‌ونقل کالا در داخل کشور از شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی با پیشنهاد وزارت راه‌اندازی و تصویب شورای اقتصاد.</p>	

مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات	عنوان	
ماده (۱۶۵) - تدوین نظام انعطاف‌پذیر تعرفه‌گذاری خدمات دریایی و بندری توسط شورای عالی سازمان بندرها و دریانوردی جهت تصویب در شورای اقتصاد.	 مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	
<ul style="list-style-type: none"> • بند «ذ» ماده (۴) - اصلاح سیاست‌های ارزی و تجاری و تعرفه‌های حداکثر تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه • تبصره «۱» ماده (۳۳) - دولت مکلف است مابه‌التفاوت قیمت تولید داخل با قیمت کالای کشاورزی در بازارهای هدف را سالانه به‌عنوان مشوق‌های صادراتی محاسبه و از منابع هدفمندی یارانه‌ها پرداخت نماید. • تبصره «۱» ماده (۳۳) - وزارت جهاد کشاورزی مقررات تعیین کالاهای مشمول این بند و پرداخت مابه‌التفاوت را تهیه نموده و به تصویب هیئت وزیران می‌رساند. • بند «ت» ماده (۳۳) - کاهش حداقل ده درصدی (۱۰٪) شکاف قیمت دریافتی تولیدکنندگان و قیمت پرداختی مصرف‌کنندگان نهایی این محصولات در طول اجرای قانون برنامه. • بند «الف» ماده (۳۹) - به استناد بند مذکور دولت اجازه دارد قیمت آب و حامل‌های انرژی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای با رعایت ملاحظات اجتماعی و اقتصادی و حفظ مزیت نسبی و رقابتی برای صنایع و تولیدات، به تدریج تا پایان سال ۱۴۰۰ با توجه به مواد (۱)، (۲) و (۳) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ اصلاح نماید. بند «الف» ماده (۴۴) - تعیین قیمت خرید برق را با توجه به سازوکار بازار بورس توسط دولت تکلیف می‌نماید. 	برنامه توسعه ششم (۱۴۰۰-۱۳۹۴)	برنامه‌های توسعه کشور
بند «۲۳» - شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار.	سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی	سیاست‌های کلی
<ul style="list-style-type: none"> • ماده (۴۴) - هرگونه تبانی از طریق قرارداد، توافق و یا تفاهم (اعم از کتبی، الکترونیکی، شفاهی و یا عملی) بین اشخاص که یک یا چند اثر زیر را به دنبال داشته باشد به‌نحوی که نتیجه آن بتواند اخلاف در رقابت باشد ممنوع است: ۱. مشخص کردن قیمت‌های خرید یا فروش کالا یا خدمت و نحوه تعیین آن در بازار به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم. ۲. محدود کردن یا تحت کنترل درآوردن مقدار تولید، خرید یا فروش کالا یا خدمت در بازار. ۳. تحمیل شرایط تبعیض‌آمیز در معاملات همسان به طرف‌های تجاری. ۴. ملزم کردن طرف معامله به عقد قرارداد با اشخاص ثالث یا تحمیل کردن شروط قرارداد به آنها. ۵. موکول کردن انعقاد قرارداد به قبول تعهدات تکمیلی توسط طرف‌های دیگر که بنا بر عرف تجاری با موضوع قرارداد ارتباطی ندارد. ۶. تقسیم یا تسهیم بازار کالا یا خدمت بین دو یا چند شخص. ۷. محدود کردن دسترسی اشخاص خارج از قرارداد، توافق یا تفاهم به بازار. تبصره - قراردادهای میان تشکل‌های کارگری و کارفرمایی به‌منظور تعیین دستمزد و مزایا، تابع قانون کار است. ماده (۴۵) - اعمال ذیل که منجر به اخلاف در رقابت می‌شود، ممنوع است: الف) احتکار و استنکاف از معامله <ul style="list-style-type: none"> ۱. استنکاف فردی یا جمعی از انجام معامله و یا محدود کردن مقدار کالا یا خدمت موضوع معامله. ۲. وادار کردن اشخاص دیگر به استنکاف از معامله و یا محدود کردن معاملات آنها با رقیب. 	قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی	قوانین جاری

مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات	عنوان
<p>۳. ذخیره یا نابود کردن کالا یا امتناع از فروش آن و نیز امتناع از ارائه خدمت به‌نحوی که این ذخیره‌سازی، اقدام یا امتناع منجر به بالا رفتن ساختگی قیمت کالا یا خدمت در بازار شود، اعم از اینکه به‌طور مستقیم یا با واسطه انجام گیرد.</p> <p>ب) قیمت‌گذاری تبعیض‌آمیز</p> <p>عرضه و یا تقاضای کالا یا خدمت مشابه به قیمت‌هایی که حاکی از تبعیض بین دو یا چند طرف معامله و یا تبعیض قیمت بین مناطق مختلف به‌رغم یکسان بودن شرایط معامله و هزینه‌های حمل و سایر هزینه‌های جانبی آن باشد.</p> <p>ج) تبعیض در شرایط معامله</p> <p>قائل شدن شرایط تبعیض‌آمیز در معامله با اشخاص مختلف در وضعیت یکسان.</p> <p>د) قیمت‌گذاری تهاجمی</p> <p>۱. عرضه کالا یا خدمت به قیمتی پایین‌تر از هزینه تمام شده آن به‌نحوی که لطمه جدی به دیگران وارد کند یا مانع ورود اشخاص جدید به بازار شود.</p> <p>۲. ارائه هدیه، جایزه، تخفیف یا امثال آن که موجب وارد شدن لطمه جدی به دیگران شود.</p> <p>تبصره- تشخیص لطمه جدی، برعهده شورای رقابت است.</p> <p>ه) اظهارات گمراه‌کننده:</p> <p>هر اظهار شفاهی، کتبی یا هر عملی که:</p> <p>۱. کالا یا خدمت را به‌صورت غیرواقعی باکیفیت، مقدار، درجه، وصف، مدل یا استاندارد خاص نشان دهد و یا کالا و یا خدمت رقبا را نازل جلوه دهد.</p> <p>۲. کالای تجدید ساخت شده یا دست دوم، تعمیری یا کهنه را نو معرفی کند.</p> <p>۳. وجود خدمات پس از فروش، ضمانت‌نامه تعهد به تعویض، نگهداری، تعمیر کالا یا هر قسمتی از آن و یا تکرار یا تداوم خدمت تا حصول نتیجه معینی را القاء کند، درحالی که چنین امکاناتی وجود نداشته باشد.</p> <p>۴. اشخاص را از حیث قیمت کالا یا خدمتی که فروخته یا ارائه شده است یا می‌شود، فریب دهد.</p> <p>و) فروش یا خرید اجباری</p> <p>۱. منوط کردن فروش یک کالا یا خدمت به خرید کالا یا خدمت دیگر یا بالعکس.</p> <p>۲. وادار کردن طرف مقابل به معامله با شخص ثالث به صورتی که اتمام معامله به عرضه یا تقاضای کالا یا خدمت دیگری ارتباط داده شود.</p> <p>۳. معامله با طرف مقابل با این شرط که طرف مذکور از انجام معامله با رقیب امتناع ورزد.</p> <p>ز) عرضه کالا یا خدمت غیراستاندارد</p> <p>عرضه کالا و یا خدمت مغایر با استانداردهای اجباری اعلام شده توسط مراجع ذیصلاح از جمله راجع به کاربرد، ترکیب، کیفیت، محتویات، طراحی، ساخت، تکمیل و یا بسته‌بندی.</p> <p>ح) مداخله در امور داخلی و یا معاملات بنگاه یا شرکت رقیب</p> <p>ترغیب، تحریک و یا وادار ساختن یک یا چند سهامدار، صاحب سرمایه، مدیر یا کارکنان یک بنگاه و یا شرکت رقیب از طریق اعمال حق رأی، انتقال سهام، افشاء اسرار، مداخله در معاملات بنگاه‌ها و یا شرکت‌ها یا روش‌های مشابه دیگر به انجام عملی که به ضرر رقیب باشد.</p> <p>ط) سوءاستفاده از وضعیت اقتصادی مسلط</p> <p>سوءاستفاده از وضعیت اقتصادی مسلط به یکی از روش‌های زیر:</p> <p>۱. تعیین، حفظ و یا تغییر قیمت یک کالا یا خدمت به صورتی غیرمتعارف،</p>	

مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات	عنوان
<p>۲. تحمیل شرایط قراردادی غیرمنصفانه،</p> <p>۳. تحدید مقدار عرضه و یا تقاضا به‌منظور افزایش و یا کاهش قیمت بازار،</p> <p>۴. ایجاد مانع به‌منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید یا حذف بنگاه‌ها یا شرکت‌های رقیب در یک فعالیت خاص،</p> <p>۵. مشروط کردن قراردادها به پذیرش شرایطی که از نظر ماهیتی یا عرف تجاری، ارتباطی با موضوع چنین قراردادهایی نداشته باشد،</p> <p>۶. تملک سرمایه و سهام شرکت‌ها به صورتی که منجر به اخلاص در رقابت شود.</p> <p>ی) محدود کردن قیمت فروش مجدد</p> <p>مشروط کردن عرضه کالا یا خدمت به خریدار به پذیرش شرایط زیر:</p> <p>۱. اجبار خریدار به قبول قیمت فروش تعیین شده یا محدود کردن وی در تعیین قیمت فروش به هر شکلی.</p> <p>۲. مقید کردن خریدار به حفظ قیمت فروش کالا یا خدمتی معین، برای بنگاه یا شرکتی که از او کالا یا خدمت خریداری می‌کند یا محدود کردن بنگاه یا شرکت مزبور در تعیین قیمت به هر شکلی.</p> <p>ک) کسب غیرمجاز، سوءاستفاده از اطلاعات و موقعیت اشخاص</p> <p>۱. کسب و بهره‌برداری غیرمجاز از هرگونه اطلاعات داخلی رقبا در زمینه تجاری، مالی، فنی و نظایر آن به نفع خود یا اشخاص ثالث.</p> <p>۲. کسب و بهره‌برداری غیرمجاز از اطلاعات و تصمیمات مراجع رسمی، قبل از افشاء یا اعلان عمومی آنها و یا کتمان آنها به نفع خود یا اشخاص ثالث.</p> <p>۳. سوءاستفاده از موقعیت اشخاص به نفع خود یا اشخاص ثالث.</p>	<p>مجلس شورای اسلامی</p>
<p>ماده (۱۸) - دولت مکلف است کالای پذیرفته شده در بورس را از نظام قیمت‌گذاری خارج نماید.</p> <p>تبصره- دارو از شمول این ماده مستثنی است.</p>	<p>قانون توسعه نهادهای مالی جدید</p>
<p>ب) بخش آب و فاضلاب:</p> <p>۳. تدوین و تنظیم پیش‌نویس قوانین و لوایح پیشنهادی مربوط به تعرفه‌های آب‌بها و فاضلاب و حق اشتراک آب و فاضلاب به‌صورت سالیانه به دولت و مجلس و اجرای آنها</p> <p>ج) بخش برق:</p> <p>۲. بررسی و تدوین پیشنهادهای لازم در زمینه راهبردها، سیاست‌ها، برنامه‌ها، قوانین و آیین‌نامه‌های صنعت برق و تعرفه‌های بهای مصرف و اشتراک برق به‌طور سالیانه جهت ارائه به دولت و مجلس و اجرای آنها</p>	<p>شرح وظایف وزارت نیرو</p>
<p>تعیین مبنای محاسبه هزینه خدمات تشخیصی و درمانی، دارویی، بهزیستی و تعیین تعرفه‌های مربوط در بخش دولتی و غیردولتی و تعیین شهریه آموزش‌های غیررسمی و آزاد در زمینه‌های مختلف علوم پزشکی</p>	<p>شرح وظایف وزارت بهداشت و آموزش پزشکی</p>
<p>ماده (۵) - کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات با استفاده از امکانات و نیروی انسانی سازمان موضوع ماده (۷) این قانون با اختیارات و وظایف ذیل تشکیل می‌گردد:</p> <p>...</p> <p>ج) تعیین سیاست نرخ‌گذاری بر کلیه خدمات در بخش‌های مختلف ارتباطات و فناوری اطلاعات و تصویب جداول تعرفه‌ها و نرخ‌های کلیه خدمات ارتباطی در چارچوب قوانین و مقررات کشور.</p>	<p>بند «ج» ماده (۵) قانون تشکیلات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مصوب ۱۳۸۲/۹/۱۹</p>
<p>ماده (۶) - وظایف و اختیارات سازمان به شرح ذیل می‌باشد:</p> <p>...</p>	<p>بند «۴» ماده (۶) اساسنامه سازمان تنظیم مقررات و</p>

عنوان	مواد قانونی مرتبط با قیمت‌گذاری کالاها و خدمات
 <p>ارتباطات رادیویی مصوب ۱۳۸۸/۱۱/۲۱</p>	<p>۴. تدوین و تنظیم مقررات، آیین‌نامه‌ها، جدول‌های تعرفه و نرخ‌های کلیه خدمات در بخش‌های مختلف ارتباطات و فناوری اطلاعات، تعیین کف یا سقف آنها به‌منظور حصول اطمینان از رقابت سالم و تداوم ارائه خدمات و رشد کیفی آنها برای تصویب توسط کمیسیون در چارچوب قوانین و مقررات.</p>
<p>بند «۲۷» ماده (۷۱) قانون تشکیلات و وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور مصوب ۱۳۷۵/۳/۱</p>	<p>ماده (۷۱) - وظایف شورای اسلامی شهر به شرح زیر است: ۲۷- تصویب نرخ کرایه وسایط نقلیه درون‌شهری</p>
<p>ماده (۹) قانون دسترسی آزاد به شبکه حمل‌ونقل ریلی</p>	<p>ماده (۹) - نرخ حمل‌ونقل ریلی بار متناسب با حمل‌ونقل جاده‌ای به‌صورت توافقی فی‌مابین صاحبان کالا و شرکت‌های حمل‌ونقل ریلی تعیین و اجرا خواهد شد. بهای بلیط مسافری توسط شرکت‌های حمل‌ونقل ریلی در هر مسیر و برحسب نوع و درجه واگن، قطار و خدماتی که ارائه می‌شود تعیین و پس از تأیید هیئت‌مدیره راه‌آهن به مرحله اجرا درمی‌آید.</p>
<p>بند «ج» تبصره «۱» ماده (۶) قانون هواپیمایی کشور مصوب ۱۳۲۸/۴/۲۸</p>	<p>ماده (۶) - وظایف شورای عالی هواپیمایی کشوری به قرار زیر است: ... ج) تصویب نرخ حمل‌ونقل هوایی مسافر و بار که باید به میزان عادلانه تعیین گردد.</p>
<p>تبصره «۲» ماده (۱) مسافر موضوع ماده (۹) آیین‌نامه حمل بار و مسافر مصوب ۱۳۷۸/۸/۵</p>	<p>ماده (۱) - شرکت‌ها و مؤسسات مسافربری موظف به اجرای دقیق نرخ کارشناسی شده مصوب وزارت راه و ترابری اعلام شده از سوی سازمان حمل‌ونقل و پایانه‌های کشور که من بعد سازمان نامیده می‌شود می‌باشند. تبصره «۱» - مبلغ کمیسیون و کلیه عوارض قانونی متعلقه باید بر مبنای نرخ پایه محاسبه و اخذ گردد. تبصره «۲» - سرویس‌های ویژه با رعایت مفاد شرایط و ضوابط عمومی تأسیس و فعالیت شرکت‌های حمل‌ونقل مسافر از شمول نرخ مستثنی می‌باشند. مشخصات سرویس‌های مذکور و شرایط و ضوابط نحوه ارائه خدمات آنها توسط سازمان ابلاغ خواهد شد.</p>
<p>بند «۷» مصوبه شورای عالی هماهنگی ترابری کشور</p>	<p>شرکت‌ها و مؤسسات مجاز حمل‌ونقل کالا می‌توانند جهت حمل محمولات از نرخ توافقی با صاحبان کالا حسب قرارداد منعقد شده استفاده نمایند.</p>
<p>تصویب‌نامه در خصوص تدوین، تنظیم، ابلاغ و نظارت بر قیمت دارو، واکسن، شیر خشک و تجهیزات پزشکی مصوب ۱۳۹۳/۳/۳</p>	<p>تدوین، تنظیم، ابلاغ و نظارت بر قیمت دارو، واکسن، شیر خشک و تجهیزات و ملزومات پزشکی برعهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.</p>
<p>آیین‌نامه اجرایی قانون مشارکت</p>	<p>ماده (۴۹) - آیین‌نامه اجرایی قانون مشارکت: عوارض تردد انواع وسیله نقلیه از آزادراه‌های موضوع قانون مشارکت براساس گزارش هزینه درآمد اولیه و تغییرات احتمالی بعدی با تصویب وزیر راه و شهرسازی و ابلاغ توسط آن وزارتخانه قابل اجرا و وصول خواهد بود.</p>

مأخذ: یافته‌های تحقیق به استناد قوانین و مقررات.

جدول ۵. طبقه‌بندی تعدادی انواع مصوبات مرتبط با قیمت‌گذاری
از حیث وضعیت تنقیحی طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۵۸

ردیف	وضعیت تنقیحی	تعداد کل انواع مصوبات قانونی (اعم از آیین‌نامه، بخشنامه، تصمیم‌نامه، حکومتی، رأی، عادی)
۱	معتبر	۲۵۰
۲	موقت	۱۱۱
۳	با اجرا منتفی می‌شود	۷۹
۴	منسوخه	۸
۵	تنفیذ	۲
مجموع		۴۵۰

جدول ۶. طبقه‌بندی مصوبات وضع شده از حیث مراجع تصویب طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۵۸

ردیف	مراجع تصویب	تعداد
۱	شورای اقتصاد	۲۳۵
۲	هیئت وزیران	۹۸
۳	نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور	۶۳
۴	وزرای عضو شورای اقتصاد	۲۸
۵	نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور در کارگروه کنترل بازار	۵
۶	رئیس‌جمهور	۳
۷	دیوان عدالت اداری	۲
۸	ریاست جمهوری	۲
۹	شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران	۲
۱۰	شورای عالی اقتصاد	۲
۱۱	مجلس شورای اسلامی	۲
۱۲	رئیس قوه قضائیه	۱
۱۳	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	۱
۱۴	شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی	۱
۱۵	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱
۱۶	نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور (ستاد اقتصادی دولت)	۱
۱۷	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱
۱۸	وزرای عضو کمیسیون اقتصاد هیئت دولت	۱
۱۹	وزیران عضو کارگروه کنترل بازار	۱
مجموع		۴۵۰

جدول ۷. خلاصه مصوبات وضع شده به تفکیک برنامه‌های توسعه طی سال‌های اجرای برنامه‌های توسعه

تعداد	برنامه‌های توسعه
۸	بدون برنامه
۹۱	۱
۸۳	۲
۱۰۴	۳
۱۰۲	۴
۴۹	۵
۱۳	۶
۴۵۰	مجموع

جدول ۸. طبقه‌بندی تعداد انواع مصوبات وضع شده در طول سال‌های اجرای برنامه‌های توسعه براساس مراجع تصویب

مجموع	برنامه توسعه							مراجع تصویب
	بدون برنامه	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	
۲			۱	۱				دیوان عدالت اداری
۵			۳	۲				رئیس‌جمهور
۱			۱					رئیس قوه قضائیه
۱			۱					سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
۲۳۵	۶	۱	۳۵	۵۴	۵۴	۸۵		شورای اقتصاد
۲							۲	شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران
۱			۱					شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی
۲	۱	۱						شورای عالی اقتصاد
۲			۲					مجلس شورای اسلامی
۱								مجمع تشخیص مصلحت نظام
۶۳		۱۵	۲۱	۶	۱۸	۳		نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور
۵		۲	۳					نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور در (کارگروه کنترل بازار)
۱					۱			نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور در (ستاد اقتصادی دولت)
۱		۱						وزارت صنعت، معدن و تجارت
۲۸			۶	۱۹	۳			وزرای عضو شورای اقتصاد
۱			۱					وزرای عضو کمیسیون اقتصاد هیئت دولت
۱		۱						وزیران عضو کارگروه کنترل بازار
۹۸	۶	۲۸	۳۲	۱۹	۵	۲	۶	هیئت وزیران
۴۵۰	۱۳	۴۹	۹۵	۱۰۴	۸۳	۹۱	۸	مجموع

جدول ۱۱. خلاصه تعدادی انواع مصوبات وضع شده از حیث مراجع تصویب طی سالهای ۱۳۹۷-۱۳۵۸

مجموع	انواع مصوبات وضع شده					مرجع تصویب
	عادی	رأی	حکومتی	تصمیم نامه	بخشنامه	
۲		۲				دیوان عدالت اداری
۲					۲	ریاست جمهوری
۳					۳	رئیس جمهور
۱					۱	رئیس قوه قضائیه
۱					۱	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
۲۳۵				۲۳۴	۱	شورای اقتصاد
۲	۱			۱		شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران
۱					۱	شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی
۲				۲		شورای عالی اقتصاد
۲	۲					مجلس شورای اسلامی
۱			۱			مجمع تشخیص مصلحت نظام
۵۹				۶۳		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۵				۵		نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور (ستاد اقتصادی دولت)
۱					۱	وزارت صنعت، معدن و تجارت
۲۸				۲۸		وزرای عضو شورای اقتصاد
۱					۱	وزرای عضو کمیسیون اقتصاد هیئت دولت
۱				۱		وزیران عضو کارگروه کنترل بازار
۹۵				۹۰	۸	هیئت وزیران
۴۵۰	۳	۲	۱	۴۲۵	۸	مجموع

جدول ۱۲. فراوانی تعداد مصوبات وضع شده به تفکیک کالا طی سالهای ۱۳۹۷-۱۳۵۸

تعداد مصوبات وضع شده	کالا	تعداد مصوبات وضع شده	کالا	تعداد مصوبات وضع شده	کالا	تعداد مصوبات وضع شده	کالا
۴	فولاد	۷	حمل و نقل	۵۴	قیمت تضمینی محصولات کشاورزی	۳۱	۱
۴	گندم	۷	برنج	۴۱	کالاها و خدمات	۳۲	۲
۳	آرد	۷	تخم نوغان	۲۴	کود	۳۳	۳
۳	تلفن همراه	۷	دارو	۱۷	شیر	۳۴	۴
۳	علوفه	۷	کمپاین	۱۵	تضمینی برگ سبز چای	۳۵	۵
۳	عوامل تولید کشاورزی	۶	تضمینی برنج	۱۵	کالا و خدمات اساسی	۳۶	۶
۳	کامیون	۶	تضمینی پبله تر	۱۴	شکر	۳۷	۷
۳	گاز طبیعی	۶	فراورده‌های دامی	۱۲	تراکتور	۳۸	۸
۳	گندم و آرد	۶	نفت	۱۱	سیمان	۳۹	۹
۳	مرغ و تخم مرغ	۵	روغن موتور	۹	تضمینی گندم	۴۰	۱۰
۳	نان	۵	سموم	۹	داروهای دامی	۴۱	۱۱
۳	نهاده‌های کشاورزی	۵	سهام	۹	کاغذ	۴۲	۱۲

ردیف	کالا	تعداد مصوبات وضع شده	ردیف	کالا	تعداد مصوبات وضع شده	ردیف	کالا	تعداد مصوبات وضع شده
۱۳	محصولات کشاورزی	۹	۲۸	برق	۴	۴۳	باتری	۲
۱۴	برگ سبز چای	۸	۲۹	خودرو	۴	۴۴	پتروشیمی	۲
۱۵	بنزین	۸	۳۰	روغن نباتی	۴	۴۵	زیتون	۲
۴۶	خوراک گاز	۲	۷۱	خرما	۱	۹۸	مرغ و گوشت قرمز	۱
۴۷	شوینده دستی و ماشینی	۲	۷۲	دانه روغنی	۱	۹۹	مس	۱
۴۸	صنایع شیمیایی	۲	۷۳	دفترچه مدارس	۱	۱۰۰	موتورسیکل ت	۱
۴۹	فراورده‌های نفتی	۲	۷۴	زمین	۱	۱۰۱	مینی‌بوس	۱
۵۰	قند و شکر	۲	۷۵	ساختمان	۱	۱۰۲	نوشابه‌های گازدار	۱
۵۱	نیشکر	۲	۷۶	سبوس	۱	مجموع		۴۵۰
۵۲	یارانه نهاده‌ها	۲	۷۷	سوخت نیروگاه	۱			
۵۳	بلیط	۱	۷۸	سیب‌زمینی	۱			
۵۴	تضمینی فراورده‌های دامی	۱	۷۹	سیگار	۱			
۵۵	آب و فاضلاب	۱	۸۰	سیم کارت	۱			
۵۶	اعیان	۱	۸۱	صنایع پتروشیمی	۱			
۵۷	آلومینیوم	۱	۸۲	فروش گاز طبیعی	۱			
۵۸	آهن	۱	۸۳	قیر	۱			
۵۹	پنبه	۱	۸۴	قیمت دوده	۱			
۶۰	پنبه و دانه‌های روغنی	۱	۸۵	قیمت زمین	۱			
۶۱	پنیر	۱	۸۶	قیمت گاز	۱			
۶۲	پودر شوینده	۱	۸۷	کنتور	۱			
۶۳	تخم پنبه	۱	۸۸	کنسانتره دامی	۱			
۶۴	تضمینی پنیر	۱	۸۹	کیسه مصارف آرد	۱			
۶۵	تضمینی چغندر قند	۱	۹۰	گوشت	۱			
۶۶	تضمینی فراورده‌های دامی	۱	۹۱	لاستیک	۱			
۶۷	تلویزیون	۱	۹۲	ماشین آلات	۱			
۶۸	تیر آهن	۱	۹۳	محصولات پلی اکریل	۱			
۶۹	جو	۱	۹۴	محصولات تولیدی	۱			
۷۰	حیوانات	۱	۹۵	محصولات لبنی	۱			

جدول ۱۳. طبقه‌بندی انواع مصوبات وضع شده به تفکیک کالا
براساس نوع مقررہ طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۵۸

ردیف	کالا	نوع مصوبات وضع شده					مجموع
		آیین نامه	بخشنامه	تصمیم نامه	حکومتی	رأی عادی	
۱	بلیط			۱			۱
۲	تضمینی فراورده‌های دامی			۱			۱
۳	تضمینی محصولات کشاورزی			۵۴			۵۴
۴	آب و فاضلاب			۱			۱
۵	آرد			۳			۳
۶	اعیان		۱				۱
۷	آلومینیوم			۱			۱
۸	آهن			۱			۱
۹	باتری			۲			۲
۱۰	برق			۴			۴
۱۱	برگ سبز چای			۸			۸
۱۲	برنج			۷			۷
۱۳	بنزین			۸			۸
۱۴	پتروشیمی			۲			۲
۱۵	پنبه			۱			۱
۱۶	پنبه و دانه‌های روغنی			۱			۱
۱۷	پنیر			۱			۱
۱۸	پودر شوینده			۱			۱
۱۹	تخم پنبه			۱			۱
۲۰	تخم نوغان			۷			۷
۲۱	تراکتور			۱۲			۱۲
۲۲	تضمینی برگ سبز چای			۱۵			۱۵
۲۳	تضمینی برنج			۶			۶
۲۴	تضمینی پنیر			۱			۱
۲۵	تضمینی پبله تر			۶			۶
۲۶	تضمینی چغندر قند			۱			۱
۲۷	تضمینی فراورده‌های دامی			۱			۱
۲۸	تضمینی گندم			۹			۹
۲۹	تلفن همراه			۳			۳
۳۰	تلویزیون			۱			۱
۳۱	تیر آهن			۱			۱
۳۲	جو			۱			۱
۳۳	حبوبات			۱			۱
۳۴	حمل و نقل			۱	۷		۸
۳۵	خانه				۱		۱
۳۶	خرما			۱			۱
۳۷	خودرو			۴			۴
۳۸	خوراک گاز			۲			۲

مجموع	نوع مصوبات وضع شده					آیین نامه	کالا	ردیف
	عادی	رأی	حکومتی	تصمیم نامه	بخشنامه			
۷				۷			دارو	۳۹
۹				۹			داروهای دامی	۴۰
۱				۱			دانه روغنی	۴۱
۱				۱			دفترچه مدارس	۴۲
۵				۵			روغن موتور	۴۳
۴				۴			روغن نباتی	۴۴
۱		۱					زمین	۴۵
۲				۲			زیتون	۴۶
۱				۱			ساختمان	۴۷
۱				۱			سبوس	۴۸
۵				۵			سموم	۴۹
۱				۱			سوخت نیروگاه	۵۰
۵				۵			سهام	۵۱
۱				۱			سیب زمینی	۵۲
۱				۱			سیگار	۵۳
۱				۱			سیم کارت	۵۴
۱۱				۱۱			سیمان	۵۵
۱۴				۱۴			شکر	۵۶
۲				۲			شوینده دستی و ماشینی	۵۷
۱۷				۱۷			شیر	۵۸
۱				۱			صنایع پتروشیمی	۵۹
۲				۲			صنایع شیمیایی	۶۰
۳				۳			علوفه	۶۱
۳				۳			عوامل تولید کشاورزی	۶۲
۶				۶			فراورده‌های دامی	۶۳
۲				۲			فراورده‌های نفتی	۶۴
۱				۱			فروش گاز طبیعی	۶۵
۴				۴			فولاد	۶۶
۲				۲			قند و شکر	۶۷
۱				۱			قیر	۶۸
۱				۱			قیمت دوده	۶۹
۱		۱					قیمت زمین	۷۰
۱				۱			قیمت گاز	۷۱
۹				۹			کاغذ	۷۲
۱۵				۱۳	۱	۱	کالا و خدمات اساسی	۷۳
۴۰	۲		۱	۳۳	۴	۱	کالاها و خدمات	۷۴
۳				۳			کامیون	۷۵
۷				۷			کمباین	۷۶
۱				۱			کنتور	۷۷
۱				۱			کنسانتره دامی	۷۸

ردیف	کالا	نوع مصوبات وضع شده					مجموع
		آیین نامه	بخشنامه	تصمیم نامه	حکومتی	رأی عادی	
۷۹	کود			۲۴			۲۴
۸۰	کیسه مصارف آرد			۱			۱
۸۱	گاز طبیعی			۳			۳
۸۲	گندم			۴			۴
۸۳	گندم و آرد			۳			۳
۸۴	گوشت					۱	۱
۸۵	لاستیک			۱			۱
۸۶	ماشین آلات		۱				۱
۸۷	محصولات پلی اکریل			۱			۱
۸۸	محصولات تولیدی			۱			۱
۸۹	محصولات کشاورزی			۹			۹
۹۰	محصولات لبنی			۱			۱
۹۱	محصولات هپکو			۱			۱
۹۲	مرغ و تخم مرغ			۳			۳
۹۳	مرغ و گوشت قرمز			۱			۱
۹۴	مس			۱			۱
۹۵	موتورسیکلت			۱			۱
۹۶	مینی بوس			۱			۱
۹۷	نان			۳			۳
۹۸	نفت			۶			۶
۹۹	نوشابه های گازدار		۱				۱
۱۰۰	نهاده های کشاورزی			۳			۳
۱۰۱	نیشکر			۲			۲
۱۰۲	پارانه نهاده ها			۲			۲
۱۰۳	مجموع			۴۲۱	۸	۸	۴۵۰

مرجع تصویب		ردیف	کالا
	دیوان عدالت اداری	۲۷	تضمینی فراورده‌های دامی
	رئاست جمهوری	۲۸	تضمینی گندم
	رئیس جمهور	۲۹	تضمینی محصولات کشاورزی
	رئیس قوه قضائیه	۳۰	تلفن همراه
	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	۳۱	تلویزیون
	شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران	۳۲	تیر آهن
	شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴)	۳۳	جو
	شورای عالی اقتصاد	۳۴	حبوبات
	شورای عالی اقتصاد	۳۵	حمل و نقل
	مجلس شورای اسلامی	۳۶	خانه
	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۳۷	خرما
	نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۳۸	خودرو
	نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار	۳۹	خوراک گاز
	نمایندگان ویژه رئیس جمهور (ستاد اقتصادی دولت)	۴۰	دارو
	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۴۱	داروهای دامی
	وزارت عضو شورای اقتصاد	۴۲	دانه روغنی
	وزارت عضو کمیسیون اقتصاد هیئت دولت	۴۳	دفترچه مدارس
	وزیران عضو کارگروه کنترل بازار	۴۴	روغن موتور
	هیئت وزیران	۴۵	روغن نباتی
	مجموع	۴۶	زمین
		۴۷	زیتون
		۴۸	ساختمان
		۴۹	سبوس
		۵۰	سموم
		۵۱	سوخت نیروگاه
		۵۲	سهام
		۵۳	سیب زمینی
		۵۴	سیگار
		۵۵	سیم کارت
		۵۶	سیمان
		۵۷	شکر

مرجع تصویب		ردیف	کالا
	دیوان عدالت اداری	۵۸	شوینده دستی و ماشینی
	رئاست جمهوری	۵۹	شیر
	رئیس‌جمهور	۶۰	صنایع پتروشیمی
	رئیس قوه قضائیه	۶۱	صنایع شیمیایی
	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	۶۲	علوفه
	شورای اقتصاد	۶۳	عوامل تولید کشاورزی
	شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران	۶۴	فراورده‌های دامی
	شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) جمهوری اسلامی ایران	۶۵	فراورده‌های نفتی
	شورای عالی اقتصاد	۶۶	فروش گاز طبیعی
	مجلس شورای اسلامی	۶۷	فولاد
	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۶۸	قند و شکر
	نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور	۶۹	قیر
	نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور در کارگروه کنترل بازار	۷۰	قیمت دوده
	نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور (ستاد اقتصادی دولت)	۷۱	قیمت زمین
	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۷۲	قیمت گاز
	وزرای عضو شورای اقتصاد	۷۳	کاغذ
	وزرای عضو کمیسیون اقتصاد هیئت دولت	۷۴	کالا و خدمات اساسی
	وزیران عضو کارگروه کنترل بازار	۷۵	کالاها و خدمات
	هیئت وزیران	۷۶	کامیون
	مجموع	۷۷	کمباین
		۷۸	کنتور
		۷۹	کنسانتره دامی
		۸۰	کود
		۸۱	کیسه مصارف آرد
		۸۲	گاز طبیعی
		۸۳	گندم
		۸۴	گندم و آرد
		۸۵	گوشت

جدول ۱۵. طبقه‌بندی انواع مصوبات وضع شده به تفکیک کالا
براساس مراجع تصویب طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۵۸

مجموع	انواع مصوبات وضع شده					کالا / مرجع تصویب
	عادی	رای	حکومتی	تصمیم نامه	بخشنامه	
۱				۱		بلیط
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		تضمینی فرآورده‌های دامی
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		آب و فاضلاب
۱				۱		شورای اقتصاد
۳				۳		آرد
۲				۲		شورای اقتصاد
۱				۱		هیئت وزیران
۱					۱	اعیان
۱					۱	رئیس قوه قضائیه
۱				۱		آلومینیوم
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		آهن
۱				۱		شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران
۲				۲		باتری
۲				۲		شورای اقتصاد
۴				۴		برق
۴				۴		هیئت وزیران
۸				۸		برگ سبز چای
۶				۶		شورای اقتصاد
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور
۱				۱		وزرای عضو شورای اقتصاد
۷				۷		برنج
۳				۳		وزرای عضو شورای اقتصاد
۴				۴		هیئت وزیران
۸				۸		بنزین
۱				۱		شورای اقتصاد
۵				۵		نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور
۲				۲		هیئت وزیران
۲				۲		پتروشیمی
۲				۲		شورای اقتصاد
۱				۱		پنبه
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		پنبه و دانه‌های روغنی
۱				۱		هیئت وزیران
۱				۱		پنیر

مجموع	انواع مصوبات وضع شده					کالا / مرجع تصویب
	عادی	رای	حکومتی	تصمیم نامه	بخشنامه	
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		پودر شوینده
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		تخم پنبه
۱				۱		هیئت وزیران
۷				۷		تخم نوغان
۵				۵		شورای اقتصاد
۲				۲		وزرای عضو شورای اقتصاد
۱۲				۱۲		تراکتور
۹				۹		شورای اقتصاد
۳				۳		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱۵				۱۵		تضمینی برگ سبز چای
۷				۷		شورای اقتصاد
۱				۱		شورای عالی اقتصاد
۴				۴		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱				۱		وزرای عضو شورای اقتصاد
۲				۲		هیئت وزیران
۶				۶		تضمینی برنج
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۴				۴		وزرای عضو شورای اقتصاد
۱				۱		هیئت وزیران
۱				۱		تضمینی پنیر
۱				۱		شورای اقتصاد
۶				۶		تضمینی پیله تر
۲				۲		شورای اقتصاد
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۲				۲		وزرای عضو شورای اقتصاد
۱				۱		هیئت وزیران
۱				۱		تضمینی چغندر قند
۱				۱		هیئت وزیران
۱				۱		تضمینی فراورده‌های دامی
۱				۱		هیئت وزیران
۹				۹		تضمینی گندم
۱				۱		شورای اقتصاد
۴				۴		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۴				۴		هیئت وزیران
۵۴				۵۴		تضمینی محصولات کشاورزی
۱۷				۱۷		شورای اقتصاد
۱				۱		شورای عالی اقتصاد
۱۰				۱۰		نمایندگان ویژه رئیس جمهور

مجموع	انواع مصوبات وضع شده					کالا/ مرجع تصویب
	عادی	رای	حکومتی	تصمیم نامه	بخشنامه	
۱۰				۱۰		وزرای عضو شورای اقتصاد
۱۶				۱۶		هیئت وزیران
۳				۳		تلفن همراه
۲				۲		شورای اقتصاد
۱				۱		وزرای عضو شورای اقتصاد
۱				۱		تلویزیون
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		تیر آهن
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		جو
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		حبوبات
۱				۱		هیئت وزیران
۸				۸		حمل و نقل
۳					۳	هیئت وزیران
۴					۴	نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱				۱		شورای اقتصاد
۱					۱	خانه
۱					۱	هیئت وزیران
۱				۱		خرما
۱				۱		هیئت وزیران
۴				۴		خودرو
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		وزیران عضو کارگروه کنترل بازار
۲				۲		هیئت وزیران
۲				۲		خوراک گاز
۲				۲		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۷				۷		دارو
۴				۴		شورای اقتصاد
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۲				۲		هیئت وزیران
۹				۹		داروهای دامی
۸				۸		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱				۱		هیئت وزیران
۱				۱		دانه روغنی
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		دفترچه مدارس
۱				۱		شورای اقتصاد
۵				۵		روغن موتور

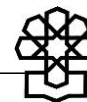
مجموع	انواع مصوبات وضع شده					کالا / مرجع تصویب	
	عادی	رای	حکومتی	تصمیم نامه	بخشنامه		آیین نامه
۱				۱			شورای اقتصاد
۴				۴			نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۴				۴			روغن نباتی
۴				۴			شورای اقتصاد
۱		۱					زمین
۱		۱					دیوان عدالت اداری
۲				۲			زیتون
۲				۲			شورای اقتصاد
۱				۱			ساختمان
۱				۱			هیئت وزیران
۱				۱			سپس
۱				۱			شورای اقتصاد
۵				۵			سموم
۵				۵			شورای اقتصاد
۱				۱			سوخت نیروگاه
۱				۱			شورای اقتصاد
۵						۵	سهام
۱						۱	وزرای عضو کمیسیون اقتصاد هیئت دولت
۴						۴	هیئت وزیران
۱				۱			سبب زمینی
۱				۱			شورای اقتصاد
۱				۱			سیگار
۱				۱			شورای اقتصاد
۱				۱			سیم کارت
۱				۱			هیئت وزیران
۱۱				۱۱			سیمان
۹				۹			شورای اقتصاد
۲				۲			هیئت وزیران
۱۴				۱۴			شکر
۱۴				۱۴			شورای اقتصاد
۲				۲			شوینده دستی و ماشینی
۱				۱			شورای اقتصاد
۱				۱			نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱۷				۱۷			شیر
۱۲				۱۲			شورای اقتصاد
۱				۱			نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱				۱			نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار
۳				۳			هیئت وزیران
۱				۱			صنایع پتروشیمی
۱				۱			شورای اقتصاد

مجموع	انواع مصوبات وضع شده					آیین‌نامه	بخشنامه	تصمیم‌نامه	حکومتی	رای	عادی	کالا/ مرجع تصویب
	عادی	رای	حکومتی	تصمیم‌نامه	بخشنامه							
۲				۲								صنایع شیمیایی
۲				۲								شورای اقتصاد
۳				۳								علوفه
۳				۳								شورای اقتصاد
۳				۳								عوامل تولید کشاورزی
۱				۱								شورای اقتصاد
۲				۲								هیئت وزیران
۶				۶								فراورده‌های دامی
۶				۶								شورای اقتصاد
۲				۲								فراورده‌های نفتی
۲				۲								هیئت وزیران
۱				۱								فروش گاز طبیعی
۱				۱								هیئت وزیران
۴				۴								فولاد
۳				۳								شورای اقتصاد
۱				۱								هیئت وزیران
۱				۱								قاچاق کالاها و خدمات
۱				۱								هیئت وزیران
۲				۲								قند و شکر
۲				۲								شورای اقتصاد
۱				۱								قیر
۱				۱								هیئت وزیران
۱				۱								قیمت دوده
۱				۱								شورای اقتصاد
۱		۱										قیمت زمین
۱		۱										دیوان عدالت اداری
۱				۱								قیمت گاز
۱				۱								شورای اقتصاد
۹				۹								کاغذ
۹				۹								شورای اقتصاد
۱۵				۱۳	۱	۱						کالا و خدمات اساسی
۱						۱						رئیس‌جمهور
۱۳				۱۲		۱						شورای اقتصاد
۱				۱								هیئت وزیران
۴۰	۲		۱	۳۲	۴	۱						کالاها و خدمات
۱						۱						ریاست جمهوری
۲						۲						رئیس‌جمهور
۱۰				۱۰								شورای اقتصاد
۱											۱	شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی

مجموع	انواع مصوبات وضع شده					کالا / مرجع تصویب
	عادی	رای	حکومتی	تصمیم نامه	بخشنامه	
۲	۲					مجلس شورای اسلامی
۱			۱			مجمع تشخیص مصلحت نظام
۶				۶		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور (ستاد اقتصادی دولت)
۱					۱	وزارت صنعت، معدن و تجارت
۱۵				۱۵		هیئت وزیران
۳				۳		کامیون
۳				۳		شورای اقتصاد
۷				۷		کمیابین
۵				۵		شورای اقتصاد
۲				۲		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱				۱		کنتور
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		کنسائتره دامی
۱				۱		شورای اقتصاد
۲۴				۲۴		کود
۲۲				۲۲		شورای اقتصاد
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار
۱				۱		هیئت وزیران
۱				۱		کیسه مصارف آرد
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۳				۳		گاز طبیعی
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۲				۲		هیئت وزیران
۴				۴		گندم
۲				۲		شورای اقتصاد
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار
۱				۱		هیئت وزیران
۳				۳		گندم و آرد
۱				۱		شورای اقتصاد
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱				۱		هیئت وزیران
۱	۱					گوشت
۱	۱					شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران
۱				۱		لاستیک
۱				۱		نمایندگان ویژه رئیس جمهور
۱					۱	ماشین آلات
۱					۱	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
۱				۱		محصولات پلی اکریل
۱				۱		شورای اقتصاد

مجموع	انواع مصوبات وضع شده					آیین‌نامه	بخشنامه	تصمیم‌نامه	حکومتی	رای	عادی	کالا/ مرجع تصویب
	عادی	رای	حکومتی	تصمیم‌نامه	بخشنامه							
۱				۱								محصولات تولیدی
۱				۱								شورای اقتصاد
۹				۹								محصولات کشاورزی
۳				۳								شورای اقتصاد
۱				۱								نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور
۴				۴								وزرای عضو شورای اقتصاد
۱				۱								هیئت وزیران
۱				۱								محصولات لبنی
۱				۱								هیئت وزیران
۱				۱								محصولات هیکو
۱				۱								شورای اقتصاد
۳				۳								مرغ و تخم مرغ
۳				۳								شورای اقتصاد
۱				۱								مرغ و گوشت قرمز
۱				۱								نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور در کارگروه کنترل بازار
۱				۱								مس
۱				۱								شورای اقتصاد
۱				۱								موتورسیکلت
۱				۱								شورای اقتصاد
۱				۱								مینی‌بوس
۱				۱								شورای اقتصاد
۳				۳								نان
۲				۲								شورای اقتصاد
۱				۱								نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور در کارگروه کنترل بازار
۶				۶								نفت
۱				۱								شورای اقتصاد
۵				۵								هیئت وزیران
۱						۱						نوشابه‌های گازدار
۱						۱						ریاست جمهوری
۳				۳								نهاده‌های کشاورزی
۳				۳								شورای اقتصاد
۲				۲								نیشکر
۲				۲								شورای اقتصاد
۲				۲								پارانه نهاده‌ها
۱				۱								شورای اقتصاد
۱				۱								هیئت وزیران
۴۵۰	۳	۲	۱	۴۲۱	۸	۸						مجموع

قوانین و مقررات:

۱. «قانون اصلاح قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی»، مصوب ۱۳۹۹/۹/۱۲ مجلس شورای اسلامی.
۲. ابلاغیه «شورای عالی هماهنگی اقتصادی» به شماره ۷۰۱۱۸ مورخ ۱۳۹۷/۰۵/۲۹.
۳. ابلاغیه شماره ۵۰۴۲۹/م/ت/۹۳/۲۳۳ هیئت وزیران مورخ ۱۳۹۳/۰۱/۱۶.
۴. ابلاغیه شماره ۴۵۵۴۵/۴۶۵۷ مورخ ۱۳۹۴/۰۱/۲۲ معاون اول رئیس‌جمهور به منظور هماهنگ‌سازی و ایجاد وحدت رویه در نظام قیمت‌گذاری و نظارت بر آن. ابلاغیه وزارت صنعت، معدن و تجارت شماره ۶۰/۱۵۱۷۸۰ مورخ ۱۳۹۷/۶/۱۰ در خصوص باز تنظیم نظام قیمت‌گذاری.
۵. بانک مرکزی به نشانی وبگاه: <https://www.cbi.ir/simplelist/1591.aspx> و محاسبات محقق
۶. بند «الف» ماده (۱۴) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۰۶ مجلس شورای اسلامی.
۷. تصویب‌نامه شماره ۴۰۰۵۹ ت ۲۱۹۹۶ ه هیئت وزیران.
۸. تصویب‌نامه شماره ۶۹۵۴/ت ۲۴۵۰۵ ه هیئت وزیران مورخ ۱۳۸۰/۲/۲۲.
۹. دستورالعمل ماده (۱۰۱) قانون برنامه پنجم توسعه موضوع مصوبه شماره ۴۸۰۰۷۱/۱۶۹۶۵ مورخ ۱۳۹۱/۲/۳.
۱۰. دستورالعمل نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی ابلاغ شده طی نامه شماره ۶۰/۱۶۸۷۳۹ مورخ ۱۳۹۱/۰۷/۰۱ مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران.
۱۱. سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۳/۱.
۱۲. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مصوب ۱۳۹۲/۱۱/۲۹.
۱۳. ضوابط قیمت‌گذاری سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان (مصوبه هیئت تعیین و تثبیت قیمت‌ها، ۱۳۸۹).
۱۴. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۲.
۱۵. قانون اصلاح قانون نظام صنفی کشور مصوب ۱۳۹۲/۰۶/۱۲.
۱۶. قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۰۴/۲۳.
۱۷. قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۰۴.
۱۸. قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۰۸/۲۲.
۱۹. قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱.
۲۰. قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰) مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵.
۲۱. قانون برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰) مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵.
۲۲. قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۰۹/۲۰.
۲۳. قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۱۷.
۲۴. قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶) مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴.
۲۵. قانون بیمه همگانی خدمات درمانی مصوب ۱۳۷۳/۰۸/۰۳.
۲۶. قانون تأسیس بورس اوراق بهادار مصوب ۱۳۴۵/۰۲/۲۷.
۲۷. قانون تشکیلات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مصوب ۱۳۸۲/۹/۱۹.
۲۸. قانون تشکیلات وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور مصوب ۱۳۷۵/۳/۱.
۲۹. قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی مصوب ۱۳۶۸/۰۶/۲۱.

۳۰. قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرا سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۵.
۳۱. قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۵ مجلس شورای اسلامی.
۳۲. قانون حمل و نقل عمومی و مدیریت سوخت مصوب ۱۳۸۶/۰۹/۱۸ مجلس شورای اسلامی.
۳۳. قانون دسترسی آزاد به شبکه حمل و نقل ریلی مصوب ۱۳۸۴/۰۷/۰۶ مجلس شورای اسلامی.
۳۴. قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۰۳ مجلس شورای اسلامی.
۳۵. قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۰۷/۰۸.
۳۶. قانون نحوه تأمین هزینه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و اتاق تعاون مصوب ۱۳۷۲/۸/۱۱ مجلس شورای اسلامی.
۳۷. قانون نظام جامع دامپروری کشور مصوب ۱۳۸۸/۰۵/۰۷.
۳۸. قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ مجلس شورای اسلامی.
۳۹. قانون هواپیمایی کشور مصوب ۱۳۲۸/۴/۲۸.
۴۰. ماده (۲) اجرایی آیین نامه اجرایی قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۲/۱۱/۳۰.
۴۱. ماده (۳۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۰۴/۲۳ مجلس شورای اسلامی.
۴۲. ماده واحده قانون حمایت از تولید دام داخلی مصوب ۱۳۶۹/۸/۱۳ مجلس شورای اسلامی.
۴۳. مصوبه ۱۱۴ هیئت عالی نظارت (۱۳۹۴) مبنی بر خروج کالاها و خدمات صنفی گروه اول و دوم از دامنه نرخ‌گذاری به استثنای پنج خدمت خاص.
۴۴. مصوبه ۱۱۶ هیئت عالی نظارت (۱۳۹۶) مبنی بر بازگشت نظام قیمت‌گذاری به دستورالعمل قیمت‌گذاری کالاها و خدمات صنفی (۱۳۹۱).
۴۵. مصوبه شماره ۴۸۰۲۱ مورخ ۱۳۹۳/۰۱/۱۶ مورخ ۵۰۴۲۹/م/ت/۹۳/۲۳۳ هیئت وزیران.
۴۶. مصوبه شماره ۴۸۰۲۱ مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۱۶ ستاد هدفمندسازی یارانه‌ها در خصوص کالاها و خدمات اولویت اول و دوم.
۴۷. مواد (۳۳) و (۳۴) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی.

